

JUSSBUSS
Institutt for kriminologi og retts sosiologi
Universitetet i Oslo

Stensilserie nr. 154

Årsrapport for Jussbuss 2022

Eskil Vik Urdal

Jussbuss

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1. Bakgrunn	5
1.2. Jussbuss – kort oppsummert.....	5
1.3. Jussbuss' fire hovedmålsettinger	6
1.3.1. Saksbehandling.....	6
1.3.2. Rettspolitikk.....	7
1.3.3. Forskning	7
1.3.4. Utdanning.....	7
2. Organisasjonsforhold	8
2.1. Organisatorisk oppbygging.....	8
2.2. Medarbeiderne.....	9
2.3. Kontorlokaler.....	9
3. Saksbehandling.....	9
3.1. Oversikt over saksmottak.....	10
3.2. Antall uker i drift.....	10
3.3. Antall saker i året	11
3.4. Former for juridisk rådgivning.....	12
3.5. Mottakssted	13
3.6. Mottaks måned	13
4. Opplysninger om de som søker råd hos Jussbuss	14
4.1. Kjønn.....	14
4.2. Nasjonalitet	14
4.3. Bosted.....	15
4.4. Fængselsklienter.....	16
4.5. Inntekt	17
4.6. Advokatbruk	19
4.7. Konkurransen med andre rettshjelpstiltak?	19
4.8. Hvordan klientene får kunnskap om Jussbuss	19
4.9. Medlemskap i Studentsamskipnaden i Oslo (SiO)	20
4.10. Medlemskap i fagforening	21
5. Rettshjelp i gruppene	22
5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2022	22
5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG).....	24
5.2.1. Sosial- og helserett	24
5.2.2. Trygd- og pensjonsrett	25
5.2.3. Arbeidsrett	27
5.3. Fængselsgruppa (FEG).....	29
5.3.1. Fængselsrett.....	29
5.4. Utlendingsrettsgruppa (INNVA)	31
5.5. Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG)	33
5.5.1. Husleierett.....	33
5.5.2. Gjeldsrett.....	34

6. Rettspolitikk.....	36
6.1. Rettspolitisk organ.....	36
6.1.1. Debatter	36
6.1.2. Fredagspilsler	38
6.1.3. Rettspolitisk seminar	38
6.1.4. Rettspolitisk uke	38
6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene	38
6.2.1. Rettshjelps- og lobbygruppa (REG/lobby).....	38
6.2.2. Jussbuss i media	40
6.2.4. Skrivegruppa.....	40
6.2.5. Jussbuss på nett og i sosiale medier	41
6.2.6. Muntlige og skriftlige høringsuttalelser	41
6.2.7. Menneskerettighetsarbeid.....	41
6.2.8. Fangehåndboka	42
6.2.10. Andre felles arrangementer	42
6.3. Rettspolitikk i gruppene	44
6.3.1. Rettspolitiske prosjekter på Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG) i 2022.....	44
6.3.2. Rettspolitiske prosjekter på Fengselsrettsgruppa (FEG) i 2022	45
6.3.3. Rettspolitiske prosjekter på Utlendingsrettsgruppa (INNVA) i 2022	49
6.3.4. Rettspolitiske prosjekter på Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG) i 2022	51
7. Oppsøkende arbeid	56
7.1 Covid19-pandemien	56
7.2 Fengselsgruppa.....	56
7.3 Voksenopplæringsgruppa	57
7.4 Studentgruppa.....	57
7.5 Gategruppa.....	57
7.6 Oppsøkende uker og annet oppsøkende arbeid.....	57
7.7 Erfaringer fra oppsøkende arbeid	58
8. Forskning og utredning.....	58
8.1. Generelt.....	58
8.2 Masteroppgaver	58
8.3 Brukerundersøkelse	59
8.4 Samfunnssikkerhet og digitale identiteter (SODI).....	59
9. Utdanning	60
9.1. Innledning.....	60
9.2. Begynneropplæring	60
9.3. Fadderordning	60
9.4. Gruppene.....	60
9.5. Andresemesters opplæring	61
9.6. Tredjesemesters opplæring	61
9.7. Veiledning.....	61
9.8. Fellesseminaret	62
9.9. Annen opplæring.....	62
10. Økonomi og drift	63
10.1. Budsjett og regnskap 2022.....	63
10.2. Kommentarer til regnskapet	67
10.2.1. Om inntekter	67

10.2.2. Om utgifter	67
10.2.4. Kommentarer fra økonomiavdelingen ved Juridisk fakultet, ved Guro Villanger Lyshaug.....	69
10.2.5. Avsluttende merknader til regnskapet	69
10.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi.....	70
10.4. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid	71
11. Ansatte i Jussbuss i 2022	71
12. Et innblikk i 2023	72
13. Publikasjoner	73
13.1. Hefter i Jussbuss' stensilsérie.....	73
13.2. Andre publikasjoner	76

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Jussbuss starta opp i 1971 som et kritisk fagpolitisk tiltak. Det første saksmottaket fant sted i egen buss på Oppsal den 24. september 1971. Tiltaket har helt siden oppstarten arbeidet for å sikre og bedre rettsstillinga for ressursfattige samfunnsgrupper. Utgangspunktet for virksomheten var og er at rettssystemet i praksis som oftest tjener de ressurssterke sine interesser. Den gang som nå var dessuten jusstudiet teoretisk lagt opp. Initiativtakerne til Jussbuss ønsket å praktisere jussen der hvor den skapte mest velferdsmessig nytte. Fra et mer overordna perspektiv må oppstarten av Jussbuss også sees i sammenheng med radikaliseringa av studentmassene på slutten av 60-tallet og starten av 70-tallet.

Gjennom perioder med arbeidsgrupper som blant annet husokkupasjonsgruppa og sigøynergruppa, bestod Jussbuss etter hvert av fire arbeidsgrupper og en administrasjon. Slik er situasjonen også i dag. Arbeidsgruppene arbeider med en rekke rettsområder. For mer informasjon om dette arbeidet, se kapittel 2 og 5. Felles for områdene er at de ikke er tilstrekkelig dekket av den offentlige rettshjelpsordninga gjennom lov om fri rettshjelp. Det udekkede rettshjelpsbehovet til ressursvake grupper er veldokumentert, både gjennom flere rettshjelpsundersøkelser og den store pågangen til Jussbuss og andre lavterskel rettshjelpstiltak rundt om i landet.

Jussbuss er gitt tillatelse til å yte rettshjelp av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet etter domstolloven av 13. august 1915 nr. 5, § 218 andre ledd nr. 3. Tillatelsen forutsetter at Jussbuss er faglig tilknyttet det juridiske fakultet. Jussbuss er i dag underlagt Institutt for kriminologi og retts sosiologi, det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Mer informasjon om organisatoriske forhold finnes i kapittel 2 i denne rapporten, og på www.jussbuss.no.

1.2. Jussbuss – kort oppsummert

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelpstiltak som siden 1971 har tilbudt rettshjelp til ressursvake grupper. På Jussbuss yter opp til 36 jusstudenter gratis rettshjelp, hovedsakelig frivillig. Arbeidet har siden oppstarten utgjort et viktig bidrag til fattigdomsbekjempelsen i Norge.

Jussbuss har en sosial profil, og retter seg særlig mot ressursvake grupper. Gjennom vårt arbeid ser vi at det eksisterer et stort udekkede rettshjelpsbehov i samfunnet. Jussbuss har ikke mulighet til å dekke hele dette behovet alene, og vi har heller ikke kapasitet til å gå like grundig inn i alle henvendelser vi mottar. Både i prioriteringa av klientgrupper og enkeltsaker, og ved oppsøkende virksomhet, forsøker vi å treffe de som trenger oss aller mest. Jussbuss prioriterer de som ikke har økonomiske eller andre ressurser til å skaffe seg juridisk hjelp andre steder, i saker som er av stor velferdsmessig betydning. Jussbuss skal ikke være et alternativ til offentlig rettshjelp, men et supplement til denne ordninga.

Jussbuss differensierer den hjelpen vi gir ut fra en individuell vurdering. I hver enkelt sak foretar vi en konkret vurdering av om de som henvender seg til oss er i stand til å hjelpe seg selv. En sentral side ved problemløsningsteknikken i Jussbuss er at vi, i større grad enn det

som synes vanlig blant advokater, søker å få til forhandlinger og minnelige løsninger. Dette stiller store krav til evnen til å omgås motparter. Hjelp til selvhjelp er en strategi vi søker å ta i bruk, dels på grunn av våre egne beskjedne ressurser, men også fordi vi anser det fornuftig at klientene aktiviseres i sine egne saker, bevisstgjøres de juridiske problemstillingene og bidrar med det de har kapasitet til. I mange tilfeller vil det også være konflikttdempende, slik at det på sikt kan føre til at færre saker bringes inn for domstolene.

Jussbuss arbeider kontinuerlig for å bedre det offentlige rettshjelpstilbudet i Norge slik at denne ordninga skal treffe de som trenger det. Rettshjelp er et grunnleggende velferdsgode som skal sikre at alle nyter godt av lovens og rettssystemets beskyttelse. Det er prinsipielt galt at et grunnleggende velferdsgode og en fundamental rettssikkerhetsgaranti som rettshjelp er avhengig av frivillig arbeid. Lovbestemte rettigheter og forpliktelser må være tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomisk og sosial status. Rettshjelp som rettssikkerhetsgaranti er også en grunnleggende menneskerettighet.

Dagens offentlige rettshjelpsordning oppfyller ikke de grunnleggende kravene i menneskerettighetskonvensjonene. Rettshjelpsdekninga har på flere områder blitt kritisert av FNs menneskerettighetskomité og Den europeiske menneskerettighetsdomstol. Dette medfører at likhet for loven forblir et teoretisk ideal, også i Norge. Jussbuss mener derfor at den offentlige rettshjelpsordninga må styrkes, og bør dekke langt videre enn det den gjør i dag.

I 2011 vant Jussbuss jusstudentenes menneskerettighetspris som utdeles av Amnesty International juridisk studentnettverk for å ha fremmet menneskerettighetene som studenter og for studenter. Juryen trakk fram at Jussbuss har formet en hel generasjon jusstudenter, som tar med seg rettighetsperspektivet videre i arbeidet som jurister.

I 2012 vant Jussbuss, sammen med de øvrige studentrettshjelpstiltakene i Norge, Norges Juristforbunds rettssikkerhetspris for vårt bidrag til å styrke rettssikkerheten for våre klientgrupper. Juryen trakk både fram arbeidet med å gi gratis rettshjelp eller juridisk bistand i enkeltsaker, men også vårt rettspolitiske arbeid for å styrke våre klientgruppers rettsstilling, og vårt internasjonale arbeid.

I 2015 vant Jussbuss Advokatforeningen Oslo krets sin æresbevisning for arbeidet med rettshjelp til ressursvake grupper.

1.3. Jussbuss' fire hovedmålsettinger

I 1976 ble det bestemt at Jussbuss skulle ha følgende hovedmålsettinger som består den dag i dag: Rettshjelp, rettspolitikk, forskning og utdanning.

1.3.1. Saksbehandling

Helt siden oppstarten i 1971 har utgangspunktet for arbeidet vårt vært å gi juridisk bistand i enkeltsaker. Bistanden ytes i form av muntlig og skriftlig rådgiving, samt partsrepresentasjon. For å sikre høy kvalitet på arbeidet, er saksbehandlinga underlagt restriktive kontrollrutiner. Det er sentralt at våre klienter ikke skal lide rettstap fordi de ikke har råd til å gå til advokat.

Vår bistand skal være av høy kvalitet. Jussbuss mener at rettshjelpen vi yter svarer til denne målsetninga.

Jussbuss har en sosial profil. Vi prioriterer å gi rettshjelp til samfunnsgrupper som av økonomiske eller andre grunner ikke kan få juridisk hjelp andre steder. Vi prioriterer i tillegg arbeid på rettsområder som har stor velferdsmessig betydning for den enkelte klient. Se for øvrig kapittel 3, 4 og 5 og statistikken der.

1.3.2. Rettspolitikk

Saksbehandlninga tjener som erfaringsgrunnlag for vårt rettspolitiske arbeid. Gjennom behandling av enkeltsaker skaffer vi oss kunnskap om hvilke juridiske og sosiale problemer som kan være felles for ulike samfunnsgrupper. Disse erfaringene brukes så til påvirkningsarbeid for å endre rettstilstanden eller praktiseringa av regelverket til fordel for våre klientgrupper. Rettspolitisk arbeid kan fungere mer effektivt enn arbeid med enkeltsaker fordi resultatene kommer flere til gode.

Det rettspolitiske arbeidet kan blant annet bestå i å følge politiske prosesser knyttet til saker som berører våre klientgrupper. I dette inngår det å arrangere lobbymøter, skrive høringsuttalelser, delta i muntlige høringer, arrangere debatter, skrive brosjyrer, profilere saker i media med mer. Les mer om vårt rettspolitiske arbeid i kapittel 6.

1.3.3. Forskning

Rettsområdene som Jussbuss jobber med vies i liten grad oppmerksomhet fra det etablerte juridiske forskningsmiljøet. Problemer som oppdages under behandling av enkeltsaker og rettspolitisk arbeid utdypes derfor ofte av medarbeiderne gjennom forskning. Dette resulterer gjerne i studentavhandlinger, hvor Institutt for kriminologi og retts sosiologi ofte står for veiledninga. I tillegg gjennomfører Jussbuss omtrent hvert tiende år rettshjelpsundersøkelser for å avdekke mulig udekket rettshjelpsbehov. Les mer om forskning i kapittel 8.

1.3.4. Utdanning

Jussbuss mener det er en stor mangel ved jusstudiet at praktisk erfaring i liten grad er en del av utdannelsen.

Gjennom arbeid på Jussbuss lærer medarbeiderne juridiske fag og arbeidsmetoder som ellers ikke er prioritert ved fakultetet. I praksisperioden får medarbeiderne forberedt seg på å arbeide med saksbehandling på samme måte som ferdigutdanna jurister. I tillegg ønsker vi å gi medarbeiderne nye perspektiver og holdninger til jussen som de kan ta med seg videre.

Utdanninga skjer gjennom både generell undervisning for alle medarbeiderne, og spesiell undervisning innad i arbeidsgruppene. Den viktigste opplæringa skjer likevel gjennom arbeidet med enkeltsaker og den ukentlige gruppekontrollen av disse. Mer utfyllende informasjon om utdanning og opplæring av medarbeiderne finnes i kapittel 9.

2. Organisasjonsforhold

2.1. Organisatorisk oppbygging

Jussbuss er organisatorisk underlagt Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Jussbuss drives etter et prinsipp om flat struktur. Organisasjonen er bygd opp slik:

Plenum

Plenum er Jussbuss' øverste organ og består av alle medarbeidere på Jussbuss, samt faglig leder. Jussbuss drives etter vedtekter vedtatt av Plenum. Vedtektene finnes tilgjengelig på www.jussbuss.no.

Styret

Saker vedrørende daglig drift delegeres av Plenum til styret, bestående av daglig leder og en representant fra hver faggruppe. Faglig leder har møterett.

Rettspolitisk gruppe

Rettspolitisk gruppe (R) samordner det rettspolitiske arbeidet på Jussbuss. R arrangerer også seminarer og temamøter som setter fokus på aktuelle juridiske, rettspolitiske og andre samfunnsmessige problemstillinger. R består av daglig leder og en representant fra hver faggruppe. Faglig leder har møterett.

Daglig leder og administrasjon

Daglig leder står, i samarbeid med styret, ansvarlig for løpende administrasjon og pengeforvaltning. Daglig leder velges blant medarbeidere, nåværende eller tidligere, og ansettes for halvannet år av gangen. Daglig leder, faggruppene og en kontormedarbeider som blir supplert med vikarer bestående av tidligere medarbeidere (med stillingsbrøk på til sammen omtrent 80 prosent), deler ansvaret for kontordrift og sentralbord. Regnskapet føres av Universitetets regnskapsseksjon.

Faglig leder

Faglig leder er professor ved Institutt for offentlig rett, og har i denne stillingen blant annet ansvar for oppfølging av Jussbuss. Dette omfatter blant annet opplæring, veiledning på prosjekter, oppfølging av det faglige arbeidet på gruppene, og bistand til daglig leder ved behov.

Faggruppene

Medarbeiderne på Jussbuss er delt inn i faggrupper (saksbehandlingsgrupper). Spesialiseringa er etter vår mening en garanti for en god og effektiv saksbehandling. Ansvaret for saksbehandlinga ligger hos gruppa som helhet, ikke den enkelte medarbeider. Arbeidet som gjøres av den enkelte medarbeider kontrolleres av gruppa på ukentlige møter. I 2022 har Jussbuss hatt følgende fire faggrupper:

- Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG)
- Fængselsgruppa (FEG)
- Utlendingsrettsgruppa (INNVA)
- Husleie-, gjeld- og svindelsrettsgruppa (HOG)

Se kapittel 5 for mer informasjon om arbeidet på gruppene.

Ad hoc-grupper

Fra tid til annen opprettes også forskjellige ad hoc-grupper på tvers av våre faggrupper. I 2022 hadde vi følgende ad hoc-grupper:

- Rettshjelp- og lobbygruppa (REG/lobby)
- Skrivegruppa
- Internasjonal avdeling
- Grupper for oppsøkende virksomhet

Se punkt 6.2 for informasjon om de enkelte ad hoc-gruppene.

2.2. Medarbeiderne

Det arbeider til enhver tid 30-38 jusstudenter på Jussbuss, og vi ansetter opptil 12 nye medarbeidere hvert semester. Nye medarbeidere får grundig opplæring basert på erfaringene fra 50 års virksomhet. Det legges vekt på å gi medarbeiderne innsikt i de problemene rettssystemet skaper generelt og særlig for svakerestilte grupper. Dette er utfordringer jusstudiet har lite fokus på.

Medarbeiderne er tilknyttet organisasjonen i tre semestre. De to første semestrene arbeider medarbeiderne fulltid, og deltar både i saksbehandling og drift. Det siste semesteret jobber medarbeiderne deltid. Da brukes arbeidstida til kvalitativ kontroll og opplæring av nye medarbeidere. Ferdige medarbeidere utfører en betydelig del av forskninga som gjøres av Jussbuss, i form av å gjøre rettsosnologiske undersøkelser og ved å skrive juridiske avhandlinger.

For å få jobb som medarbeider i Jussbuss må søkeren ha bestått 1. og 2. studieår på mastergraden i rettsvitenskap. Ansettelse gjøres på bakgrunn av en helhetsvurdering av søkeren der særlige forutsetninger og engasjement innenfor Jussbuss' arbeidsområder, arbeids- og organisasjonserfaring samt personlige egenskaper tillegges vekt (jf. vedtektene § 12). Karakterer tillegges ikke avgjørende vekt.

2.3. Kontorlokaler

Vi flyttet til nyoppussede lokaler i Skippergata 23 i januar 2016. Samtidig flyttet JURK og Gatejuristen inn i samme bygning. Vi disponerer nå hver vår etasje i det vi kaller «Jusshuset», med felles kjøkken og lunsjrom. Jusshuset gjør veien til det «riktige» rettshjelpstiltaket kortere for klientene. Våre lokaler er innredet og tilrettelagt slik at de i minst mulig grad virker fremmedgjørende for våre klienter.

3. Saksbehandling

Saksbehandlinga er den mest tidkrevende delen av arbeidet på Jussbuss, men også en forutsetning for å kunne drive rettspolitik, forskning og utdanning.

Jussbuss forsøker å registrere alle innkomne henvendelser innenfor våre saksmottakstider. Henvendelsene vi mottar utenom saksmottakstidene registreres som hovedregel ikke. Vi registrer antall saker, ikke antall klienter. Vår erfaring er at et juridisk problem sjeldent

kommer alene, og derfor kan det være flere saker som er registrert på samme person. En slik registrering gir et mer korrekt bilde av rettshjelpsbehovet i samfunnet.

3.1. Oversikt over saksmottak

Erfaring viser at det er utfordrende å nå ut til de klientgruppene som har det største rettshjelpsbehovet. Dette skyldes flere forhold. Mange lar være å oppsøke juridisk hjelp fordi det er kostbart å betale for kvalifisert juridisk bistand. Andre er ikke klar over at de har et juridisk problem. I tillegg har mange en psykisk og/eller sosial sperre for å oppsøke juridisk bistand.

Jussbuss har derfor som mål å drive omfattende oppsøkende virksomhet, slik at vi kan møte mennesker som ellers ikke ville kommet i kontakt med oss. I 2022 opprettholdt vi satsningen på oppsøkende virksomhet, med de begrensningene covid-19-pandemien medførte i starten av året. I 2022 har vi hatt saksmottak følgende steder:

Jussbuss' egne lokaler - fast saksmottakstid var mandager kl. 17-20 og tirsdager kl. 10-15. Klientene møter opp personlig, ringer, registrerer saken elektronisk på våre nettsider eller henvender seg til oss gjennom brev. I starten av 2022 hadde vi begrensede muligheter til fysiske mottak grunnet smittesituasjonen. Av personvern hensyn tar vi som hovedregel ikke imot henvendelser pr. e-post eller Facebook. Brosjyrer og annet materiell kan lastes ned fra våre hjemmesider: www.jussbuss.no.

Oppsøkende virksomhet - de oppsøkende gruppene gjennomførte ukentlige saksmottak rundt omkring i løpet av 2022, blant annet i fengsler, voksenopplæringscentre, bibliotek, dagtilbud i regi av Kirkens bymisjon eller Frelsesarmeen, videregående skoler, studiesteder som Blindern og OsloMet, med fler. Den ukentlige oppsøkende virksomheten fant hovedsakelig sted på det sentrale østlandsområdet, men vi sendte også grupper på lengre turer, for eksempel til Bodø og Vik fengsel. I tillegg dro faggruppene på to ukeslange oppsøkende turneer, for å nå klienter utenfor Oslo og Viken. Under begge de oppsøkende ukene ble medarbeiderne delt i fire grupper, som fikk ansvar for oppsøkende virksomhet i Øst-, Sør-, Vest-, og Midt-Norge. Se mer om de oppsøkende gruppene i punkt 7.

3.2. Antall uker i drift

I 2022 hadde vi som vanlig full drift i 40 uker. I tillegg holdt vi åpent med begrenset bemanning i åtte uker i sommerperioden. I denne perioden var kontoret bemannet med tre medarbeidere på hver faggruppe, mot fem til seks medarbeidere i ordinær drift.

I løpet av åtte uker sommeren 2022 registrerte Jussbuss 770 henvendelser, altså ca. 96 henvendelser per uke. I 2021, hvor vi hadde åpent syv uker, mottok vi 742 saker. Dette viser at det er et stort behov for rettshjelp også i sommerukene. Medarbeiderne som jobber i sommerferien, får betalt for alle timene de jobber. Dette for å kunne jobbe i Jussbuss istedenfor å ta annen sommerjobb. Det er en økonomisk prioritering vi mener er nødvendig. Ettersom vi har halv bemanning disse ukene er saksmengden per medarbeider høy. Det er få andre rettshjelpstiltak som holder åpent hele sommeren. Det er derfor viktig at Jussbuss har ressurser nok til å holde åpent slik at folk kan unngå å lide rettstap på grunn av stengte dører.

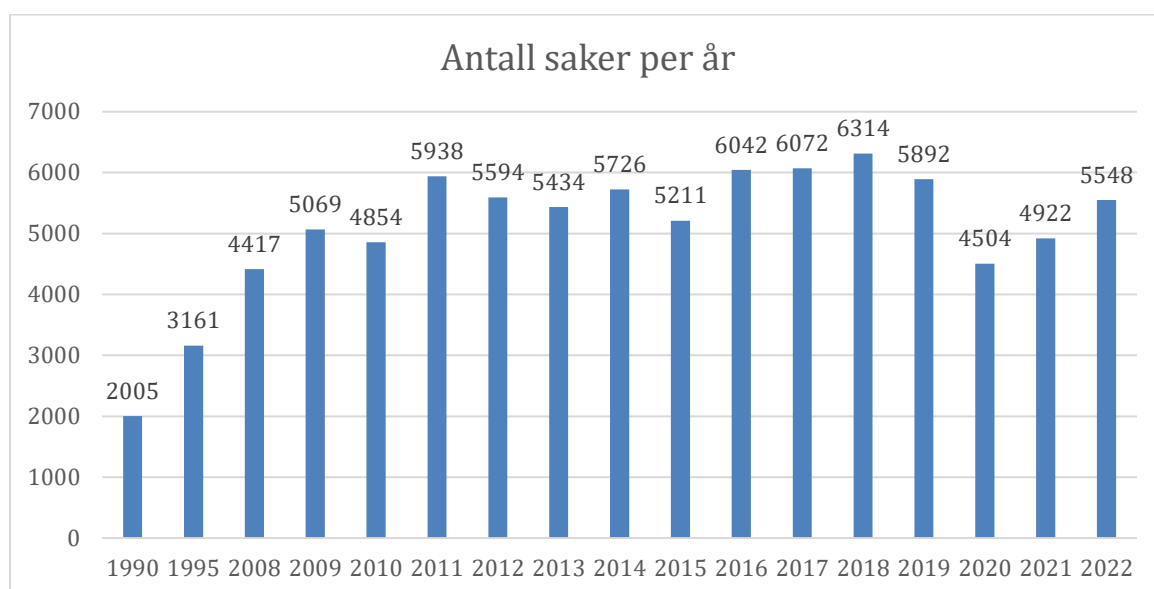
I 2022 hadde vi i alt stengt tre uker. Én uke i forbindelse med påskeferien, og to uker i forbindelse med juleferien.

3.3. Antall saker i året

Jussbuss mener at man må være forsiktig med å måle suksessen i rettshjelpsarbeid med hvor mange saker som behandles. Det er viktigere å yte god rettshjelp til få enn å yte «annenrangs»- rettshjelp til mange.

Vi registrerte 5548 henvendelser i 2022. Det er en oppgang fra 4922 henvendelser i 2021.¹ Dette viser at rettshjelpsbehovet fortsatt er stort, og at vi når stadig flere når vi kan møte dem fysisk.

Under følger en oversikt over utviklinga i sakstilfang hos Jussbuss fra 1990 og fram til 2022.

Statistikken er hentet ut fra vårt saksbehandlingsprogram Advisor 247. I noen tilfeller er det ikke mulig å få all den statistiske informasjonen fra klienten, enten fordi vedkommende ikke vet, fordi noen tar kontakt på vegne av andre eller fordi klienten ikke ønsker å oppgi informasjonen til oss. Dette medfører at det finnes ukjent informasjon på noen av sakene. Dette oppgis i skjemaene hvis så er tilfelle, men medfører at statistikken som oppgis i enkelte av figurene ikke helt er i overenstemmelse med det totale antall saker som ble tatt inn i løpet av året.

Vi gjør oppmerksom på at statistikken vil ha feilmarginer, samt at den verken sier noe om størrelsen og omfanget av henvendelsene, og/eller om kvaliteten på det arbeidet som har blitt gjort. Noen saker kan kreve mange timers arbeid, og kreve oppfølging over lang tid, mens andre saker krever langt mindre omfattende behandling hos oss.

¹ I statistikken har vi ikke regnet med de henvendelsene som kommer utenfor våre saksmottakstider.

3.4. Former for juridisk rådgivning

Saksbehandlingen hos Jussbuss deles i tre hovedkategorier:

Muntlige saker - saker hvor vi gir muntlig veiledning til klienten uten å representere klienten overfor en motpart. Disse spørsmålene er juridisk sett ofte relativt enkle, men ikke alltid. Det vanligste er at folk ønsker å få informasjon om rettstilstanden på et avgrenset område for å sikre eller avklare sin rettsstilling. I muntlige saker tar klienten selv hånd om sine problemer etter muntlig veiledning fra Jussbuss. Dette er en form for hjelp til selvhjelp, en veiledningsform vi tilstreber å benytte der det er hensiktsmessig og forsvarlig. Majoriteten av sakene faller inn under kategorien «muntlige saker».

Kort skriftlig informasjon - saker hvor vi gir skriftlig informasjon til klienten, og hvor klienten deretter løser spørsmålet selv eller tar seg av kontakten med motparten. Denne typen saksbehandling benyttes der muntlig rådgivning ville virke utilfredsstillende fordi jussen eller faktumet i saken er komplisert eller uklart, men hvor saken ikke er for vanskelig til at klienten selv kan følge opp saken videre og klienten har ressurser til å representere seg selv. Utarbeidelse av informasjonsbrosjyrer er en måte å effektivisere denne typen rådgivning på.

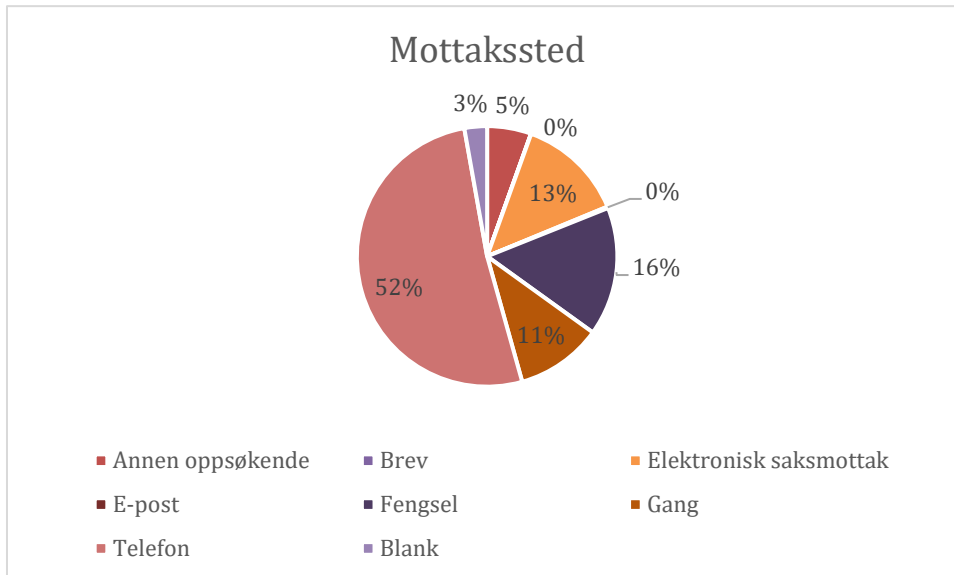
Skriftlige saker (partsrepresentasjon) - saker der vi representerer klienten overfor en motpart, skriftlig eller muntlig. Dette er ofte saker hvor styrkeforholdet mellom partene er svært skjevt, typisk fordi motparten besitter juridisk kompetanse eller er et offentlig organ. I slike saker vil rettshjelpen kunne bestå av å skrive klage på vedtak fra det offentlige, skrive anke til trygderetten, representere klienten i forliksrådet, i forhandlingsmøter med arbeidsgiver eller i møte med namsmyndighetene. Skriftlige saker er den mest tidkrevende formen for rettshjelp vi yter.

I saker som faller utenfor de rettsområdene vi arbeider med er vår policy å henvise klienten til minimum to andre steder hvor klienten kan få gratis juridisk rådgivning, eventuelt til den instansen som plikter å ta hånd om saken. Dette er begrunnet i at Jussbuss er et supplement til de øvrige rettshjelpstiltak- og ordninger. Vi fokuserer vårt arbeid der hvor klienten ikke kan få hjelp fra noen andre. Ca. 50 prosent av våre henvendelser i 2022 ble besvart på denne måten, litt færre enn året før. Vi opplever at klientene i stor grad er fornøyde med hjelpen vi gir når vi henviser fordi mange ikke sitter inne med denne kunnskapen fra før. Når saken er stilt slik at klienten ikke har fått hjelp av riktig instans, for eksempel at forvaltningas veiledningsplikt er brutt, pleier vi å selv gi juridisk bistand slik at klienten ikke skal lide rettstap på grunn av slett arbeid fra forvaltninga.

3.5. Mottakssted

Omtrent 95 prosent av henvendelsene til Jussbuss i 2022 skjedde ved at klientene selv kontaktet oss, enten ved personlig oppmøte i våre lokaler, gjennom telefon, brev eller elektronisk saksmottak.

Nedenfor vises en oversikt over fordelingen av antall henvendelser etter hvor og på hvilken måte den ble mottatt.

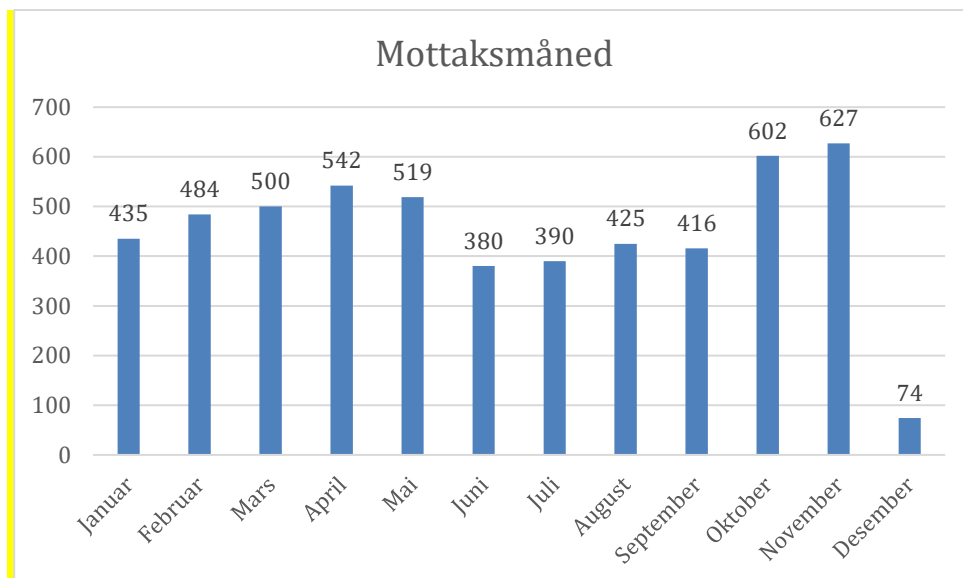
N=5548

Antallet saker som kom inn gjennom oppsøkende virksomhet er sannsynligvis ikke representativt i statistikken. Trolig kontakter mange Jussbuss på egen hånd etter å ha hørt om oss gjennom vår oppsøkende virksomhet uten at dette fanges opp i statistikken. En del oppsøkende virksomhet foregår ved foredragsvirksomhet. Når vi gir rettsinformasjon for en forsamling, egner det seg ikke alltid å ta inn enkeltsaker. Klientene får generell informasjon om de ulike rettsområdene Jussbuss arbeider med, og blir henvist til våre saksmottak for konkret saksbehandling. Det er verdt å merke seg at andelen saker tatt imot på «Annet oppsøkende» er på 5 %, ned fra 6 % i 2021. Det totale antall saker som ble tatt inn på oppsøkende er likevel større i 2022 enn i 2021, grunnet det økte antallet saker totalt. Dette skyldes nok at vi i større grad har fått gjennomført oppsøkende virksomhet etter covid-19.

Det er stadig behov for å opprettholde og utvide den oppsøkende virksomheten for å nå ut til de som trenger det mest. Den oppsøkende virksomheten vies mye ressurser, både i form av arbeidstimer og penger (f.eks. reiseutgifter og trykking og oversettelse av brosjyrer).

3.6. Mottaksmåned

Gjennomsnittlig sakstilfang per måned lå på omtrent 460 henvendelser i 2022. Nedenfor følger en oversikt over antall saker vi mottok per måned i 2022.

N= 5548

Det lave tallet i desember er på grunn av julestengt og avslutning av saker før juleferien. Fra midten av juni til starten av august har vi redusert drift, noe som innebærer at sakstilfanget må håndteres av færre saksbehandlere. Bedre økonomiske forutsetninger har imidlertid gjort at vi kunne holde åpent hele sommeren, noe som har ført til en økning i antall saker tatt inn i juli sammenlignet med 2021.

4. Opplysninger om de som søker råd hos Jussbuss

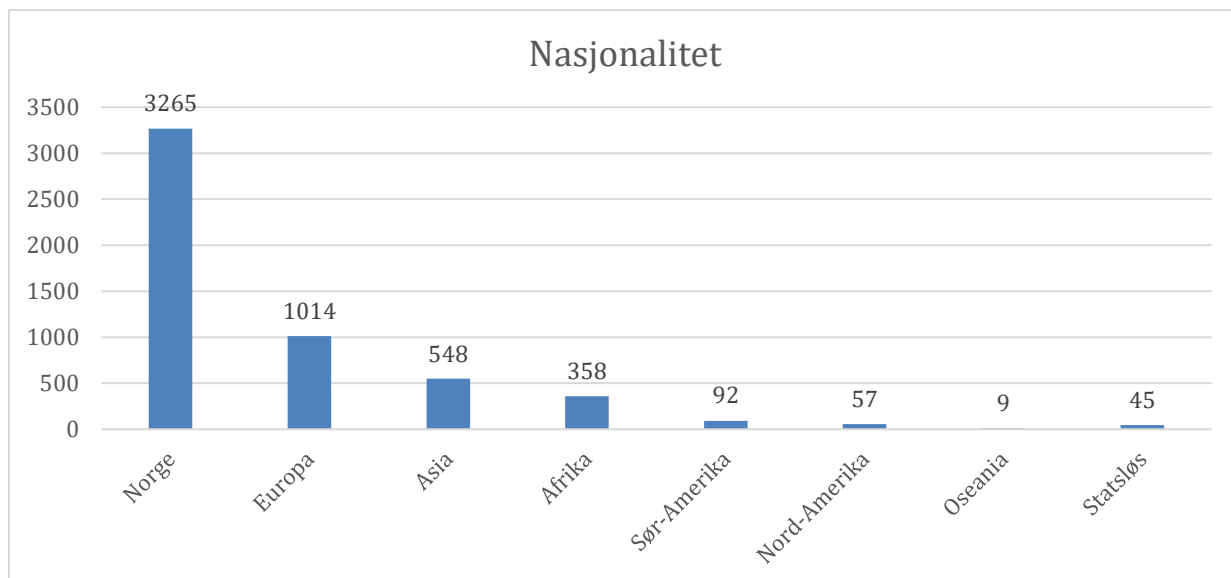
4.1. Kjønn

Av de 5548 henvendelsene vi mottok i 2022 var 1812 fra kvinner og 3571 fra menn. Ni personer oppga «annen kjønnsidentitet». Menn stod for 66 prosent og kvinnene for 31 prosent av henvendelsene.

Bakgrunnen for den skjeve fordelingen kan være at JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) har sine lokaler i samme bygning som oss. I tillegg besøker JURK kvinnefengslene, mens Jussbuss besøker fengsler med en stor overvekt av menn. JURK håndterer derfor en god del av de kvinnelige klientene som ellers ville ha kommet til Jussbuss. Langt flere kvinner enn menn benytter seg av tilbudene til JURK og Jussbuss til sammen.

4.2. Nasjonalitet

Nedenfor følger en tabell som viser oversikt over klientenes nasjonalitet.

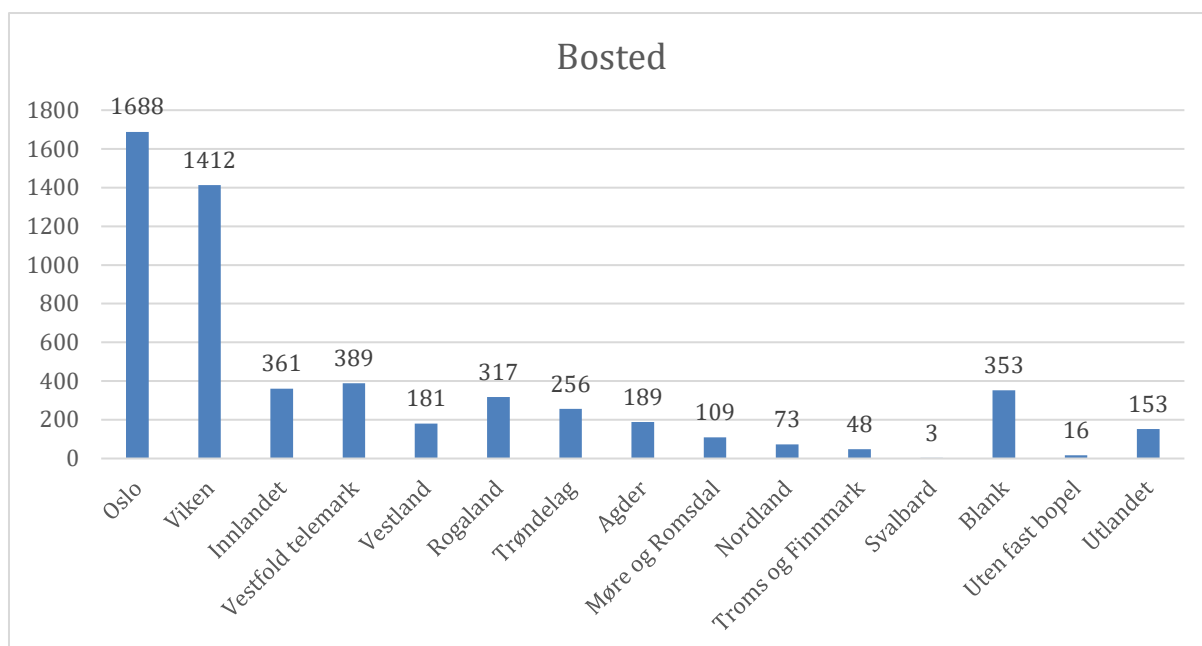
N=5548

Omtrent 63 prosent av klientene har norsk statsborgerskap, men mange av disse har et annet opprinnelsesland. Utenom dette er de vanligste statsborgerskapene blant våre klienter Polen (151), Syria (144), Afghanistan (95), Sverige (93), Eritrea (91), Litauen (73), og Iran (62).

45 av henvendelsene kom fra statsløse klienter. Som regel er dette klienter i særskilt vanskelige situasjoner. For eksempel klienter som ikke har opphold i Norge, og heller ikke mulighet til å reise til andre land.

4.3. Bosted

Nedenfor følger en tabell som viser hvor i landet klientene våre bor sortert etter fylke. Inkludert er også de som har oppgitt å være bostedsløse og henvendelser hvor det er oppgitt at klienten bor i utlandet.

N= 5548

Som tidligere viser statistikken at de fleste av våre klienter kommer fra Oslo og Viken. Henvendelser fra klienter bosatt i Oslo utgjorde ca. 30 prosent av henvendelsene i 2022. Antallet klienter fra Oslo har sammenheng med vår oppsøkende virksomhet i hovedstaden og at vi har kontoret vårt der. Dette understreker det særskilte behovet for rettshjelp i Oslo. Viken er fylket med nest flest henvendelser, med ca. 25 prosent av henvendelsene. Dette er prosentmessig en nedgang fra i fjor, og en nedgang på ca. 200 saker.

Like under 3 prosent av henvendelsene kom fra klienter som bor i utlandet. Dette er blant annet et resultat av at familieinnvandringssaker registreres på den personen som ønsker å komme til Norge.

Videre hadde vi 16 henvendelser fra klienter uten fast bopel. Mennesker uten fast bopel bor som regel på gata, overnatter på nødovernattingstilbudene i regi av Kirkens bymisjon og Frelsesarmeen, eller bor på et midlertidig botilbud. De fleste av disse kan antas å ha opphold i Oslo og omegn. De ukjente postnumrene kommer av at klienten selv ikke har kjennskap til postnummeret der han eller hun bor, eller at klienten bor på skjult adresse.

I omtrent 35 prosent av henvendelsene våre oppgir klientene at de bor i andre fylker enn Oslo og Viken. Dette befester at Jussbuss er et tilbud for hele den norske befolkninga. Av naturlige grunner er det imidlertid på Østlandet vi har vårt største nedslagsfelt. Det er naturlig at mange klienter fra andre landsdeler henvender seg til studentrettshjelpstiltakene i Bergen og Tromsø. Likevel viser statistikken at klienter kontakter oss fra hele landet.

4.4. Fengselsklienter

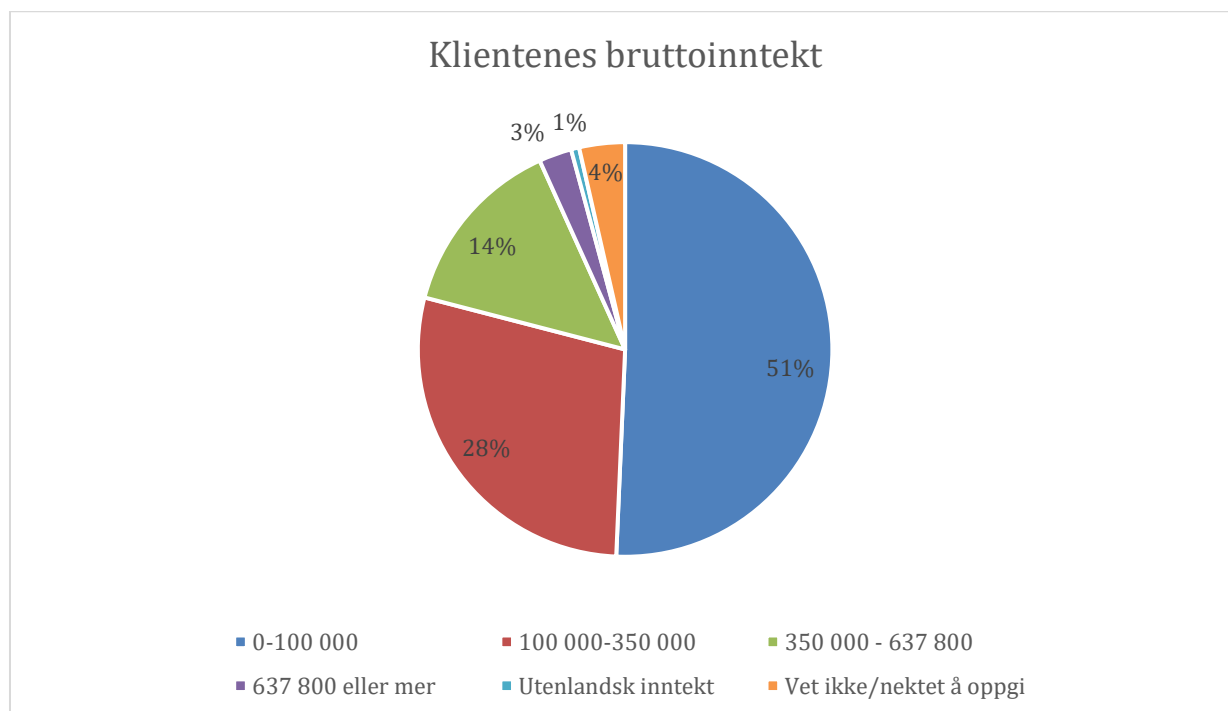
Fangers rettssikkerhet er utsatt fordi de er underlagt et strengt regime samtidig som de ikke har krav på fri rettshjelp fra det offentlige. Vi anser det som svært viktig å bistå denne gruppa.

1826 (33 prosent) av av Jussbuss' henvendelser i 2022 kom fra klienter som satt i fengsel.

Dette er en oppgang på syv prosentpoeng siden 2021. En stabil høy andel henvendelser fra fanger viser at vår oppsøkende virksomhet rettet mot denne gruppen fungerer. Fanger er også en gruppe med små ressurser og et stort rettshjelpsbehov, noe Jussbuss sin rettshjelpundersøkelse fra Ullersmo fengsel (2018) illustrerer.² Den høye andelen saker fra fanger understreker også behovet for en egen faggruppe som kun jobber med straffegjennomføringsrett.

4.5. Inntekt

Nedenfor følger en oversikt over klientenes bruttoinntekt i 2022.

I 2022 var klientenes gjennomsnittlige brutto årsinntekt 172 566 kroner, noe som gir en gjennomsnittlig månedslønn på 14 380 kroner. Dette ligger betraktelig under gjennomsnittet for befolkninga for øvrig. Det skyldes at vi har et uttalt ønske om å utfylle det udekkede rettshjelpsbehovet, og får derfor henvendelser fra personer som enten ikke har råd til å oppsøke advokat, eller som faller utenfor det offentlige rettshjelpstilbudet. Vi driver målretta arbeid for å treffe økonomisk vanskeligstilte, ved å velge å arbeide med rettsområder som angår økonomisk vanskeligstilte og som er av stor velferdsmessig betydning for klientene. En stor andel av våre klienter mottar sosialstønning, er fengslet eller har innvandrerbakgrunn. Disse har lavere inntekt enn majoriteten av befolkninga, som ifølge Statistisk sentralbyrå har en gjennomsnittlig månedsinntekt på 53 150 kroner, eller gjennomsnittlig årsinntekt på 637 800 kroner.³

² Tonje Lillaas Larsen og Lousie S. Hannon: «Retts hjelp til fanger»

³ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/artikler/hva-er-vanlig-lonn-i-norge>

Noen av klientene våre bor ikke i Norge, og har inntekten sin i utlandet. Disse registreres med «utenlandsk inntekt» i statistikken, ettersom det er vanskelig å illustrere hva den tilsvarende inntekt ville vært etter norske standarder.

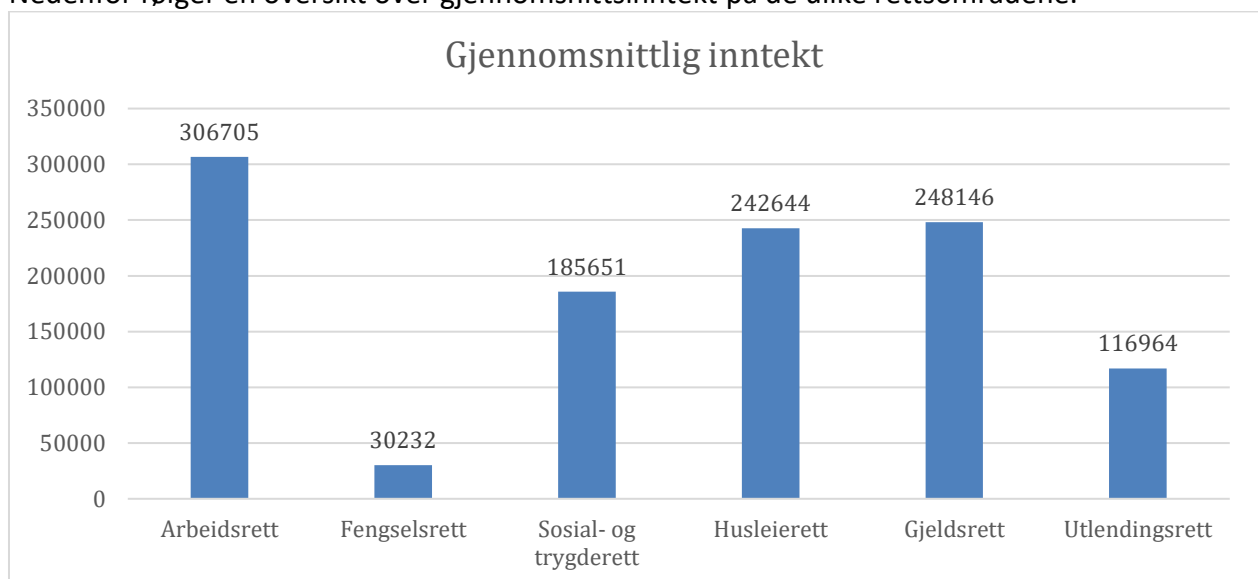
I 2022 hadde 51 prosent av klientene våre en brutto årsinntekt på under 100 000 kr. Det er betraktelig høyere enn fjoråret, da tallet lå på 40%. Dette skyldes nok blant annet det økte antall saker tatt inn fra innsatte. Vårt konsekvente fokus på rettshjelp til fattige, og det generelt store og vedvarende behovet for rettshjelp i denne befolkningsgruppa, forklarer den store andelen.

I 79 prosent av henvendelsene tjente klientene under 350 000 kroner – inntektsgrensa for å få fri rettshjelp. Dette viser både at vi treffer lavinntektsklientene godt, og det viser viktigheten av å opprettholde gratis rettshjelpstiltak for å supplere den utilstrekkelige offentlige ordninga.

Tre prosent av klientene våre tjente over landsgjennomsnittet på 637 800 kroner i året før skatt (se fotnote 3). Det viser at vi oppnår målsettingen om å hjelpe klientene som ikke har råd til å betale for advokat.

Det er viktig å påpeke at vi alltid foretar en helhetlig vurdering av klientens situasjon når vi avgjør hva vi skal bistå med i den konkrete saken. Alle som kontakter Jussbuss med en sak eller et spørsmål blir registrert, men vi registrerer ikke i hvilken grad vi faktisk bistår klienten. Et unntak er de sakene vi henviser videre. En klient med høy inntekt og gode muligheter for selv å gjøre noe med sitt juridiske problem får generell veiledning eller en brosjyre, mens en klient med sammensatte problemer og få ressurser vil kunne få omfattende hjelp. Begge henvendelsene blir likevel registrert som én henvendelse og er en del av denne statistikken. I vurderingen av klientens inntekt og mulighet til å håndtere saken selv, ser vi også hen til klientens gjelds- og forsørgerbyrde. Høy inntekt er ikke i seg selv representativt for mulighet til å kjøpe juridiske tjenester, eksempelvis i svindelsaker hvor personer holdes ansvarlig for lån de ikke selv har tatt opp.

Nedenfor følger en oversikt over gjennomsnittsinntekt på de ulike rettsområdene.

Vi ser en del variasjon i gjennomsnittsinntekt ut fra rettsområdet klienten trenger hjelp med. Samtidig kommer henvendelsene innenfor alle rettsområdene vi jobber med fra klienter som i gjennomsnitt har en inntekt langt under landsgjennomsnittet (se fotnote 3). Eksempevis har klientene som henvender seg til oss med spørsmål om arbeidsrett høyere inntekt enn de som har spørsmål om fengselsrett. Samtidig er mange av klientene i arbeidsrettssakene i en situasjon hvor de ikke får utbetalt lønnen de har jobbet for, noe som gjør at inntektsstatistikken ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av klientens økonomiske situasjon. Det samme kan vi si om klientene som kontakter oss med gjeldsspørsmål. Inntektens størrelse får mindre betydning når det er gjeld som er årsaken til at klienten kontakter oss.

4.6. Advokatbruk

I 766 av henvendelsene har klienten opplyst at han eller hun vært i kontakt med advokat i forbindelse med saken.

Utlendingsrettsklientene utgjør 18 prosent av de som har vært i kontakt med advokat før de kontakter oss. Dette kan ses som en naturlig følge av at denne gruppen i mange tilfeller har fått dekket advokatbistand på et tidligere stadium i saken eller i andre tilknyttede saker.

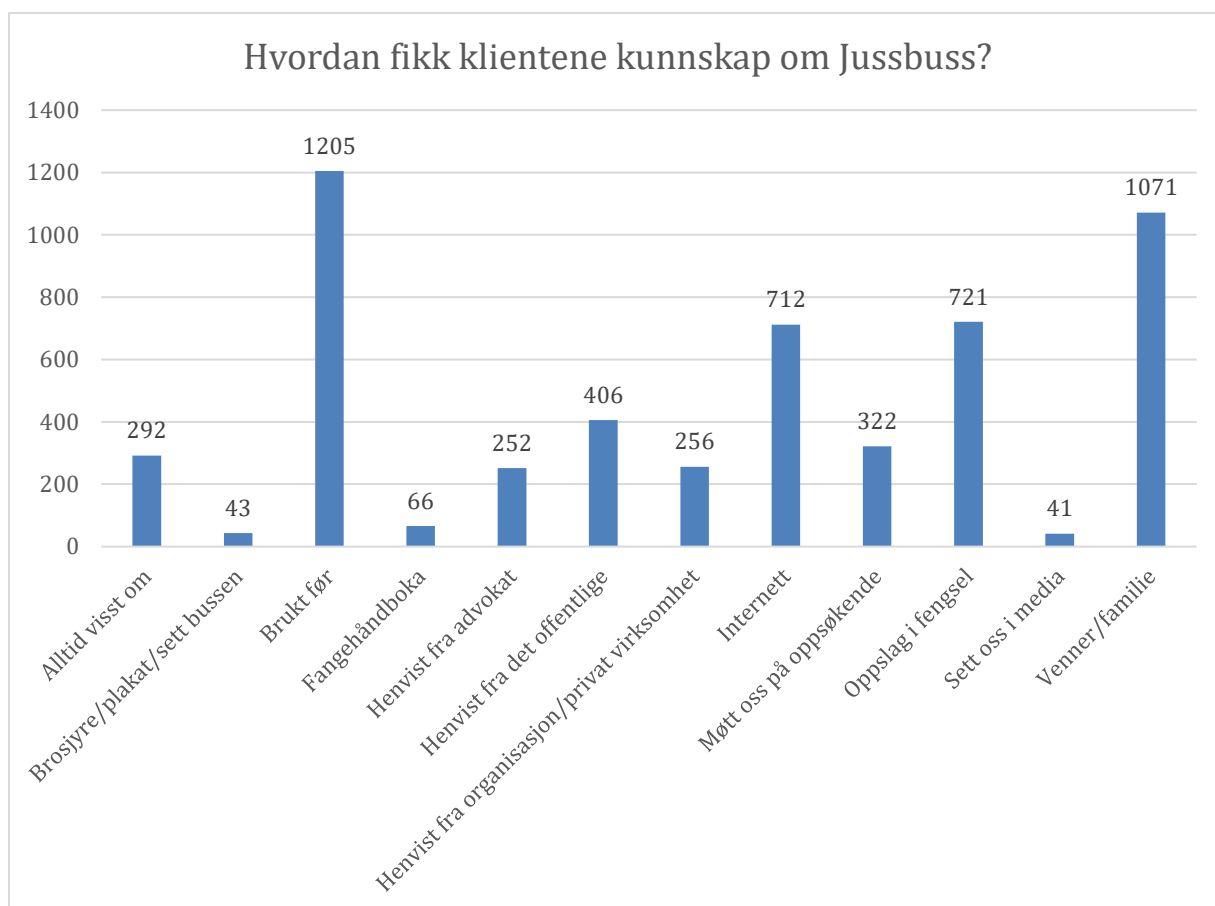
At så mange av klientene kontakter oss etter å ha vært i kontakt med advokat, tyder på at advokater ikke kan gi klientene tilstrekkelig bistand i saken. Dette kan skyldes flere årsaker. Den mest nærliggende er at advokatbruk er for dyrt for klientene, og at rettshjelp i disse tilfellene ikke dekkes igjennom den offentlige rettshjelpsordninga. En annen årsak kan være at få advokater arbeider innen disse feltene, og at Jussbuss har opparbeidet seg en posisjon som anerkjent rettshjelpsbyrå. En tredje årsak er at klienter med saker som i utgangspunktet dekkes av den offentlige rettshjelpsordninga ofte har et mer omfattende rettshjelpsbehov enn det timeantallet advokaten etter stykkprisforskriften får betalt for, og at de blir henvist til oss når rettshjelpstimen er brukt opp.

4.7. Konkurransen med andre rettshjelpstiltak?

Kun om lag tre prosent av henvendelsene til Jussbuss kommer fra mennesker som oppgir at de har vært i kontakt med *Fri rettshjelp Oslo*. Andelen indikerer at Jussbuss i liten grad konkurrerer med rettshjelpstilbydere som retter seg inn mot de samme klientgruppene. Det er viktig for oss å ikke virke som et alternativ til fri rettshjelp ved advokat. Derfor henviser vi konsekvent saker hvor klientene har rett på fri rettshjelp etter lov om fri rettshjelp. Vi har etablert gode henvisningsrutiner fra Jussbuss til *Fri Rettshjelp Oslo* i saker som faller inn under lov om fri rettshjelp.

4.8. Hvordan klientene får kunnskap om Jussbuss

Nedenfor følger en oversikt over hvordan klientene fikk kunnskap om oss i 2022.

N= 5548

I 2022 oppga klientene i 1071 saker at de fikk vite om Jussbuss via familie eller venner. Det viser at det for mange er viktig å ha et sosialt nettverk for å nå riktig instans. I 2019 var det 450 henvendelser hvor det oppgis at klienten har møtt oss på oppsøkende virksomhet. I 2020 falt dette til 79 henvendelser, for så å øke noe til 95 i 2021. Denne dramatiske reduseringen skyldtes at svært mye av det oppsøkende arbeidet ikke lot seg gjennomføre grunnet Koronaviruset. I 2022 var det oppgitt i 322 henvendelser at klienten møtte oss på oppsøkende virksomhet. Denne store økningen sier noe om at Jussbuss er på vei tilbake til tilstandende før pandemien, når det gjelder det oppsøkende arbeidets omfang og effektivitet.

At 1205 oppgir å ha brukt oss før kan si noe om behovene for rettshjelp i vår klientgruppe.

4.9. Medlemskap i Studentsamskipnaden i Oslo (SiO)

I 2022 oppga klientene i 380 (6,8 prosent) av henvendelsene at de var medlem av SiO. Dette er omtrent like mange klienter som i 2021, men ett prosentpoeng lavere enn fjoråret på grunn av det økte totale sakstilfanget.

Studenter har et stort behov for rettshjelp, fordi de er i en økonomisk svakerestilt situasjon.⁴ Mange av de som er under høyere utdanning har stor nytte av rettsinformasjon, for eksempel brosjyremateriell, fordi de ofte har gode lese-, skrive-, og språkferdigheter. 32,6 prosent av

⁴ Gjennomsnittsinntekten blant våre henvendelser for SiO-meldemmer var kr. 176 700, mens for klientene som ikke er SiO-meldemmer er den kr. 219 648 i 2020.

henvendelsene fra studenter gjelder husleierett. Ellers ser vi at spørsmål om arbeidsrett (11 prosent) og utlendingsrett (9,7 prosent) går igjen blant studentene. I saker om utlendingsrett er det særlig spørsmål om studietillatelse som går igjen.

Vi registrerer bare studenter som er tilknyttet SiO. Det reelle studentantallet er derfor høyere, og vi anslår at omtrent 10 prosent av henvendelsene til Jussbuss kommer fra studenter. Teller man med klienter som er studenter ved voksenopplæring eller introduksjonsprogram, blir andelen enda høyere.

4.10. Medlemskap i fagforening

Mange fagforeninger yter gratis rettshjelp, særlig innenfor arbeidsrettens område. I 2022 oppga 822 av våre klienter at de var medlem i en fagforening. Jussbuss henviser disse klientene til å ta kontakt med sin fagforening, på grunn av vårt prinsipp om bare å gi rettshjelp i saker hvor klienten ikke har mulighet til å få hjelp andre steder.

Mye tyder likevel på at det udekka behovet for rettshjelp er relativt høyt også for fagforeningsmedlemmene. Dette kan skyldes at spørsmålene ikke dekkes av medlemskapet, at fagforeninga har en karantenetid før retten til rettshjelp utløses, eller at ordninga med rettshjelp hos fagorganisasjonen er lite kjent.

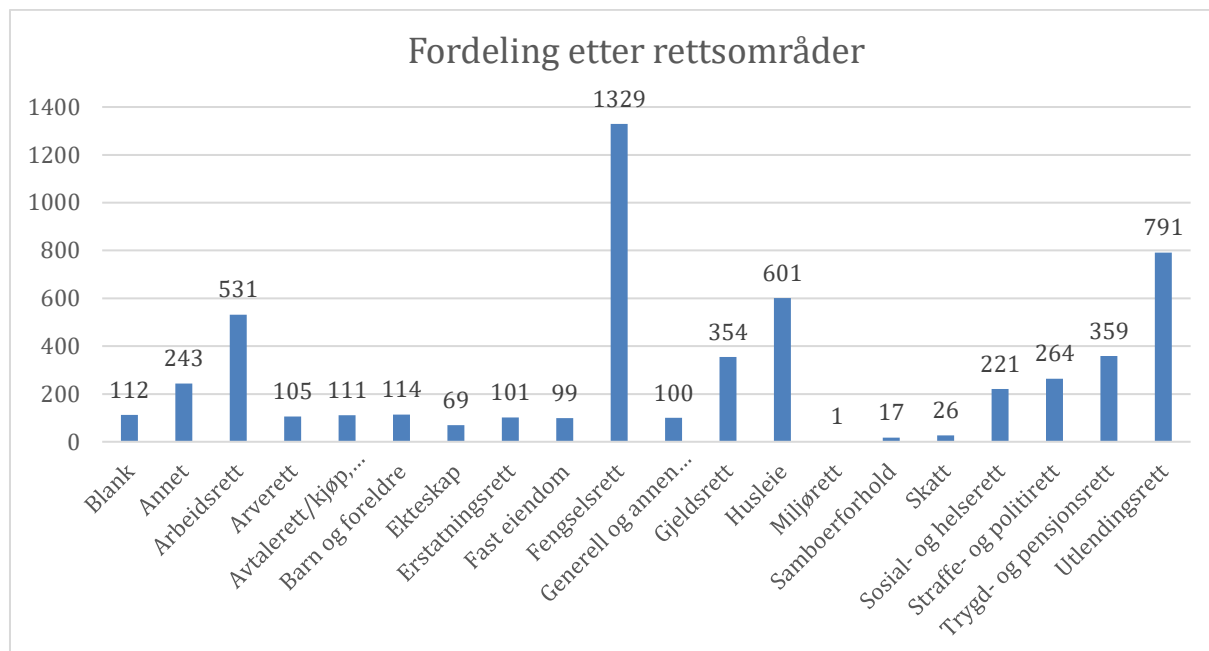
Den store andelen klienter uten fagforeningsmedlemskap viser at vi når fram til mange som er svakt stilt overfor ressurssterke motparter. De som ikke har fagforeningsmedlemskap, tjener betydelig mindre enn de fagorganiserte klientene våre. Samtidig ser vi at begge gruppene har en gjennomsnittsinntekt langt under landsgjennomsnittet for øvrig.⁵

⁵ Gjennomsnittsinntekten for klienter med fagforeningsmedlemskap er kr. 341 201 og for klienter uten slikt medlemskap er den kr. 191 235.

5. Rettshjelp i gruppene

5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2022

Nedenfor følger en tabell som viser antallet saker i de ulike rettsområdene våre i 2022.

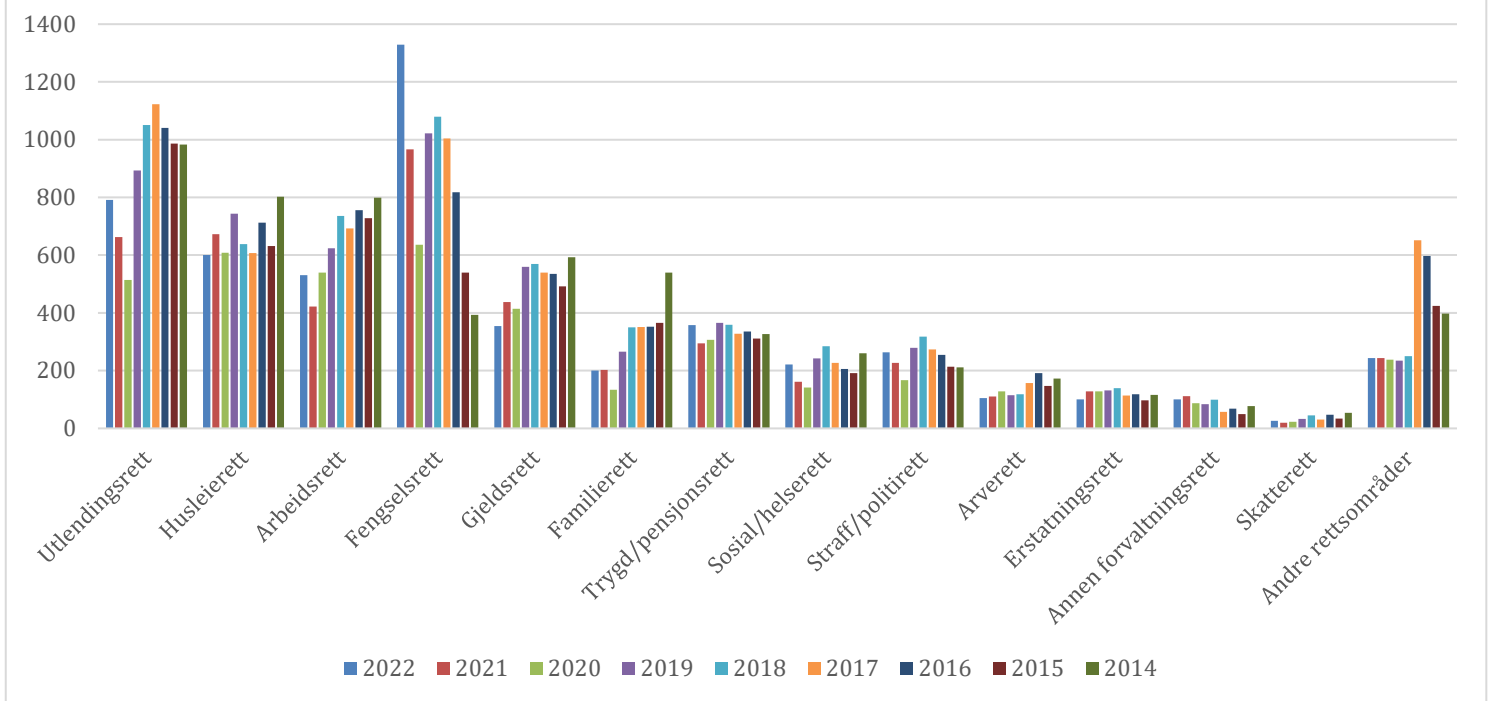
N=5548

Tabellen viser fordelingen av sakene mellom våre største rettsområder. Hovedsakelig faller spørsmålene vi mottar innenfor Jussbuss' kjerneområder, men vi får også en del saker som ikke omhandler rettsområder vi jobber med. Eksempler på dette er strafferett, arverett og erstatningsrett. I slike tilfeller henviser vi alltid klientene til andre rettshjelpstiltak, slik at de kan få hjelp et annet sted. Rettshjelpssentralen, JURK, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen er noen av de stedene vi oftest henviser til, i tillegg til de ulike advokatvaktene.

I 2022 opplevde vi en oppgang i antall henvendelser innenfor de aller fleste rettsområder. I likhet med 2021 mottar Jussbuss flest henvendelser innenfor fengselsrett, i alt 1329 saker i 2022. Dette utgjør en oppgang på om lag 400 henvendelser. Den nest største gruppen er utlendingsrett med 791 saker. Tredje størst er husleie, med 601 saker.

Under følger en tabell som sammenligner fordeling av saker etter rettsområder fra 2014 til 2022.

Fordeling etter rettsområder over tid

Med unntak av nedgangen i 2020 er antall henvendelser om fængselsrett er mer enn firedoblet siden 2013. Dette skyldes en omlegging i 2015 som gjorde at vi frigjorde mer kapasitet til å ta inn saker i fængsel. Omprioriteringen er nærmere omtalt i Jussbuss' stensilsSerie nummer 134 og 135.⁶

Jussbuss bistår bare i saker som faller utenfor den offentlige rettshjelpsordninga. For våre klienter er det altså ikke noe alternativ å få bistand gjennom denne ordninga. De vi hjelper er derfor helt avhengig av et gratis rettshjelpstiltak som Jussbuss for å kunne få gjennomslag for sine rettigheter.

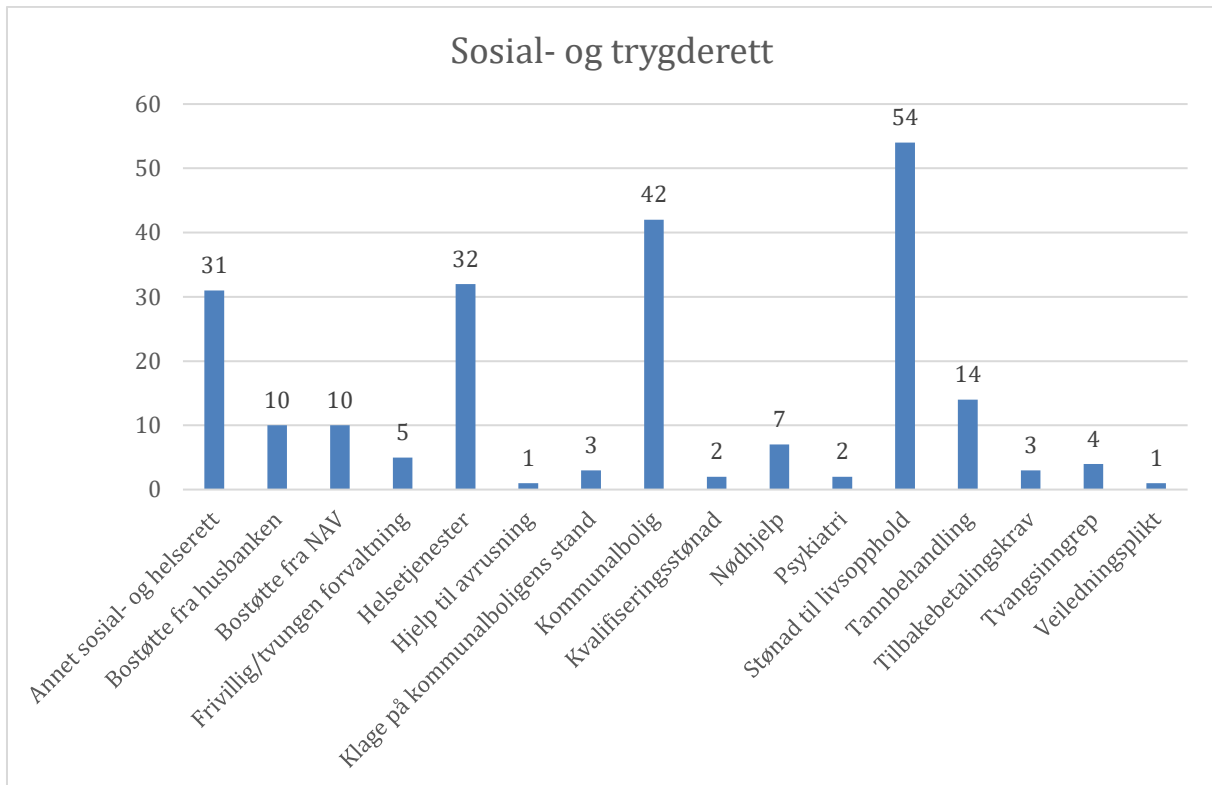
⁶ Kenneth Solberg, Marie Skjervold, Jens Andresen Osberg og Mathias Stang: «Revideringsutvalget 2015 - En gjennomgang av Juss-Buss sine saksområder, organisering og arbeidsmetoder» og Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Juss-Buss 2015».

5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG)

SAG behandlet 1110 saker i 2022, innenfor sine kjerneområder.

5.2.1. Sosial- og helserett

Totalt sett behandlet Jussbuss 221 saker innen sosial- og helserett i 2022, mot 161 i 2021.

N=221

Saker om stønad til livsopphold utgjør over 28 prosent av henvendelsene om sosial- og helserett, og er den største delen av sakstilfanget på dette området. I tillegg ser vi en del henvendelser om helsetjenester, tilbakekreving og samlekategorien «annet», som faller utenfor en overordnet kategori. Vi ser ofte at forvaltningas veiledningsplikt ikke er tilstrekkelig for å sikre sosialklientenes rettssikkerhet på en tilfredsstillende måte. Vi opplever også at sosialtjenestens veiledningsplikt brytes overfor denne gruppa. Resultatet blir at vi bruker tid på å forklare regler og vedtak til klientene. Det gjelder likevel kun de som tar kontakt med oss, og Jussbuss er bekymra for tilstanden for de som ikke har ressurser nok til å be oss om hjelp. Fordi den velferdsmessige betydninga av utfallet i disse sakene er høy, er det viktig med juridisk bistand. I dag gis det ikke fri rettshjelp i disse sakene. Jussbuss og andre frivillige tiltak er derfor et av få steder folk kan få hjelp med slike saker.

Eksempel på en sosialretts sak fra 2022

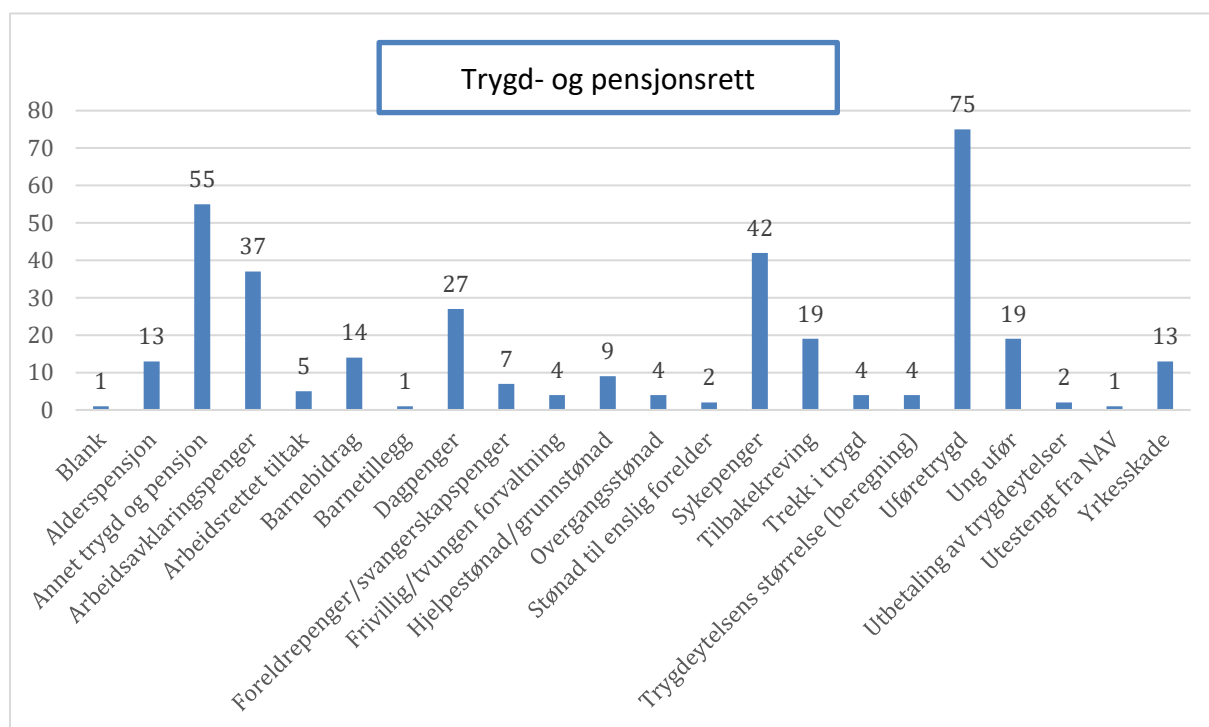
Saken gjaldt sosialstønad etter sotjl. § 18. Klienten hadde tidligere mottatt sosialstønad i lang tid, men mistet denne fordi hun hadde flyttet fra by 1 til by 2, og kort tid etterpå flyttet tilbake til by 1. NAV-kontoret stilte da krav om dokumentasjon på at hun hadde flyttet tilbake til byen de hadde ansvar for. Klienten nektet å oppgi bostedsadresse eller noen annen form for dokumentasjon på at hun nå bodde i by 1. Derfor fikk hun ikke sosialstønad. Klienten ba om hjelp til å få sosialstønad og til å bytte saksbehandler.

Jussbuss veiledet klienten om sosialstønad, og oppfordret henne til å samarbeide med NAV dersom hun ønsket sosialstønad. Klienten hadde imidlertid en opplevelse av at saksbehandlerens eneste motiv var å gjøre livet hennes vanskelig og nektet å gi dokumentasjon til NAV. Etter en del runder med klienten, bestemte vi oss for å kontakte saksbehandler direkte for å forsøke å få til en løsning. Det endte med at vi fant en løsning på dokumentasjonsproblemet som både NAV og klienten kunne akseptere. Videre ble vi enige om at det beste for både NAV og klienten var at hun fikk tildelt en ny saksbehandler.

Klienten fikk deretter sosialstønad og ny saksbehandler. Jussbuss oppfordret henne videre til å oppsøke legen sin for å søke på AAP/uføretrygd ettersom dette var noe NAV hadde forsøkt å få henne til å gjøre lenge. Saken ble avsluttet med K med en oppfordring om å komme tilbake dersom hun får avslag på AAP eller uføretrygd.

5.2.2. Trygd- og pensjonsrett

I 2022 mottok Jussbuss 358 saker om trygderett og pensjonsrett. I 2021 mottok vi 295 slike saker.

N=358

Uføretrygd, arbeidsavklaringspenger har vært blant de dominerende sakstypene innenfor trygderetten de siste årene. Dette er også saker vi får mye av enda. Vi ser imidlertid at vi nå også får en del henvendelser knyttet til dagpenger og sykepenger, noe som kan ha en sammenheng med Covid19-pandemien. Det er også en jevn økning i henvendelser knyttet til ung ufør.

Alle disse sakstypene har mye å si for de det gjelder. Det handler om å få mulighet til å komme

tilbake til yrkeslivet via AAP, retten til en forutsigbar og verdig uføreytelse og til å kunne være syk, uten å oppleve for store økonomiske konsekvenser.

Eksempel på en trygderettssak fra 2022

Saken gjaldt minsteytelse på uføretrygd som ung ufør (ung ufør-tillegg). Klienten hadde fått innvilget uføretrygd, men fikk avslag på ung ufør-tillegget i ftrl. § 12-13 (3). Avslaget var begrunnet med at hennes funksjonssvikt ikke var av et slikt omfang at alvorlighetskravet var oppfylt fordi hun ikke var betydelig invalidisert i daglig- og hverdagsliv. Dette til tross for at hennes sykdom i seg selv ble ansett for å være alvorlig. Klienten hadde ikke klaget da hun først fikk vedtaket og ønsket hjelp til å sende en omgjøringsbegjæring til NAV.

Jussbuss utredet saken og kom til at NAV hadde foretatt en uriktig lovtolkning og skjønnsutøvelse, og at vedtaket var ugyldig.

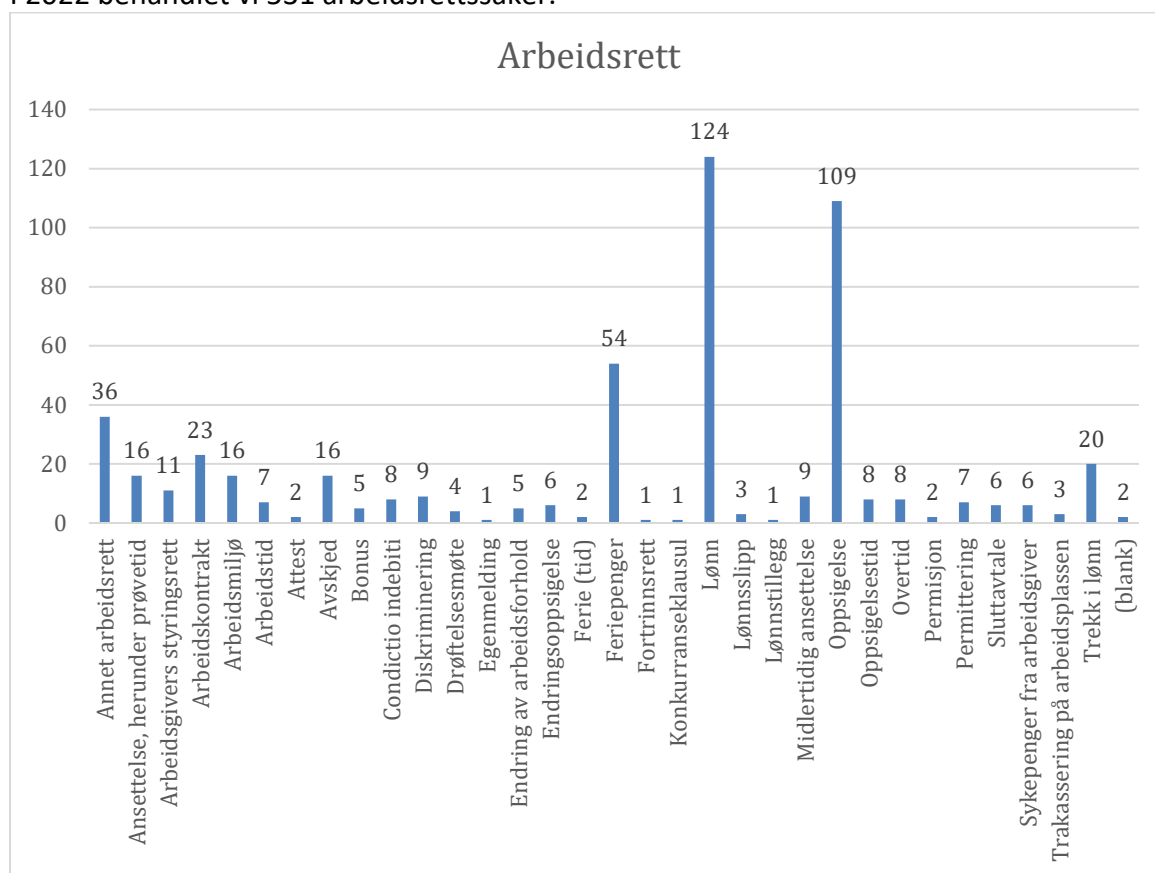
For det første kom Jussbuss til at NAV hadde gjort en innskrenkende tolkning av ftrl. § 12-13 (3) ved å oppstille et krav om at brukeren måtte være betydelig invalidisert i daglig- og hverdagsliv. Kravet var omtalt i et gammelt rundskriv, og basert på begrunnelsen i Rt. 2007 s. 899. Begrunnelsen i den nevnte dommen var imidlertid svært konkret og dannet ikke grunnlag for en generell rettssetning om terskelen slik Høyesterett påpeker i HR-2021-2276-A avsnitt 46. Det var heller ikke holdepunkter i forarbeidene for et slikt krav.

For det andre kom Jussbuss til at NAV hadde foretatt en uriktig skjønnsutøvelse ved å legge avgjørende vekt på klientens funksjonsevne i et tilfelle der den medisinske lidelsen i seg selv var alvorlig (se HR-2021-2276-A avsnitt 50), og ved å legge vekt på momenter som ikke var relevante og saklige i relasjon til hjemmelsgrunnlaget.

Basert på utredningen skrev Jussbuss en omgjøringsbegjæring til NAV den 18. mai 2022.

5.2.3. Arbeidsrett

I 2022 behandlet vi 531 arbeidsrettssaker.

N=531

De fleste sakene Jussbuss mottar innenfor arbeidsretten er saker som omhandler lønn og oppsigelse. Jussbuss mener at lønnsinndrivelsessaker burde vært dekket av den offentlige rettshjelpsordninga. Vi opplever at klientene i mange av disse sakene har gått uten lønn i mange måneder. Muligheten til å betale for advokatbistand til å drive inn pengekravet er derfor liten eller ikke-eksisterende for mange av klientene, samtidig som rettsspørsmålet er av helt avgjørende betydning for deres velferd. I slike saker er det derfor et stort velferdsmessig behov for fri rettshjelp.

Mange av klientene som henvender seg til Jussbuss er ikke fagorganiserte. Vi har de siste årene fått flere henvendelser fra arbeidsinnvandrere fra EØS-land, og opplever at mange av disse ikke kjenner til fagorganisasjonen sin eller ikke ønsker å fagorganisere seg på grunn av dårlig erfaring fra hjemlandet. Et hovedinntrykk gjennom mange år er at det er mange useriøse arbeidsgivere særlig i renholdsbransjen, restaurantbransjen, bilvaskbransjen og byggebransjen, og at mange av arbeidstakerne som kontakter oss om lønnsinndrivelse har vært utsatt for sosial dumping.

Eksempel på en sak om arbeidsrett fra 2022

Saken gjaldt oppsigelse av arbeidsforhold grunnet tilbakekall av oppholdstillatelse. Klienten var ansatt i en kommune som vaskehjelp. Hun fikk tilbakekall av oppholdstillatelse, men klagde og fikk oppsettende virkning etter utlendingsloven § 50. Arbeidsgiveren mente likevel

at de måtte si henne opp fordi hun ikke lenger hadde oppholdstillatelse. Dette skyldes imidlertid en misforståelse.

UDI hadde for det første glemt å sende ut brev til klienten med informasjon om at hun fortsatt hadde oppholdstillatelse mens hun venter på endelig vedtak. Dessuten hadde arbeidsgiveren ringt UDI sammen med klienten og fått informasjon i denne samtalen som ikke var riktig. Klienten snakket ikke norsk og hadde derfor neppe forstått hva det innebar å ringe UDI sammen med sjefen. Sjefen fikk gjennom samtalen innsyn i detaljerte beskrivelser av grunnlaget for tilbakekallet og saken hennes ellers. Likevel hadde ikke UDI informert arbeidsgiver om at den ansatte fortsatt hadde oppholdstillatelse mens hun ventet på endelig vedtak.

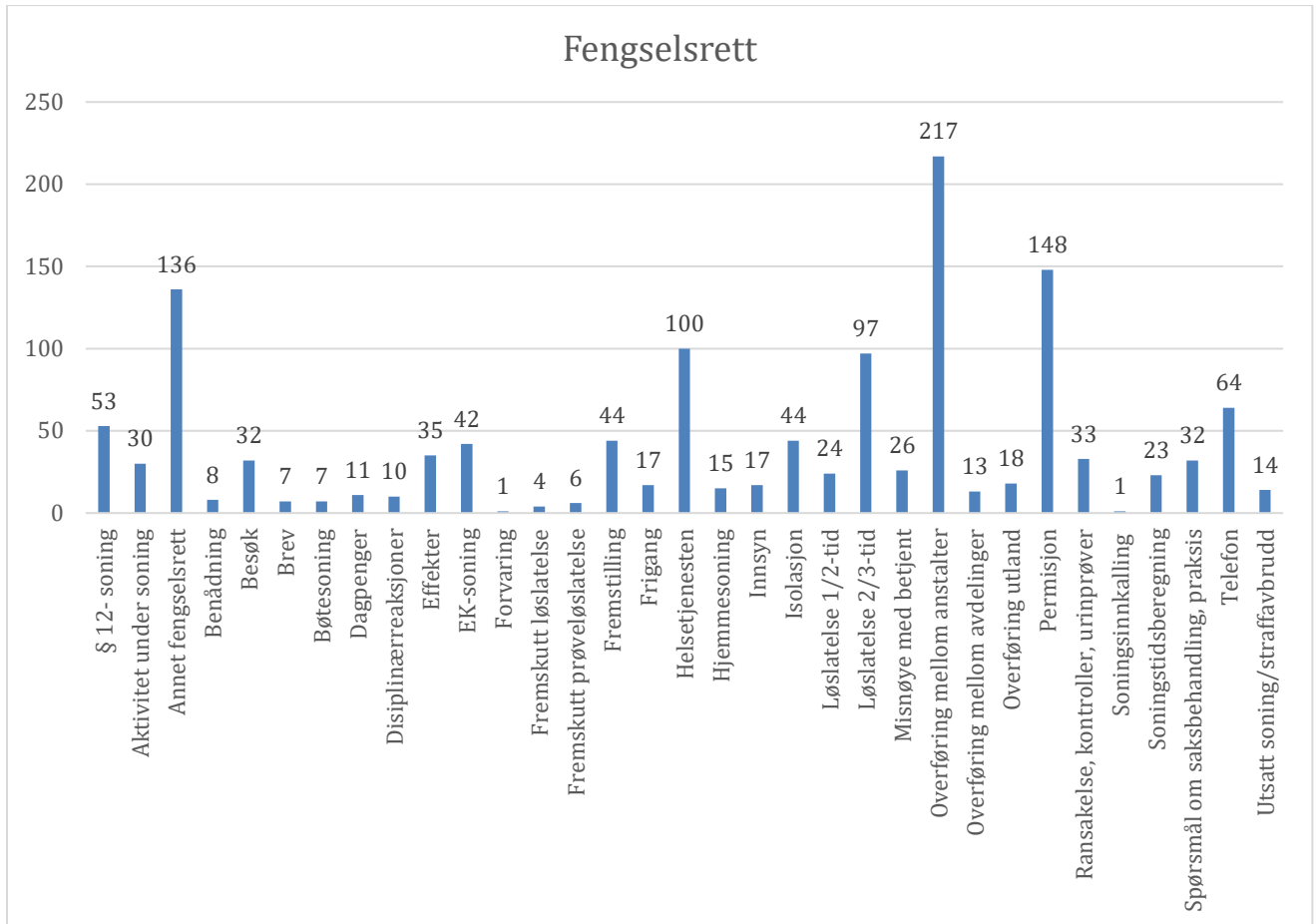
SAG og INNVA samarbeidet om denne saken. INNVA sørget for å innhente brevet fra UDI, mens SAG tok meg av samtalen med arbeidsgiveren. SAG ringte arbeidsgiver og etterspurte en nærmere begrunnelse for at de ville si opp klienten. Arbeidsgiveren fastholdt at klienten ikke hadde oppholdstillatelse og viste til informasjonen hun hadde fått av UDI selv etter at vi hadde informert om brevet som klart bekreftet at klienten hadde oppholdstillatelse. Arbeidsgiveren var svært vanskelig å samarbeide med og låste seg fullstendig på den informasjonen hun hadde fått på telefon med UDI. Vi bestemte oss derfor for å koble på juridisk avdeling i kommunen. Saken løste seg ca. 15 minutter etter at vi sendte brevet fra UDI via mail til juridisk avdeling.

Det var flere ting ved ansettelsesforholdet som vi i SAG stusset på, herunder samtalen sjefen hadde hatt med UDI, grunnlaget for midlertidig ansettelse og ensidige endringer i ansettelsens lengde fra arbeidsgiverens side. Klienten ønsket imidlertid ikke å imøtegå dette. Vi avsluttet dermed saken, men oppfordret klienten til å ta kontakt med oss dersom det oppstod problemer. Etter dette har vi ikke hørt fra klienten.

5.3. Fengselsgruppa (FEG)

5.3.1. Fengselsrett

Jussbuss mottok 1329 saker om fengselsrett i 2022.

N=1329

I 2022 hadde vi flest saker som omhandlet overføringer til andre anstalter, permisjon, helsetjenesten og løslatelse på 2/3-tid. Tidligere år har saker om fremstilling vært en større del av fengselsrettssakene.

Norsk straffegjennomføringsrett er et rettsområde hvor reglene ofte overlater et stort skjønnsrom til kriminalomsorgen. I den situasjonen fanger befinner seg, er det viktig at Jussbuss kan bidra med å gi kunnskap om deres rettsstilling. Vi opplever at både informasjon og bistand fra kriminalomsorgen er mangelfull, til tross for at kriminalomsorgen har plikt til å veilede og at hver fange skal ha en kontaktbetjent. Dette vises gjennom det høye antallet saker vi mottar, og særlig gjennom mange spørsmål om generell saksbehandling og praksis. Dette er problematisk da fangene grunnet manglende tilgang til internett og omverdenen generelt har liten mulighet til å skaffe seg korrekt informasjon på annet vis. Fengselsklienter er derfor i en sårbar situasjon, og har et stort velferdsmessig behov for hjelp fra Jussbuss for å ivareta sine rettigheter.

Fanger har ofte svært sammensatte problemer, som gjør det vanskelig å rubrisere et spørsmål

innenfor en spesifikk kategori. Mange av sakene vi tar inn fra fanger dreier seg om andre rettsområder enn straffegjennomføring, selv om dette er rettsområdet fanger stiller flest spørsmål om. I tillegg kontakter mange fanger oss med spørsmål om utlendingrett eller gjeldsproblemer. Andre viktige saksområder for fanger er sosialrett og trygderett.

Eksempel på en fengselsrettssak fra 2022

Sak om overføring til lavsikkerhet tatt inn i april 2022. Klienten hadde fått avslag på overføring til Kroksrud fengsel begrunnet i at han var for tidlig i straffegjennomføringen for overføring, samt at allmenn rettsoppfatning talte imot overføring grunnet straffesakens karakter. Klienten søkte om overføring for å benytte seg av utdanningstilbudene i Kroksrud, og fordi han satt mye selvisolert i høysikkerhetsfengselet da han følte seg truet av de andre innsatte.

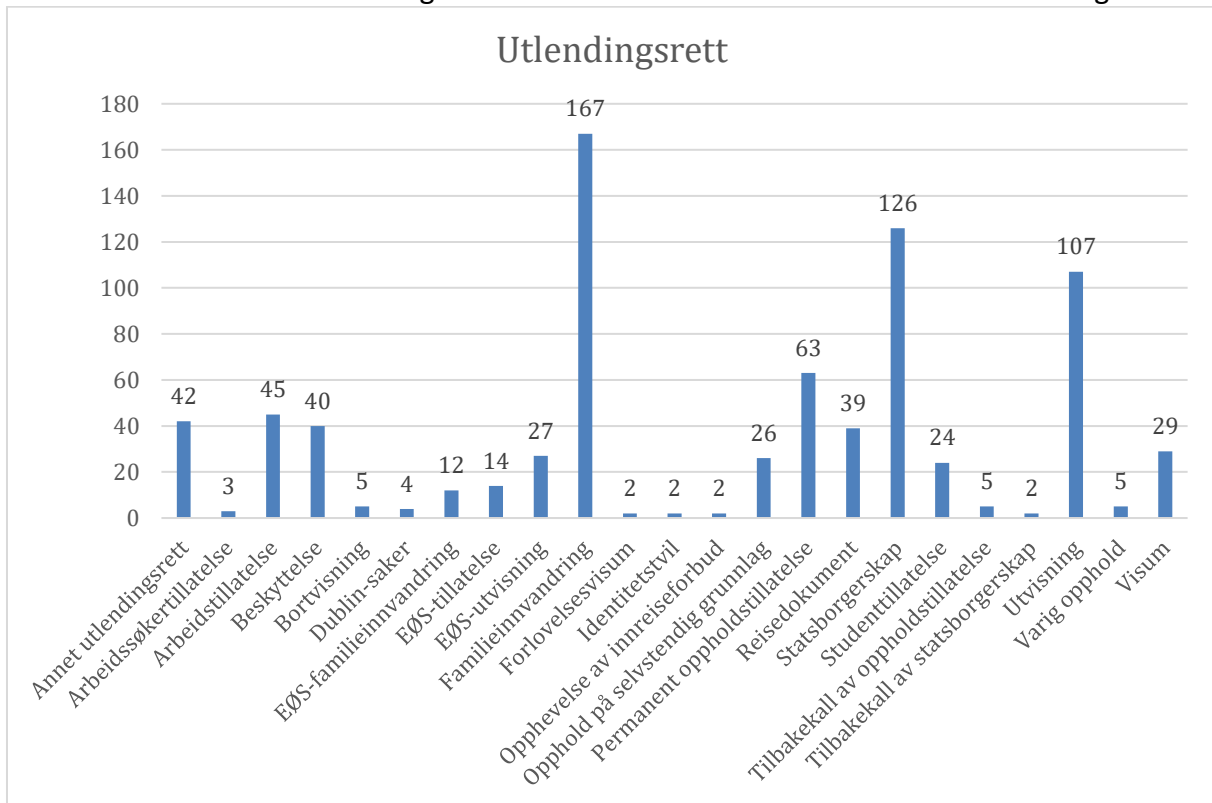
Jussbuss klagde på vedtaket, med anførsel om at formuleringen «en del av straffen» i strgf. § 15 ikke oppstilte noe absolutt krav om oppnådd permisjonstid for å få innvilget overføring til lavsikkerhetsfengsel. Det avgjørende måtte være den kjennskap fengselet hadde til den innsatte. Vi anførte videre at begrepet «allmenn rettsoppfatning» var svært vagt og skjønnsmessig, og at kriminalomsorgen burde være varsomme i å benytte seg av det som argument mot overføring. Avslutningsvis belyste vi hvor viktig overføringen hadde vært for klienten i hans situasjon.

Klagen ble tatt til følge av regionen. De la avgjørende vekt på at sviktfaren fremsto som lav, og at overføringen ville være svært hensiktsmessig for klienten.

Saken illustrerer hvordan fengselet i alt for stor grad legger vekt på allmenn rettsoppfatning. Denne begrunnelsen brukes dessverre mye, og Norge er blitt kritisert av advokatforeningen for at kriminalomsorgen ikke kan begrunne vedtak i hva de tror er den alminnelige rettsoppfatningen. At allmenn rettsoppfatning vektlegges såpass mye i sviktfarevurderingen fører til at mange innsatte med store rehabiliteringsbehov og som det er knyttet liten sikkerhetsmessig risiko til står igjen uten noen form for rehabiliterende tiltak. Dette er en effektiv stopper for tilbakeføringen til samfunnet som fengselet skal jobbe for.

5.4. Utlendingsrettsgruppa (INNVA)

Vi hadde 791 saker om utlendingsrett i 2022. I 2021 hadde vi 663 saker om utlendingsrett.

N=791

Vi har klart flest saker om familieinnvandring. Pågangen på dette området har vært stort over mange år. Sakene om familieinnvandring er ulikeartede, og mange er tidkrevende. Det kan ta flere år fra klientene kontakter oss til saken får et endelig utfall hos utlendingsmyndighetene. Sakene kan være utfordrende å håndtere fordi søkeren ofte befinner seg i land hvor infrastrukturen er svak. Kommunikasjonen til Norge er vanskelig og mulighetene for å fremskaffe tilstrekkelig dokumentasjon er små. I tillegg har ofte familiemedlemet i Norge vanskelig for å ivareta saken på grunn av språk- og kulturforskjeller. Jussbuss opplever at rettshjelpsbehovet i disse sakene er stort. Vår erfaring er også at sakene krever omfattende arbeid. Selv om antall saker har blitt redusert, er det fortsatt mer enn nok å gjøre med de sakene vi har.

Den nest største saksategorien på utlendingsfeltet er utvisning. Klientene i disse sakene er svært ressursvake, både når det gjelder personlige og økonomiske ressurser. I mange av sakene sitter klienten i fengsel, noe som gjør dem ekstra utsatt. I dag får klientene ikke fri rettshjelp i utvisningssaker dersom utvinningen er begrunnet i at de har blitt straffet etter straffeloven. Dette i motsetning til utvisning begrunnet i brudd på utlendingsloven. Jussbuss mener dette er et kunstig skille, og at også vedtak om utvisning for brudd på straffeloven må omfattes av fri rettshjelp.

Det har også vært en markant økning i henvendelser om statsborgerskap. I 2020 hadde vi 34 slike henvendelser, og i 2021 registrerte vi 84 saker. For 2022 var antallet henvendelser økt til

126, altså en firedobling sammenliknet med 2020.

De utlendingsrettslige spørsmålene har stor velferdsmessig betydning for klienten, og sakene byr på vanskelige rettslige og faktiske spørsmål. Likevel får et stort flertall av utlendingsrettssakene enten ingen eller utilstrekkelig hjelp gjennom den offentlige rettshjelpsordninga. Dette utgjør et stort rettssikkerhetsproblem.

Eksempel på en sak om utlendingsrett fra 2022

Klientens kone kom til Jussbuss med et endelig vedtak om utvisning fra Utlendingsnemnda (UNE). Bakgrunnen for utvisningen var at klienten hadde søkt familieinnvandring med sin kone. Utlendingsdirektoratet (UDI) mente at ekteskapet mellom klienten og kona var inngått pro forma, altså at formålet med ekteskapsinngåelsen var å skaffe vår klient oppholdstillatelse i Norge, ettersom det var stor aldersforskjell mellom ektefellene. Klienten ble utvist fra Norge og fikk et femårig innreiseforbud fordi klienten ifølge UDI hadde gitt dem vesentlig uriktige opplysninger om saken. Det er altså tale om et brudd på utlendingsloven.

Det følger av utl. § 40 fjerde ledd at oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å danne grunnlag for at søkeren kan få oppholdstillatelse i Norge.

Det følger videre av utlendingsloven § 66 at en utlending kan utvises dersom han forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak. I rundskrivet UDI-2010-024 presiseres det at opplysningsplikten kan ha blitt overtrådt dersom det er gitt uriktige opplysninger vedrørende realiteten av ekteskapet.

Sivilombudet har vurdert om et avslag på familiegjenforening etter utl. § 40 fjerde ledd i seg selv kan utgjøre grunnlag for utvisning etter utl. § 66 første ledd. I SOM 2016/413 uttalte ombudet at vurderingstemaets vanskelige karakter tilsier at et avslag etter utl. § 40 fjerde ledd ikke automatisk bør innebære at vilkårene i utl. § 66 første ledd bokstav a anses oppfylt. Vurderingene krever i realiteten innsyn i søkerens indre følelser, og risikoen for å fatte feilaktige vedtak er tydelig tilstede. Muligheten for å fatte vedtak som på uriktig grunnlag adskiller to ektefeller tilsier at en så alvorlig konsekvens som utvisning med innreiseforbud ikke bør benyttes.

Jussbuss utredet saken og skrev omgjøringsbegjæring til UNE. Der anførte vi prinsipalt at det ikke var tale om et proformaekteskap, da flere sider ved forholdet mellom partene tilsa at ekteskapet var reelt. Vi mente derfor at utlendingsmyndighetene ikke hadde anledning til å utvise vår klient. Subsidiært anførte vi at innreiseforbudet måtte settes ned. Vi viste gjennomgående til Sivilombudets uttalelser.

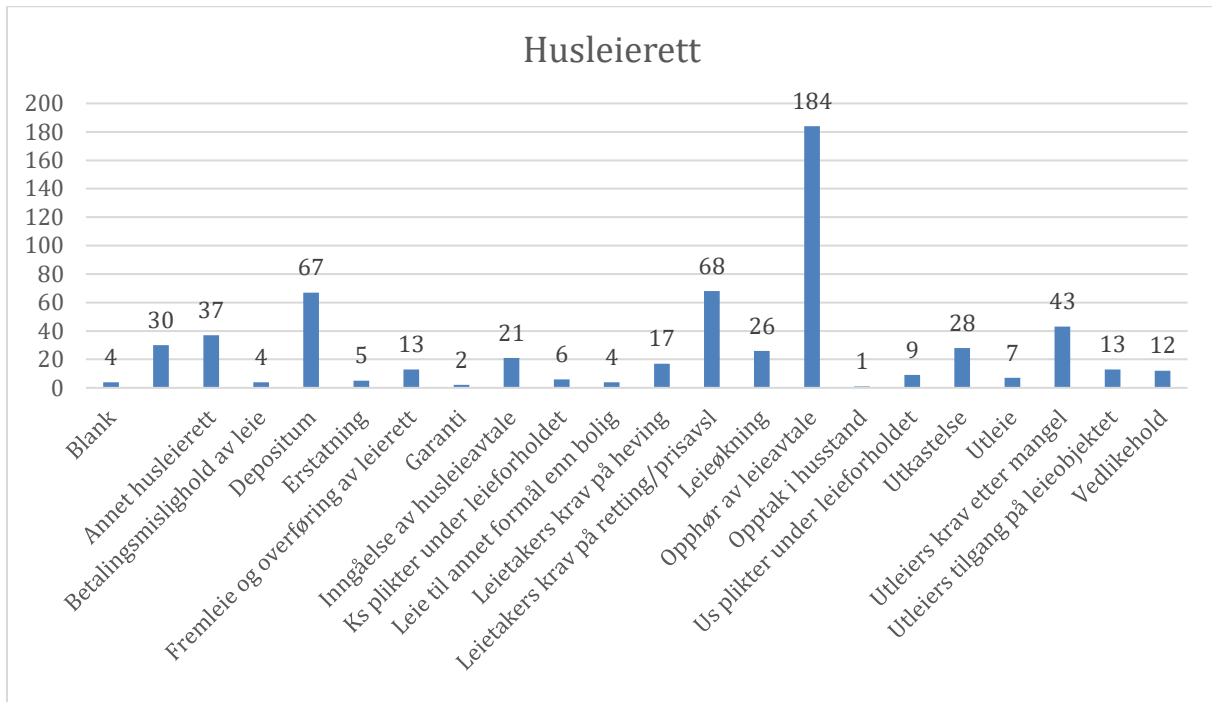
Vi mottok avslag fra UNE, og bestemte oss derfor for å ta saken videre til Sivilombudet. Jussbuss anførte for dem at UNE ikke retter seg etter ombudets uttalelser i saker om utvisning etter avslag på søknad om familieinnvandring, at UNEs utøvelse av kan-skjønnet er mangelfullt, samt at innreiseforbudets lengde var uforholdsmessig. Sivilombudet fant ikke at det var tilstrekkelig grunn til å undersøke saken nærmere, da de mente det var lite sannsynlig at nærmere undersøkelser ut fra deres mandat, ville kunne føre til et endret resultat i saken.

5.5. Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG)

Husleie- og gjeldsrettsgruppa behandlet 955 saker i 2022.

5.5.1. Husleierett

Jussbuss fikk 601 henvendelser om husleierett i 2022. Dette er en nedgang fra 2021, hvor vi mottok 673 henvendelser om husleierett.

N=601

Den klart største kategorien innenfor husleieretten er saker om opphør av leieavtale. Spørsmål om opphør er av stor velferdsmessig betydning for leietakere, særlig når det er utleier som ønsker at avtalen skal opphøre, og leietaker risikerer å stå uten bolig. I 2021 registrerte vi 179 saker om opphør. Vi har altså registrert flere slike saker i 2022 enn i 2021, til tross for færre husleiesaker generelt.

Andre størst er kategorien for leietakers krav på retting eller prisavslag. Mange leietakere vet ikke hvilke krav som kan gjøres gjeldende i forbindelse med større eller mindre mangler i leieboliger. Rettshjelpsbehovet er også stort for den konkrete beregningen av eventuelle prisavslag.

Depositum er den tredje største kategorien innenfor husleieretten. Mange leietakere har problemer med å få tilbake depositumet sitt etter endt leieforhold, og ofte har utleier valgt ulovlige løsninger. Vi opplever at utleiere og banker har manglende kunnskap om regelverket og at leietakere blir skadelidende for svært varierende praksis.

Med stadig økende leiepriser legger dagens leiemarked økt press på klientgruppene Jussbuss møter i sitt arbeid. Særlig studenter og sosialhjelpsmottakere er sårbare leietakere. For mennesker med begrensede økonomiske ressurser er det svært viktig å få bistand i saker mot utleier.

Eksempel på en husleiesak fra 2022

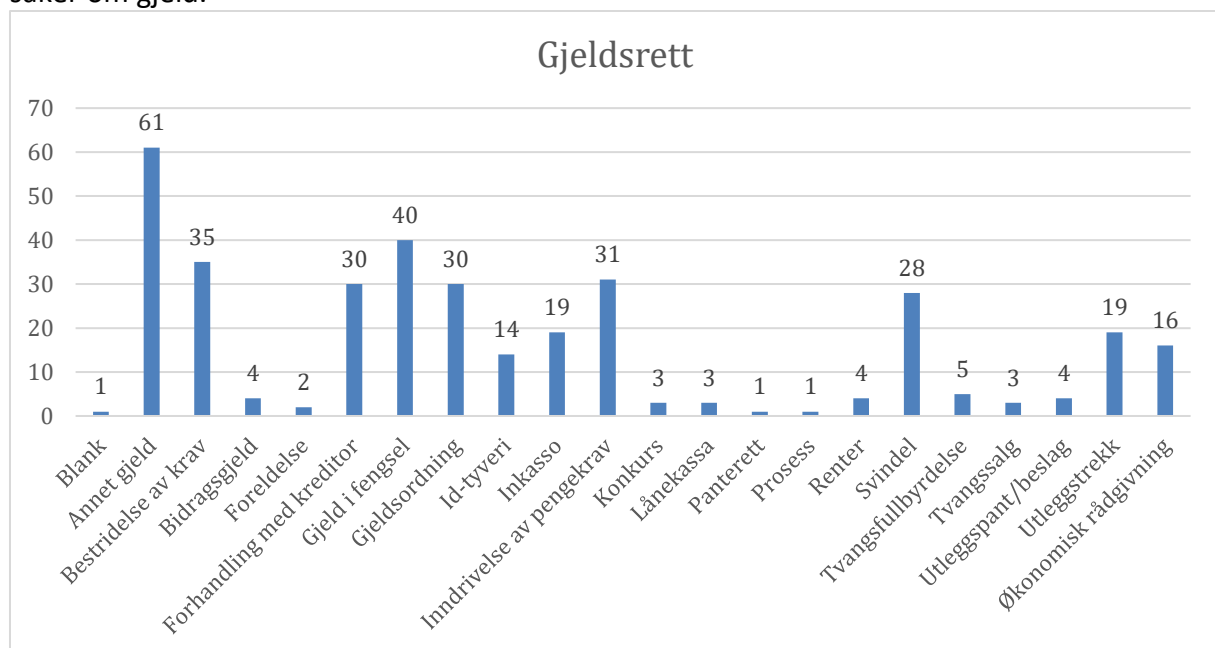
Saken gjaldt en utleier som framsatte krav på totalt kr 32 000 etter at klienten hadde levert tilbake leiligheten. Utleier krevde kr 18 000 på grunn av skader på parkett og på skap i leiligheten, og kr 15 000 for manglende innbetalt leie. Klienten var enig i at han ikke hadde betalt leie, og mente at dette kunne motregnes i depositumet. Det var greit for utleier. Spørsmålet for Jussbuss var dermed om klienten skyldte kr 18 000 på grunn av skadene i leiligheten.

Jussbuss utredet saken, og kom primært til at klienten ikke var ansvarlig for skadene og subsidiært til at ansvaret måtte begrenses til kr 5 000. Vi ga utredningen til klienten og veiledet om rettslig og utenomrettslig inndrivelse av pengekrav, herunder viktigheten av å bestride krav, husleietvistutvalget og muligheten for minnelig løsning. Vi oppfordret klienten til å ringe tilbake dersom saken tilspisset seg. Grunnen til at Jussbuss ikke gjorde noe mer i første omgang var at klienten ikke ønsket å reise motkrav, og at prosessbyrden derfor var på kreditor.

Klienten ringte tilbake noen måneder senere, hvor han takket for arbeidet vårt og fortalte at saken hadde løst seg fordi han hadde inngått en avtale med utleier, på bakgrunn av utredningen vår.

5.5.2. Gjeldsrett

Jussbuss mottok 354 gjeldssaker i 2022. Dette er en nedgang fra 2021, hvor vi mottok 438 saker om gjeld.

N=354

Gjeldsretten er et variert saksområde, og sakene er ofte vanskelige å plassere innenfor en gitt kategori. Dette har ført til at den største kategorien er «annet gjeld», etterfulgt av gjeld i fengsel, og så bestridelse av krav. Forhandlinger med kreditor innebærer at klienten trenger råd om hvordan vedkommende kan lage avtaler med kreditor som gjør gjelden mer håndterlig. Nedbetalingsavtaler og avtaler om rentefrys er eksempler på forhandling Jussbuss veileder om. Gjeld i fengsel er i utgangspunktet en egen kategori, men noen slike saker har likevel blitt

ført i de andre kategoriene.

I saker om bestridelse av krav mener klienten enten at kravet allerede er betalt, at størrelsen på kravet er feil eller at det ikke er grunnlag for kravet. Vi har spesielt pågang av klienter som er blitt utsatt for svindel, men som likevel blir stående som ansvarlig for kravet. For klienter med lav inntekt kan slike saker ha svært stor betydning for den økonomiske situasjonen. Vi mottar også mange henvendelser om utleggstrekk, gjeldsordning og inndrivelse av pengekrav.

Jussbuss erfarer at gjeldsklientene våre har sammensatte økonomiske problemer. Økonomisk oversikt er som regel en forutsetning for at vi kan vurdere de rettslige spørsmålene. Ofte har ikke klienten kunnskap om hvordan vedkommende skal skaffe seg oversikt, og selve arbeidet med å systematisere gjelden kan være en tidkrevende og omstendelig prosess. Det er i slike tilfeller avgjørende at det finnes lett tilgjengelige tilbud for veiledning. Klienten er avhengig av at NAVs tilbud om økonomisk rådgivning og namsmannens veiledningsplikt har realitet.

Sammenlagt utgjør svindel og ID-tyveri 42 saker for 2022. Det må likevel bemerkes at mange av disse sakene registreres under bestridelse av krav, forhandling med kreditor og annen gjeld, slik at det er rimelig å anta at det er en del flere saker hvor svindel er en del av komplekset. Disse sakene er ofte svært omfattende og tidkrevende. Jussbuss avventer å se hvordan situasjonen blir når ny finansavtalelov trer i kraft, etter det opplyste 1. januar 2023.

I noen tilfeller har klienter med gjeldsspørsmål blitt henvist fra NAV grunnet manglende kapasitet eller lange ventelister. Økonomisk rådgivning er en lovpålagt plikt for kommunen, og det er etter Jussbuss' oppfatning uholdbart at forvaltningen henviser til rettshjelpstiltakene grunnet manglende ressurser.

Eksempel på en gjeldsrettssak fra 2022

Saken gjaldt en klient som ble utsatt for såkalt «Olga-svindel», hvor klienten ble oppringt av svindlere som utga seg for å være ansatte i klientens bank. Svindlerne lurte klienten til å oppgi personlige sikkerhetsanordninger med begrunnelse i at de skulle stoppe mistenkelig aktivitet på klientens konto. Klienten ble så svindlet for nærmere kr 900 000. Klienten tok kontakt med Jussbuss nesten ett år etter at svindelen hadde skjedd.

Jussbuss utredet saken, og konkluderte med at banken hadde brutt sin tilbakeføringsplikt ved å ikke tilbakeføre beløpet til klientens konto innen 4 uker etter klientens reklamasjon. Videre utredet vi at klienten hadde krav på å få tilbakebetalt hele svindelbeløpet med unntak av kr. 1200 (egenandel).

For å unngå unødvendig behandling i Finansklagenemda, tok Jussbuss kontakt med klientens bank direkte og fremsatte krav om tilbakeføring av svindelbeløpet. Banken erkjente at de hadde brutt tilbakeføringsplikten og tilbakebetalte hele svindelbeløpet til klienten, pluss rentetap.

6. Rettspolitikk

6.1. Rettspolitisk organ

Rettspolitisk organ (R) jobber med å koordinere det rettspolitiske arbeidet på Jussbuss. I R sitter daglig leder, og én representant fra hver av faggruppene. I tillegg til å koordinere og fatte avgjørelser knyttet til de rettspolitiske prosjektene på Jussbuss, organiserer R blant annet debatter og fredagspilsler, og arrangerer interne rettspolitiske seminarer.

6.1.1. Debatter

Jussbuss arrangerer 6-10 debatter eller fagdager hvert år. På den måten belyser vi ulike temaer som vi mener bør løftes fram i samfunnsdebatten. Alle arrangementene hadde gode publikumstall. Det viser at publikum bryr seg om arbeidet vi gjør, og er interesserte i de rettspolitiske sidene av vårt arbeid.

I 2022 har vi arrangert følgende debatter:

Funker fengsel?

FEF avholdt den 1. mars 2022 debatt om hvorvidt fengselsstraff som den gjennomføres i dag faktisk fungerer allmennpreventiv og rehabiliterende. I panelet deltok Randi Rosenqvist, en av Norges fremste rettspsykiatere, med erfaring fra Kriminalomsorgen og som overlege ved Aker sykehus, Gabriel Bjerke, styremedlem i Norsk forening for kriminalreform (KROM), Maria Aasen-Svensrud, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, og første nestleder i Justiskomiteen, og Mahmoud Farahmand, stortingsrepresentant og medlem av Høyres programkomité. Ordstyrer var Bjørn Winquist, medarbeider i Jussbuss. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Forbrukervern og bankenes profitt – uforenelig?

HOG avholdt den 22. mars 2022 debatt om forbrukernes vern i møte med finansinstitusjoner, med spesielt fokus på hvorvidt forbrukervern og bankenes profitt er uforenelig. I panelet deltok Jorge Jensen, fagdirektør i Forbrukerrådet, Marte Kjørven, professor ved Institutt for privatrett ved UiO, Hallgeir Kvadsheim, siviløkonom, skribent og tv-personlighet med lang erfaring med rådgivning innen privatøkonomi, og Gry Nergård, direktør for forbrukerpolitiske spørsmål i Finans Norge. Ordstyrer var Ole Martin Juul Slyngstadli, daglig leder i Jussbuss. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Plutselig utlending igjen?

INNVA avholdt den 5. april 2022 debatt om tilbakekall av statsborgerskap. I panelet deltok Anela Ferati, juridisk rådgiver i Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), Georg Magne Rønnevig, avdelingsleder hos Utlendingsnemnda (UNE), Grete Wold, stortingsrepresentant (SV), Mari Holm Lønseth, stortingsrepresentant (H), og Tobias Drevland Lund, stortingsrepresentant (R). Ordstyrer var Tonje Lilaas Larsen, advokat og tidligere daglig leder i Jussbuss.

Er vi sikret mot en ny NAV-skandale?

SAG arrangerte den 10. mai 2022 debatt om det er gjort nok siden NAV-skandalen i 2019, om det finnes flere tilfeller av feilpraktisering- og tolkning som ikke har blitt oppdaget enda, og hvilke tiltak er nødvendige for å sørge for at skandalen ikke gjentar seg. I panelet deltok Trond Eirik Schea, juridisk direktør i NAV, Olav Læg Reid, koordinerende advokat for rettshjelpsordningen i forbindelse med NAV-skandalen, Rune Halseth, medlem av organisasjonen «NAV-opprydningen», og Agnes Nærland Viljugrein vararepresentant for AP på Stortinget. Orstyrer var Per Silnes Tandberg, tidligere medarbeider på SAG. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Fungerer UNE etter sin hensikt?

INNVA avholdt 6. september 2022 debatt om UNI oppfyller de formålene de er opprettet for å ivareta. I panelet deltok Ketil Larsen, leder for fagavdelingen i Utlendingsnemnda (UNE), Brynjulf Risnes, advokat og styremedlem i Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), Sareedo Ali, Sentralstyremedlem i Rød Ungdom, og Agnes Nærland Viljugrein, Sentralstyremedlem i AUF. Orstyrer var Marte Lindholm, medarbeider i Jussbuss. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Bør barn fengsles?

FEG arrangerte den 11. oktober debatt om hvordan vi som samfunn straffer barn. I panelet deltok Frida Nikoline Haugland, advokatfullmektig i advokatfirmaet Elden, Sven-Erik Skotte, jurist og høgskolelektor ved KRUS, og Thov Midtsund Nordbø, seniorrådgiver i Barneombudet. Ordstyrer var Eskil Vik Urdal, medarbeider i Jussbuss. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Lønnstyveri – er vernet godt nok?

SAG arrangerte den 15. november 2022 debatt om arbeidstakervern, og hvorvidt arbeidstakere er godt nok beskyttet mot lønnstyveri i dag. I panelet deltok Torbjørn Vereide (AP), Aleksander Stokkebø (H), Nina Wærnhus (LO-advokatene), Toril Strand Ødegaard (Caritas) og Dag Nordhagen Selsjord (Arbeidstilsynet). Orstyrer var Per Silnes Tandberg, tidligere medarbeider på SAG. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

Fungerer dagens gjeldsordningslov etter sin hensikt?

HOG arrangerte den 22. november 2022 debatt om gjeldsordningsloven, herunder forslagene til endringer som er til behandling. Panelet besto av Gry nergård, forbrukerpolitisk direktør i Finans Norge, Johanne Klubben fra Namsfogden i Oslo, Karl Kindle, leder for gjeldsforhandling i Intrum inkassoselskap, en representant fra gjeldsofferalliansen, og Gordon Spangelid, jurist og forbrukeraktivist. Ordstyrer var daglig leder Ole Martin Juul Slyngstadli. Debatten ble avholdt på Deichman Grünerløkka.

6.1.2. Fredagspilsler

På Jussbuss' fredagspilsler inviteres foredragsholdere til å ha et rettspolitisk eller faglig innlegg for medarbeiderne i Jussbuss. I 2022 har vi hatt følgende fredagspilsler:

- John Christian Elden, advokat
- Hedda Giertsen, professor emerita i kriminologi og Andreas Riibe-Nyhus, phd og tidligere innsatt
- Fabian Stang, tidligere ordfører i Oslo og nåværende partner i Elden
- Ghulam Abbas, tidligere leder av b-gjengen
- Bente Roli, tidligere seksjonsleder for Kontoret for fri rettshjelp
- Lise Stefanussen og Frida Ose Marthinussen, tidligere jussbussere og advokatfullmektiger hos advokatfirmaet Sulland
- Georg Schjerven Hansen, advokat og seksjonsleder for kontoret for fri rettshjelp
- Siv Hallgren, leder av gjenoptakelseskomisjonen

6.1.3. Rettspolitisk seminar

Rettspolitisk seminar arrangeres to ganger i året. Alle fulltidsmedarbeidere på Jussbuss deltar på seminaret. Seminaret brukes til å øke medarbeidernes oppmerksomhet rundt og kompetanse i rettspolitisk arbeid og til å planlegge semesterets rettspolitiske arbeid. Vi inviterer politikere, fagfolk og andre som kan gi oss opplæring. I tillegg til de eksterne bidragene jobber medarbeiderne med rettspolitiske prosjekter internt. Seminaret er nyttig i arbeidet vårt, og i tillegg positivt for det sosiale miljøet blant medarbeiderne.

Seminaret går over to dager. Vårens seminar ble dessverre avlyst grunnet smittesituasjonen. Noen faggrupper valgte å arrangere egne turer med rettspolitisk innhold. På høsten ble seminaret avholdt på Hoppeseter, hytta til Juristforeningen i Lommedalen.

6.1.4. Rettspolitisk uke

Det ble arrangert 4 rettspolitiske uker i 2022. I rettspolitisk uke stenger vi saksmottakene og jobber utelukkende med rettspolitikk. Tanken bak de rettspolitiske ukene er at gruppene skal få tid til å sette seg dypere inn i prosjektene sine. I en ellers travel hverdag, med presserende saksbehandling, ser vi det som nødvendig med en reell prioritering av tid til rettspolitisk arbeid. De rettspolitiske ukene bidrar til prioritering av arbeidet med rettspolitikk, noe som kommer klientgruppene våre til gode.

6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene

6.2.1. Rettshjelps- og lobbygruppa (REG/lobby)

Jussbuss har siden oppstarten hatt som ett av sine satsingsområder å arbeide for reform av lov om fri rettshjelp. Vi har jobba kontinuerlig med dette også i 2022.

I 2016 tok Jussbuss initiativ til et representantforslag om styrking av fri rettshjelpsordninga.⁷ Forslaget tok til orde for en komplett gjennomgang av lov om fri rettshjelp etter anbefalingene i Stortingsmelding nr. 26 (2008-2009). Forslaget ble vedtatt i Stortinget med en litt annen ordlyd. Høsten 2018 ble det nedsatt et rettshjelpsutvalg som skal gjennomgå ordninga.

⁷ Dokument 8:97 S (2015–2016)

Utvalget leverte utredningen sin i april 2020 (NOU 2020:5 – Likhet for loven). Jussbuss la ned et omfattende arbeid med å utarbeide et hørings svar.

Overordnet er Jussbuss positive til utvalgets forslag, fordi det utgjør en bedre ordening enn den vi har i dag. Samtidig mener vi at den ikke går langt nok i å dekke samfunnets behov for rettshjelp og at den etterlater flere udekkede hull. Jussbuss mener videre at ordningen burde være billigere for den enkelte. I tillegg synes vi at utvalget i alt for liten grad har vurdert en offentlig drevet førstelinjetjeneste for å dekke det udekkede rettshjelpsbehovet.

Videre har Jussbuss en rekke forslag til presiseringer av utvalgets lovforslag. De viktigste er oppsummert i følgende punkter:

- Det offentlige burde i større grad ha ordninger for å avdekke og avhjelpe det udekkede rettshjelpsbehovet, hvorav det viktigste er en offentlig førstelinjetjeneste
- De økonomiske vilkårene burde endres slik at en større andel av befolkningen omfattes av rettshjelpsordningen
- Egenandelene burde bli lavere, særlig for de med inntekt under 3G
- Egenandelene for de med beregningsgrunnlag under 1G bør reduseres og de første 30 minuttene av konsultasjonen med rettshjelper bør være uten egenandel
- Saker om støtte ved bestridelse av krav etter ID-tyveri burde inntas som prioriterte saker i en ny lov
- Det bør innvilges fri rettshjelp uten behovsprøving i saker om utelukkelse (isolasjon) og saker om inngripende tvangsvedtak under straffegjennomføring
- Lovens § 9, skjønnsbestemmelsen, må kunne brukes aktivt og ikke innskrenkes grunnet manglende bevilgninger. Bestemmelsen bør endres fra et «kan»-skjønn til et «skal»-skjønn

Denne NOUen er en sjeldent god mulighet til å endre rettshjelpsordningen til gunst for de klientgruppene Jussbuss bistår. Arbeidet med å følge opp behandlingen av den i departementet og senere i Stortinget vil bli noe av det viktigste arbeidet som gjøres av Jussbuss i årene som kommer.

I tillegg kommer at det i budsjettforliket mellom regjeringen Støre og Sosialistisk Venstreparti (SV) ble vedtatt at justis- og beredskapsdepartementet skal oversende proposisjon til Stortinget innen våren 2023. I den forbindelse har Jussbuss sammen med en rekke andre rettshjelpsorganisasjoner dannet det som kalles «Rettshjelpsalliansen», som koordinerer arbeidet på vegne av organisasjonene for å få en bedre rettshjelpsordning på plass.

Statsbudsjettet er et viktig politisk dokument for mange av sakene Jussbuss jobber med. For eksempel er revisjon av den offentlige rettshjelpsordningen i stor grad et budsjettspørsmål. Et annet eksempel er at Kriminalomsorgens budsjettsituasjon påvirker våre klienter direkte. Det er synd at vi må bruke så mye tid på å sikre våre egne bevilgninger. Dersom vi hadde sluppet dette kunne vi i større grad satt søkelyset på de delene av statsbudsjettet som påvirker faginstansene som jobber med våre klientgrupper.

REG/Lobby benytter seg i stor grad av politikermøter i sitt arbeid. Vi anser det som viktig at Jussbuss er kjent blant politikere fra alle partier. Ved anledning deltar vi på ungdomspartiens sommerleir.

6.2.2. Jussbuss i media

I vårt presseovervåkningsverktøy finnes det totalt 195 treff fra 2022 på søkeordene «Jussbuss» og «Juss-Buss». Nedenfor følger et lite utvalg av saker hvor Jussbuss har opptrådt i dagspressen, radio eller tv:

03.02.2022	Bjørn Winquist	NRK1	«Dagsnytt 18», om plassering av nye Oslo fengsel
28.02.2022	Martine Heyerdahl Mellbye	Dagsavisen	«Rettferdighet, et betinget privilegium»
17.03.2022	Marte Lindholm	Utrop	«Vilkårlig inngrep i retten til familieliv»
04.05.2022	Kristin Jovall Dahl	Juristkontakt	«(U)forsvarlig bruk av aldersundersøkelser i utlendingsretten»
15.06.2022	Eskil Vik Urdal	NRK	«Innsatte plukker fleinsopp i luftegården på fengselet»
12.09.2022	Ingrid Elise Grigson Eian	Juristkontakt	«Feriepengetyveri – et underkommunisert problem»
15.09.2022	Reidun Mølmen	Dagsavisen	«Hykleriets høyborg»
19.09.2022	Monica Angell	Universitas	«Regelverket er utilgjengelig ifølge Jussbuss: Studenter rammes av rettighetsbrudd»

6.2.4. Skrivegruppa

Jussbuss har avtale med Advokatbladet, Juristen, Utrop, Pacta og Injuria om å skrive et innlegg i faste spalter til hvert av bladene. Jussbuss skriver også sporadisk til Stud.Jur. Nedenfor er et utvalg av skrivegruppas artikler i 2022.

01.09.2022	Ingebjørg Arneberg Stueland	Kritisk juss	«I digital limbo»
06.09.2022	Kristina Haga Kjøraas	Stud.jur.	«Utvisning til Tsjernobyl»
10.10.2022	Helene Græsholt Svalheim	Juristen	«Lovendring uten realitetsendring»
20.11.2022	Anahita C. J. Vetlesen	Injuria	«Når tradisjon blir fiksjon»
28.11.2022	Ingrid Bjørnberg	Juristen	«Alene i møte med svindel»

6.2.5. Jussbuss på nett og i sosiale medier

Jussbuss' nettside er www.jussbuss.no. Her legges det ut oppdateringer på saksmottakstider, relevante brosjyrer og publikasjoner, og informasjon om vårt oppsøkende og rettspolitiske arbeid. Jussbuss er også å finne på www.gratisrettshjelp.no som er en fellesside for alle studentdrevne rettshjelpstiltak i Norge.

Jussbuss har profil på Facebook, Twitter og Instagram. Vi prøver å henvende oss først og fremst rettspolitisk over Twitter, og i rekrutteringsøyemed på Instagram. Facebook bruker vi både som en rettspolitisk kanal, en kanal for informasjon til klientene våre, og som en rekrutteringsarena.

6.2.6. Muntlige og skriftlige høringsuttalelser

Jussbuss er fast høringsinstans og leverer høringsuttalelser innenfor våre kjerneområder. I 2022 leverte vi 14 skriftlige høringsvar. Nedenfor følger et utvalg:

- Forslag om forlengelse av straffegjennomføringsloven kapittel 3A
- Svar på regjeringens forslag om å opprette 76 nye plasser på Ullersmo som et ledd i avviklingen av Oslo fengsel
- Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften fra Barne- og familiedepartementet
- Høringsvar til helse- og omsorgskomiteen ang. Forslaget om gjennomføring av rusreformen
- Adgang til å avholde fjernmøter og å ta lyd- og bildeopptak av muntlige forklaringer i Utlendingsnemnda m.m
- Nye regler i pass- og ID-kortforskriften om utenlandske statsborgeres rett til nasjonalt ID-kort
- Forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven mv. for å sikre arbeidstakere tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår – gjennomføring av direktiv (EU) 2019/1152
- Forslag til endringer i arbeidsmiljøloven - styrking av retten til heltid

6.2.7. Menneskerettighetsarbeid

6.2.7.1. NGO-forum for menneskerettigheter

Jussbuss er tilknyttet NGO-forum for menneskerettigheter i regi av Den norske Helsingforskomité. Jussbuss deltar på møter i forumet, og på eksterne møter tilknyttet forumets arbeid. I tillegg deltar Jussbuss i aktuelle rapporteringsprosesser til FN-komiteer i Genève. Blant annet har Jussbuss bidratt med skriftlige innspill og tilstedeværelse under høring av Norge i forbindelse med Norges sjette rapport til FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (høring i 2011), Norges sjuende rapport til FNs torturkomité (høring i 2012) samt Norges femte rapport til FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (2013). I 2014 var vi med på UPR (universal periodic review) til FNs menneskerettighetsråd. I 2017 var Jussbuss med i NGO-forums arbeidsgrupper for skyggerapportering på Norges syvende periodiske rapport til FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (SP), Norges åttende periodiske rapport til FNs komité mot tortur (CAT) og Norges 23./24. periodiske rapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD). I 2018 satt Jussbuss i redaksjonskomiteen til NGO-forums skyggerapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD). Vi deltok i muntlig høring hos FN i

Geneve sammen med NGO-forums delegasjon under rapporteringen på Etterlevelsen av både FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (SP) og Norges åttende periodiske rapport til FNs komité mot tortur (CAT).

I 2022 har vi i mindre grad vært involvert i arbeidet til NGO-forum, men har deltatt på jevnlige møter.

6.2.7.2 Internasjonal avdeling

Jussbuss' Øst-Europaprosjekt og vår internasjonale avdeling slo seg sammen i 2018. Internasjonal avdeling har som formål å bidra til opprettelse av rettshjelpstiltak i østeuropeiske land for å bedre rettssikkerhetssituasjonen. Gruppa håndterer også henvendelser fra andre land enn Øst-Europa.

Vest-Sahara

Jussbuss engasjerte i 2022 seg i arbeidet mot menneskerettighetsbrudd og for selvstendighet i Vest-Sahara. Daglig leder Ole Martin Juul Slyngstadli var i juni en del av en internasjonal delegasjon som skulle opptre som internasjonale observatører i en rettssak mot Saharawiske aktivister. Rettssaken ble utsatt, men delegasjonen fikk likevel møte aktivister og høre om grove menneskerettsbrudd mot Saharawier.

I desember leverte Jussbuss, sammen med Støttekomiteen for Vest-Sahara, Norsk studentorganisasjon og advokat Tone Sørfohn Moe en klage til FNs arbeidsgruppe for vilkårlig fengsling, i saken til 10 fengslede saharawiske studenter.

6.2.8. Fangehåndboka

Fangehåndboka er en håndbok med rettsinformasjon til fanger i norske fengsler, utgitt av Jussbuss for første gang i 1987. Fangehåndboka brukes av fanger, ansatte i kriminalomsorgen, advokater og andre rettshjelpere, og gir en unik oversikt over fengselsretten. Nåværende utgave av Fangehåndboka ble utgitt i 2018.

Jussbuss prioriterte å bruke store midler på oversettelse av boka til engelsk i 2019. I 2020 ble oversatt utgave trykket opp og distribuert til fengselene, slik at fengselsklienter også får tilgang på en engelsk versjon av boka.

Det er dyrt å oversette en så stor bok som Fangehåndboka, derfor har Fengselsgruppa laget en kortere versjon med de mest relevante problemstillingene for innsatte. Denne ble oversatt til flere språk i 2019, og distribuert til fengslene.

6.2.10. Andre felles arrangementer

Under følger en oversikt over andre arrangementer medarbeidere fra Jussbuss har deltatt i på tvers av gruppene.

KROM-konferansen

Jussbuss deltar som en fast tradisjon på KROM-konferansen hver januar. I 2022 ble seminaret avlyst grunnet Covid19-pandemien.

Rettspolitisk forenings høstseminar

Jussbuss deltok på Rettspolitisk forenings høstseminar i september/oktober 2022.

Besøk på Bastøy

Jussbuss fikk til et fellesbesøk til Bastøy fengsel høsten 2022.

Besøk på Trandum

Jussbuss fikk til to fellesbesøk til Trandum utlendingsinternat i 2022, ett på våren og ett på høsten.

Kriminalomsorgens seminar på Sundvollen

Seminaret ble ikke avholdt grunnet Covid19-pandemien.

Fellesseminar

Hvert år arrangerer de studentdrevne rettshjelpstiltakene et fellesseminar hvor vi får faglig påfyll og utveksler erfaringer. Det går på rundgang mellom tiltakene å ha ansvar for arrangementen. I 2022 hadde Jusshjelpa i Nord-Norge ansvar for å avholde seminaret, som fant sted i Oslo i november. Vi benyttet oss av lokaler i Domus Juridica. Alle rettshjelpstiltakene deltok dette året fysisk.

Det er nyttig for medarbeiderne å utveksle erfaringer og diskutere om driften vår kan bli mer effektiv eller sikker ved å få tips fra andre tiltak.

Markeringer

Jussbuss deltok i 8. mars-tog i regi av JURK, og i 1. mai tog under egen parole.

6.3. Rettspolitikk i gruppene

Store deler av det rettspolitiske arbeidet tar utgangspunkt i erfaringer fra saksbehandlingen i hver enkelt faggruppe. Medarbeiderne får kjennskap til strukturelle svakheter og uheldig praksis gjennom klientenes erfaringer. Nedenfor blir hovedtrekkene i gruppens rettspolitiske arbeid i 2022 presentert. I tillegg til prosjektene som gjengis forsøker gruppene hele tiden å kaste seg på dersom det skjer noe relevant i den generelle samfunnsdebatten.

6.3.1. Rettspolitiske prosjekter på Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG) i 2022

I 2022 ble følgende prosjekter prioritert på SAG:

Forenkling av lønnsinndrivelsesprosessen

Fri rettshjelp til lønnsinndrivelse har lenge vært et rettspolitisk prosjekt for SAG. SAG ønsker å utvide lovbestemmelsen som gir fri rettshjelp i saker om oppsigelse og avskjed, til å også omfatte saker der arbeidstakere ikke får utbetalt lønn. Uteblivelse av lønn deler grunnleggende likhetstrekk med opphør av arbeidsforhold; når man ikke får utbetalt lønn for utført arbeid, har man de facto mistet sitt inntektsgrunnlag. Problemstillingen er av «stor personlig og velferdsmessig betydning» for den enkelte, og bør innlemmes i rettshjelpsordningen.

Dette semesteret har SAG igjen hatt fokus på at lønnstyveri må tas inn i rettshjelpsordningen i samarbeid med REG/LOBBY. Vi har fokusert på arbeidet rundt forslag til ny rettshjelplov, som etter planen skal legges frem for Stortinget våren 2023, slik at fri rettshjelp til lønnsinndrivelse skal bli en del av ordningen.

Vi har fortsatt arbeidet med å forenkle selve inndrivelsesprosessen av lønnskrav. Etter vår erfaring har den alminnelige arbeidstaker, slik ordningen er i dag, hverken økonomi, tid eller kompetanse til å drive inn lønnskrav som urettmessig blir tilbakeholdt av arbeidsgiver. På andre områder i arbeidsretten er det satt inn tiltak og regler for å verne arbeidstakere mot sårbare situasjoner. Inndrivelsesprosessen for ordinære pengekrav gir imidlertid ikke arbeidstakerne et effektivt vern mot lønnstyveri. Den legger også opp til at arbeidsgiver kan tjene penger på lønnstyveri, uten stor risiko.

SAG er av den oppfatning at sosial dumping og arbeidslivskriminalitet ikke kan bekjempes på et samfunnsnivå alene, gjennom eksempelvis a-krim-samarbeidet som har blitt satset på de siste årene. A-krim-samarbeidet tar sikte på å bekjempe arbeidslivskriminalitet på et samfunnsplan, men fremstår dessverre lite effektivt i våre øyne. Vi mener derfor at det er essensielt at arbeidstakernes posisjon styrkes ved at de blir satt i stand til å selv stå opp mot en useriøs arbeidsgiver. Først og fremst ved at de kan stå opp mot lønnstyveri, som er den formen for arbeidslivskriminalitet vi ser mest av. Lønnsinndrivelse innebærer imidlertid en rekke rettslige steg og krever inngående kjennskap til sivilrettslige prosessregler, regler om vernetting, insolvens, prosessrisiko og selskapsrettslige problemstillinger, og SAG mener adgangen til rettslig bistand er helt avgjørende for at arbeidstakere blir satt i stand til å ta et oppgjør med lønnstyveri, i alle fall slik inndrivelsesprosessen er den dag i dag. Vi opplever at mange anser prosessen for å være skremmende, og at de fleste ikke ønsker å begi seg ut på den uten at de bistås av en rettshjelper.

Tilgjengeliggjøring av EØS-retten hos NAV

Dette er et prosjekt vi startet med sent i semesteret våren 2022.

EØS-rettens kompleksitet og utilgjengelighet er et betydelig rettssikkerhetsproblem for brukerne av norske velferdsytelser. NAV-skandalen har vist at selv profesjonelle aktører som saksbehandlere, advokater, dommere og akademikere ikke har klart å navigere seg i det komplekse regelverket og forutse EØS-rettens innvirkning på norske trygdeytelser. Det er paradoksalt at det samtidig forventes at den enkelte bruker skal kunne sette seg inn i og forstå det samme regelverket.

Videre erfarer SAG at vedtak som er fattet etter de europeiske trygdeforordningene er svært mangelfulle. Rettskildebildet er komplekst, til og med for oss som rettshjelpere. Vi ser derfor et behov for å gjøre EØS-regelverket på trygderettens område mer tilgjengelig.

Vi erfarer også mye mangelfull veiledning hos NAV om EØS-reglene og vår erfaring er at det er svært varierende kvalitet på den veiledningen brukerne får. Mange av våre klienter tar kontakt med oss og er fortvilet fordi veilederne ikke kan svare på det de ha spurt om eller veilederen har gitt gal informasjon som har fått konsekvenser for vedkommende. Vi har opplevd at brukere har blitt sendt i feil retning hva gjelder krav til informasjon, hva slags frister som gjelder og at det er mange som dropper å søke på ytelser etter å ha fått veiledning av NAV på telefon.

Det overordnede målet med prosjektet er å gjøre EØS-regelverket mer tilgjengelig for brukerne til NAV. SAG ønsker at det skal utformes en «Trygderetts-ABC» og en utbedring av informasjon om EØS-regelverket på NAVs nettsider. Dette er fordi de fleste brukere ikke søker lovteksten eller primærkildene når de skal finne ut av sine trygderettigheter og -plikter, men NAV sine nettsider. Videre ønsker vi en styrking av veiledningstjenesten, og en opprettelse av et eget EØS-organ i NAV.

Høsten 2022 har prosjektet dessverre blitt nedprioritert som følge av at vi har måttet prioritere arbeidet med lønnsstyveri opp mot den nye rettshjelpsloven. Førrige semester ble prosjektet oppstartet ved at ferskingene holdt en debatt om temaet som ble svært vellykket. Videre skrev vi en artikkel om en digital Trygde-ABC med tittelen «Trygde ABC: Digital tilgjengeliggjøring av EØS-retten» og svarte også på høring om «Forlag til endringer i forskrift om dagpenger under arbeidsløshet - Oppfølging av NOU 2021: 8 Trygd over landegrensene».

Annet

SAG satt i en referansegruppe til et offentlig utvalg i regi av Arbeids- og inkluderingsdepartementet som skal foreta en helhetlig gjennomgang av klage- og ankesystemet i Arbeids- og velferdsetaten og Trygderetten. Forut for møtet utarbeidet vi et lobbenotat med våre synspunkter.

SAG deltok også i samarbeidsmøte med Sivilombudet, Jurk og ID-juristen angående rettshjelperes digitale kommunikasjon med kommunikasjon med forvaltningen.

6.3.2. Rettspolitiske prosjekter på Fengselsrettsgruppa (FEG) i 2022

I 2022 ble følgende prosjekter prioritert av FEG:

Psykisk helse i fengsel

Innsatte skal ha de samme pasientrettighetene som resten av befolkningen, dette følger av pasient- og brukerrettighetsloven. En fengseldom skal ikke i seg selv innebære begrensninger i helsebehandlingen. Likevel opplever Jussbuss at innsatte ikke får den helsehjelpen de trenger. Vi møter mange fanger som er svært misfornøyd med helsehjelpen som tilbys eller som er fraværende. I dag opplever alt for mange at helsetilbudet er utilgjengelig, for dårlig og fragmentert.

Retten til nødvendig helsehjelp er særlig påtrengende for innsatte som isoleres. I SOM "særskilt melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler" fremkommer det en bekymring for isolasjon av innsatte med psykiske helseutfordringer. FNs torturkomité konkluderte i 2018 med at for mange innsatte med psykiske lidelser ble isolert og at dette førte til at deres tilstand forverret seg (SOM, punkt 8.2, s 56). Videre fremgikk det at en stor andel av de som isolerer opplever fysiske eller psykiske plager i ettertid, samt får svar oppfølging (SOM punkt 8.2, s. 56).

I 2013 kom Helsedirektoratet med en ny Helseveileder som gir informasjon og anbefalinger om helse- og omsorgstilbudet til fanger. Denne skulle avklare ansvarsforhold og gi spesifikke råd knyttet til utførelsen av helsetjenester i fengsel. Etter å ha sett på årsrapporten til Helsedirektoratet fra 2020 og en samtale med direktoratet i august 2021, har vi fått vite at det jobbes nå med å utarbeide en ny veileder. Helsedirektoratet har sagt at FEG kan sende innspill til denne i september/oktober. Den skal også på et senere tidspunkt bli sendt på høring.

Våren 2021 ble ny stortingsmelding om fremtidens kriminalomsorg og straffegjennomføring publisert. Det følger av denne at det skal nedsettes et offentlig utvalg for å utrede ulike modeller for samhandlingen mellom kriminalomsorgen og helse- og omsorgstjenesten om oppfølging av innsatte med helsemessige forhold som vanskeliggjør en normal straffegjennomføring med aktivitet og fellesskap. Utvalget skal gjennomgå forvaltningssamarbeidet mellom kriminalomsorgen og de ulike velferdstjenestene. Med denne utredningen og kunnskapsinnhenting skal det vurderes om det ordningen bør justeres, hva gjelder organiseringen, finansieringen og reguleringen.

Kriminalomsorgen opplever at mange innsatte i fengsel har psykiske lidelser som ikke i tilstrekkelig grad er utredet og behandlet i helsetjenesten. Det står i stortingsmeldingen punkt 5.4 at "Kunnskapsgrunnlaget om det reelle behovet for og tilbudet av andre helse- og omsorgstjenester til innsatte er svakt". Høsten 2018 rapporterte kriminalomsorgen at den antok at cirka 25 prosent av de innsatte på et gitt tidspunkt hadde behov for oppfølging og behandling for psykiske lidelser utover det som kriminalomsorgen har kompetanse til å håndtere.

Overordnet ønsker FEG en bedre fengselshelsetjeneste generelt, som særlig kan ivareta behov for oppfølging av psykisk sykdom i fengsel.

Målet vårt denne høsten er å følge opp innspillene vi sendte til Helsedirektoratet for den nye helseveilederen i fengsel. Vi ønsker at den oppdaterte veilederen skal være i tråd med de

europiske fengselsreglene og at avgjørelsesmyndigheten hva gjelder helsehjelp skal tilligge helse- og omsorgstjenesten.

Tilsynsråd i fengsel

Mangler ved Tilsynsrådsordningen har vært en kjensgjerning over lengre tid. Sivilombudet har påpekt flere av manglene og at ordningen i praksis ikke fungerer etter sin hensikt. Mange innsatte har mistet tillit til ordningen. Vi erfarer at de innsatte opplever å få for lite besøk av rådene, dårlig oppfølging, brev blir liggende i fengselet i lang tid før de blir sendt, og at de er lite tilgjengelig, og vanskelig å få deres kontaktinformasjon. Vi har også fått meddelt av innsatte at de opplever at det er relasjoner mellom tilsynsrådsrepresentanter og fengselsledere som de innsatte opplever som svekkende i forhold til taushetsplikt etc.

For Jussbuss fungerer Tilsynsrådet som en henvisningsinstans som vi gir til innsatte som ønsker kontroll med at behandlingen de blir utsatt for i fengselet skjer slik lov, forskrift og øvrige bestemmelser fastsetter. Vi mener et minstekrav til innhold i soningshverdagen er et fungerende tilsynsråd.

Eivind Smith, professor ved UiO fikk i oppdrag å vurdere tilsynsordningen for Kriminalomsorgen. Dette ble fulgt opp med en høring om ordningen. Jussbuss har sendt høringssvar på dette V21. Høringen er nå under behandling. Når vi har valgt å skille ut Tilsynsrådet som et eget prosjekt, er det fordi vi mener det er rom for særskilt oppfølging fra vår side, samt sørge for at den er på den politiske dagsordenen.

Tilsynsrådene for kriminalomsorgen har ikke et tilstrekkelig klart mandat og tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å sikre et systematisk og jevnlig tilsyn. For å kunne ivareta innsattes rettssikkerhet, anbefaler Sivilombudsmannen at tilsynsordningen styrkes ved å lovfeste et mandat som sikrer systematisk og jevnlig tilsyn i tråd med internasjonale menneskerettighetsstandarder.

Målet var å sikre at justisdepartementet legger frem en proposisjon i kjølvannet av høringen fra 2020.

Klagefrister i kriminalomsorgen

Norske fengsler er en del av kriminalomsorgen, og er derfor underlagt forvaltningsloven etter norsk lov. Regler om hvilke avgjørelser som kan påklages, hva som skjer dersom en klage er fremsatt for sent og regler for forvaltningens saksbehandling følger av forvaltningsloven. Disse reglene gjelder generelt for avgjørelser gjort av forvaltningen, og er derfor de samme for innsatte i norske fengsler og for befolkningen for øvrig.

På et punkt skiller klagemulighetene for innsatte seg fra den øvrige forvaltningen. Utgangspunktet etter forvaltningsloven er at fristen for å klage på forvaltningens vedtak er 3 uker. Straffegjennomføringsloven som regulerer forvaltningen i fengsel har en særregulert klagefrist på 7 dager. For saker om reaksjon på brudd er klagefristen kun 48 timer. 48-timersfristen gjelder blant annet for isolasjonsvedtak, som er særlig inngripende for den innsatte.

De korte klagefristene er svært problematiske, og kan i praksis gjøre innsattes klagemuligheter illusoriske og utilgjengelige.

Målet er at klagefristene for saker etter straffegjennomføringsloven skal følge forvaltningslovens 3-ukersfrist. Altså at klagefristene i straffegjennomføringsloven forlenges.

Lavsikkerhet som utgangspunkt for straffegjennomføring

Utgangspunktet ved innsettelse er at domfelte plasseres direkte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Ved fengselsstraff på inntil 2 år skal kriminalomsorgen vurdere om domfelte kan settes direkte inn i et lavsikkerhetsfengsel. Innsatte med lenger dom enn 2 år plasseres alltid direkte i høysikkerhetsfengsel, uavhengig av om det er sikkerhetsmessig nødvendig.

Jussbuss mener 2-års regelen ved innsettelse medfører ufornuftig ressursbruk. Mange innsatte i høysikkerhetsfengsel utgjør en lav sikkerhetsmessig risiko, og bør heller sone i lavsikkerhet. Ikke sjelden går domfelte fritt i samfunnet i måneder eller år i påvente av innsettelse i fengsel. Det er unødvendig at disse settes direkte i høysikkerhetsfengsel. Det kan ikke konkluderes utelukkende fra dommens lengde at en innsatt bør sitte på høysikkerhet.

Et alternativ er lavsikkerhetsfengsel som utgangspunkt, der domfelte unntaksvis plasseres direkte i høysikkerhetsfengsel dersom det anses nødvendig etter en konkret vurdering av om det er sikkerhetsmessig forsvarlig. Det vil frigjøre ressurser og kapasitet i høysikkerhetsfengslene. Slik kan ansattes oppfølging av innsatte forbedres, hvilket øker sannsynligheten for en vellykket rehabilitering. I tillegg kan det redusere antall innsatte som isoleres på grunn av bygnings- og bemanningsmessige forhold. Reform av innsettelsesregelen kan dermed bidra til å endre isolasjonspraksisen Norge er kritisert for av FNs torturkomité.

I 2020 kostet én plass i høysikkerhetsfengsel i gjennomsnitt kr 1 161 000, mens en lavsikkerhetsplass kostet kr 728 000. Lavsikkerhet som utgangspunkt vil dermed være samfunnsøkonomisk på lengre sikt, og positivt for rehabiliteringen til innsatte.

FEG ønsker å endre bestemmelsen i strgf. § 11 første ledd som sier at utgangspunktet for straffegjennomføring er høysikkerhet. Isteden ønsker vi en ny § 11 som setter lavsikkerhet som utgangspunkt for straffegjennomføring. Direkte innsettelse bør bare skje dersom man finner det sikkerhetsmessig påkrevet etter en konkret vurdering.

Vår strategi for å nå malene var i første omgang å spre bevissthet rundt problemstillingen til offentligheten og politikere.

Fri rettshjelp i fengselssaker

Som del av Reglobby har FEG hatt fri rettshjelp for innsatte som prosjekt. Det er isolasjonssaker, hvor isolasjonen varer i over tre dager sammenhengende, og andre saker med bruk av tvangsmidler, som bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhets seng, vi mener må omfattes av den offentlige rettshjelpsordningen.

En del av Reglobby-virkosomheten innebærer å sørge for at bussen får bevilgninger så vi overlever. Dette har blitt noe nedprioritert dette semesteret, ettersom det ble lagt ned en ganske solid innsats hos byrådet forrige semester, og at det ikke lenger er politiske avgjørelser som ligger til grunn for hva vi får fra statsbudsjettet.

En del av det foreslåtte i NOU 2020:5 er en advokatordning som skal innebære fem årsverk øremerket advokater som skal tilby fri rettshjelp til innsatte. Det er ikke presisert hvordan denne ordningen skal innrettes. Dette er foreslått som et alternativ til å ta inn isolasjon eller andre fengselsaker som prioriterte saksområder i rettshjelploven. FEG har utarbeidet et forslag til hvordan en advokatordning under fri rettshjelpsordningen kan se ut. Samtidig kan ikke advokatordningen erstatte viktigheten av å få inn isolasjon og andre tvangsmidler som prioriterte saksområder i rettshjelpsloven.

Annet

Underveis i 2022 oppsto en større debatt om plassering av nytt Oslo fengsel. Dette i forbindelse med at Oslo fengsel på Grønland skal legges ned og omplasseres. Den nye plasseringen har vært omstridt, og politikerne har vært svært uenige om plasseringen. For FEG var dette en god anledning for å slenge seg på debatten og komme med hva vi mener har vært viktige hensyn i lokaliseringdebatten.

Målet var å sikre fire ting. Først har det vært viktig at de innsattes soningsforhold er det avgjørende hensynet i plasseringen av nytt fengsel. For det andre har vi ment at prosessen med nytt Oslo fengsel må fremskyndes og at nytt fengsel bygges så fort som mulig, som følge av dårlige soningsforhold i dagens fengsel. For det tredje har det vært viktig for FEG at fengselet plasseres i Oslo kommune, for å sikre kort vei til pårørende, familie, helsetjenester og lignende. Til slutt har FEG ment at kvinnefengselet på Bredtveit må restaureres helt uavhengig av hvor det nye fengselet plasseres.

6.3.3. Rettspolitiske prosjekter på Utlendingsrettsgruppa (INNVA) i 2022

I 2022 ble følgende prosjekter prioritert på INNVA:

Biologiske aldersundersøkelser

Utlendingsloven åpner for at det kan foretas biologiske aldersundersøkelser i saker hvor det ikke er mulig å fastslå om utlendingen er over eller under 18 år. Dette for å forhindre at barn vurderes som voksne, og at voksne får rettigheter i forbindelse med asylprosessen som er forbeholdt barn. Dette er legitime begrunnelser. I tilfeller hvor utlendingens oppgitte alder ikke samsvarer med resultatet av aldersundersøkelsene, etableres det imidlertid en identitetstvil som vil kunne være til hinder for senere erverv av statsborgerskap. Det er derfor svært viktig at de undersøkelsene som benyttes er presise. Dette er ikke tilfelle i dag. Dagens aldersundersøkelser representerer store usikkerheter, og er sterkt kritiserte innen det medisinske fagmiljøet. Kritikken retter seg også mot utlendingsmyndighetenes bruk av BioAlder, et verktøy utviklet av Oslo universitetssykehus for å fastsette enslige mindreårige asylsøkeres alder.

Konsekvensene av identitetstvil er svært inngripende, og får stor betydning for utlendingens liv og integrering i det norske samfunnet. Jussbuss mener derfor at identitetstvil basert på kontroversielle aldersundersøkelser ikke alene skal kunne gi grunnlag for å avslå en senere søknad om statsborgerskap.

Vi jobber mot at det skal gis klare retningslinjer for hvilken vekt resultatet av biologiske aldersundersøkelser foretatt i forbindelse med søknad om asyl, skal tillegges i saker om statsborgerskap. I samarbeid med Vergeforeningen og Legeforeningen jobber vi også mot at det settes ned et utvalg for å evaluere verktøyet BioAlder.

Avgjørelsesform i Utlendingsnemnda

Dette er et prosjekt vi startet med våren 2021. UNE har i flere år blitt kritisert for å avgjøre for få saker i nemndmøte, og å ha en for smal adgang til personlig fremmøte. Saker som klages inn til UNE er av stor velferdsmessig betydning for den enkelte utlending. Det er derfor svært viktig at saksbehandlingsreglene praktiseres i tråd med formålet om økt muntlighet og deltakelse i klageprosessen, slik at rettssikkerheten til utlendingen ivaretas og legitimiteten til avgjørelsene sikres.

Vi erfarer i saksbehandlingen vår at saker som reiser tvilsomme juridiske og faktiske spørsmål av UNE konsekvent blir avgjort av nemndleder alene, og mener at det er feil i mange saker. Prosjektet handler om at folk må få muligheten til å bli hørt i nemndmøte i UNE, og at de må få muligheten til å få personlig oppmøte. Per i dag er praksis etter vårt syn for restriktiv, og i mange saker i strid med utlendingsloven § 78 (3), jf. utlendingsforskriften § 16-9, og utlendingsloven § 78 (6), jf. utlendingsforskriften § 6-12. Dette er også synet til blant annet advokat Georg Schjerven Hansen og NOAS.

Det overordnede målet med prosjektet er å sikre større grad av muntlighet og kontradiksjon i saksbehandlingsprosessen hos UNE på en måte som er til gunst for våre K-er.

Da vi startet dette prosjektet i våres hadde vi som mål å endre forskriftene som regulerer dette. For det første at saker som gjelder omgåelsesekteskap og identitetstvil bør inntas i utlendingsforskriften § 16-9 som saker som byr på vesentlige tvilsspørsmål. For det andre må flere gis rett til personlig oppmøte i nemndsmøte. Dette ved at saker som gjelder omgåelsesekteskap og identitetstvil inntas i forskriftens § 16-12 (2).

På våren svarte vi på en høring om saksbehandlingsreglene hos UNE. Denne høringen behandlet imidlertid ikke i tilstrekkelig grad problematikken rundt nemndsmøte. På bakgrunn av denne høringen var derfor målet vårt å gå i politikermøter og skrive artikler for å gjøre beslutningstakerne oppmerksomme på dette slik at lovforslaget inkluderer våre mål.

6.3.4. Rettspolitiske prosjekter på Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG) i 2022

I 2022 har HOG særlig fokusert på følgende prosjekter:

Finansavtaleloven

Dagens finansavtalelov er lite forbrukervennlig, og legger stor del av risikoen ved ID-tyveri over på forbrukeren. Vi opplever at bankene tilnærmet automatisk holder forbrukeren ansvarlig for hele eller deler av svindelbeløpet på avtale- eller erstatningsrettslig ansvar uten nærmere begrunnelse.

Ny finansavtalelov ble vedtatt 18. desember 2020. Den nye loven samsvarer i stor grad med innspillene HOG leverte i sitt hørings svar til loven i 2017. Denne seieren kan vi takke tidligere hoggere for.

Den nye loven styrker forbrukervernet på flere måter. Når det gjelder vern av ofre for BankID-tyveri er den viktigste endringen at den nye loven også omfatter misbruk av elektronisk signatur, og ikke bare uautoriserte betalingstransaksjoner. Ved siden av den nye høyesterettsavgjørelsen – HR-2020-2021-A, som kom i oktober 2020, vil lovendringen føre til at det skal mer til for at offeret blir holdt ansvarlig for hele beløpet ved misbruk av elektronisk signatur. Den nye finansavtaleloven styrker også forbrukervernet ved at bankenes frarådingsplikt erstattes med en avslagsplikt. Etter lovendringen plikter dermed kredittyter å avslå søknad om kredittavtale med forbruker med mindre det er sannsynlig at kunden har tilstrekkelig kreditt evne. Hvordan loven kommer til å bli praktisert er vi spente på.

Til tross for denne seieren, har vi valgt å ikke legge prosjektet om ny finansavtalelov – og ID-tyveri generelt – på hylla. Finansavtaleloven har derfor vært et prosjekt for HOG dette semesteret. Dette har bla. vært naturlig da vi er en del SODI-prosjektet og oppstarten av ID-juristen, samt er det særlig aktuelt med tanke på høyesterettsavgjørelsen i Olga-saken. Ikke bare har vi vært opptatt av at loven snart må tre i kraft, men også at finansnæringen må innføre ytterligere tiltak for å kontrollere at det faktisk er låntageren selv som opptar lånet – og ikke en svindler. Loven trer i kraft på nyåret og det blir spennende å følge med på hvordan ikrafttredelsen mottas av bankene.

Vi mener også at det må gis fri rettshjelp til svindelofre.

Inkasso

Dagens inkassolov har en fanebestemmelse i § 8 som pålegger inkassoforetakene å drive inkassovirksomhet i tråd med «god inkassoskikk». Dette er en såkalt «rettslig standard» som domstolene kan prøve, og gjentatt overtredelse vil kunne medføre straff for inkassator jf. inkassoloven § 32. I inkassoloven § 8 annet ledd presiseres at det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for «urimelig påtrykk, skade eller ulempe». De rettslige grensene for hva som er god og dårlig inkassoskikk er imidlertid vanskelig å trekke. Det er vanskelig å kunne si definitivt hva som vil utgjøre et urimelig påtrykk eller hvor stor en ulempe må være for at inkassoselskapet har handlet i strid med god

inkassoskikk. Lovens forarbeider gir ingen løsning på dette, og det foreligger ikke rettspraksis som avklarer det nøyaktige innholdet i denne rettslige standarden.

Dette medfører at vi i inkassolovgivningen har en fanebestemmelse bestående av honnørord, som er så vagt utformet at den etterlater seg et stort hulrom. Dette hulrommet gjør det lett for inkassator å slippe rettslige konsekvenser. Inkassoselskapene står dermed fjellstøtt i mange tvilstilfeller, fremfor å operere innenfor en klart fastsatt linje mellom god og dårlig inkassoskikk.

Videre åpner dagens inkassolov for uforholdsmessig stor inntjening for inkassoselskapene ved inndrivelse av pengekrav. Dette har sammenheng med at inndrivelsesprosessen har blitt automatisert de siste årene, mens gebyrene- og salærene fremdeles gjenspeiler inndrivelseskostander knyttet til manuell saksbehandling. Nåværende inkassosalærer er vedtatt i Forskrift til inkassoloven m.m. (inkassoforskriften), se særlig forskriftens kap. 1 og 2. Jussbuss opplever at kombinasjonen av dagens satser og den automatiserte inndrivelsesprosessen muliggjør en lukrativ inndrivelse av småkrav. Namsfogden i Oslo opplever det de omtaler som en «eksplosjon» av utleggsbegjæringer for krav som er lavere enn kr 500 – typisk bompengavgift og legeregninger. Størrelsesordenen på inkassosalærene- og gebyrene gir ikke inkassoforetakene noe insentiv til å forhandle på kravene, da størst inntjening oppnås ved så raskt som mulig å sørge for at kravet inndrives rettslig av offentlige myndigheter.

Kommunikasjon og forhandling med inkassoforetak forvanskes ytterligere ved at dagens lovgivning stiller få krav til kompetanse hos førstelinjemedarbeidere i inkassoforetakene. I tillegg til manglende kompetanse og beslutningsmyndighet opplever vi videre at antall medarbeidere ikke har økt i takt med økt antall mislighold. Dette medfører at vår klientgruppe utsettes for urimelig høye salærer og gebyrer, har vanskelig for å oppnå kontakt med inkassoforetak og har problemer med å forhandle frem nedbetalingsavtaler som setter dem i stand til å betjene sine gjeldsforpliktelser.

Ny boligsosial lov

I desember 2020 sendte kommunal- og moderniseringsdepartementet forslag til ny boligsosial lov på høring. Våren 2020 svarte HOG på denne høringen, som RPF senere stilte seg bak. Bakgrunnen for lovforslaget er Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024). I dag er kommunens ansvar i liten grad lovregulert, og spredt på ulike lover (sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bostøtteloven). Målet med loven var å slå sammen reglene på det boligsosiale området, for på den måten å gjøre regelverket klarere. Dette stilte vi oss

positive til. Samtidig er vi kritiske til at den foreslåtte lovteksten ikke pålegger kommunene en plikt til å skaffe vanskeligstilte bolig. Loven burde presisere tydelige vilkår for hvem som er vanskeligstilte på boligmarkedet, og gi kommunene en plikt til å skaffe bolig når vilkårene er oppfylt. Et tilfredsstillende sted å bo er et grunnleggende velferdsgode som burde sikres gjennom lovfestede plikter for kommunen. Lovfesting vil utjevne lokale forskjeller og sørge for at kommunene i større grad prioriterer arbeidet.

Mange av våre klienter leier kommunal bolig eller har fått avslag på søknad om kommunal bolig. Flere av klientene våre forteller om uforholdsmessige høye leiepriser og at det er altfor få tilgjengelige boliger i forhold til antallet søkere som oppfyller lovens vilkår. Vi opplever at det også er tilnærmet umulig å bytte bolig, selv om boligen ikke tilfredsstiller krav til helsemessige forholdsforhold.

Det er også et problem at mange kommunale boliger lider av alvorlig inventarlitasje og stort vedlikeholdsetterslep. Samtidig pålegges leietakere omfattende vedlikeholdsplikter som er vanskelig å oppfylle. Noen aksepterer omfattende kontrakter i mangel på andre alternativer. Vi mener at den nye loven burde oppstille en minstestandard for kommunale boliger, slik at kommunene prioriterer å vedlikeholde kommunale boliger.

Et annet problem med dagens kommunalboligordning er ungdom over 18 år ikke regnes som en del av husstanden når familier søker om å få innvilget, eller fornyet kontrakt. Attenåringer som går på videregående skole risikerer derfor å måtte flytte for seg selv og familien kan tvinges til å flytte fra nærmiljøet og til mindre boliger. Vi mener derfor at ny boligsosial lov burde inneholde en bestemmelse som gir familier som leier kommunal bolig rett til å beholde boligen på samme vilkår fram til barna fyller 24 år.

Det boligsosiale arbeidet stoppet imidlertid ikke etter at vi våren 2020 svarte på høringen og utarbeidet et lobbenotat. Vi valgte å følge opp arbeidet med behovet for ny lov også høsten 2020 - for å rette fokus på problemene ved kommunal boligordningen og lobbe for et lovverk som i større grad tvinger kommunene til å prioritere dette arbeidet. Vi har fortsatt dette som et prosjekt også høsten 2020.

Målet for prosjektet er å jobbe for én samlet lov på det boligsosiale feltet som skjerper kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Vi vil at det skal lovfestes en plikt for kommunene til å skaffe bolig til vanskeligstilte og at det skal være tydeligere vilkår for hvem som skal anses som vanskeligstilte på boligmarkedet. Det bør også lovfestes en

minstestandard for kvaliteten på boligen og gi familier rett til å beholde boligen på samme vilkår inntil barn i husstanden har fylt 24 år.

Husleieloven

Forrige regjeringen la 2. desember 2020 fram Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024). Mål 2 i strategien er at «Leie skal være et trygt alternativ». Et av punktene som ble foreslått for å nå dette målet var å innføre en ny minstetid for leiekontrakter. Forbrukerrådet og Leieboerforeningen hadde møte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet på starten av året, hvor KMD ønsket å få konkretisert hva som ikke fungerer med dagens husleielov. Fordi man kunne se antydninger til ny lov, valgte HOG å ha husleieloven som et prosjekt. Over sommeren 2021 var temaet hett i debatten. Sterke stemmer på begge sider av diskusjonen deltok i ordskiftet, der bla. a. Forbrukerrådet markerte seg som et viktig talerør for leietakerne. Behov for en endret – eller ny – husleielov har vært en kampsak for hoggere i generasjoner. Leiemarkedet er i dag noe helt annet enn det var da arbeidet med loven ble startet på tidlig 90-tallet. I dagens pressede boligmarked, er behovet for en ny husleielov større en noen gang. HOG har derfor videreført arbeidet mot en ny husleielov dette semesteret.

Vi mener at store deler av husleieloven er moden for revisjon, da husleieloven på flere områder gir et svakt vern for leietakere. Dagens lov er uoversiktlig og vanskelig å navigere seg i. Det gjør det vanskelig for leietakeren å oppdage om utleieren ikke følger loven, som fører til at mange forbrukere i dag ikke nyter lovens vern. Dersom leietakeren finner ut at kontrakten er ulovlig eller boligen ikke kontraktsmessig, er det dessuten vanskelig å lese ut av loven hva en kan kreve, og hvordan en kan gå frem for å hevde sin rett. Som eksempel kan det nevnes at det er svært vanskelig for leietakere å vite når de har krav på prisavslag, og eventuelt hvor mye prisavslaget skal være på.

Det er også behov for at loven blir enda mer forbrukervennlig. Bla. a. er det et problem at husleieloven er fravikelig på mange områder. To eksempler er omfanget av leietakers vedlikeholdsplikt og leieforholdets varighet. I et presset leiemarked hvor utleier kan velge og vrake blant potensielle leietakere, kan det være vanskelig for en leietaker å be om å endre leieavtalen – i frykt for at utleier heller vil leie ut til noen andre. Husleieloven bidrar på den måten til å forsterke maktskjevheten mellom leietaker og utleier.

Gjeldsordning

HOG har tidligere svart på høring til ny gjeldsordningslov. Lovforslaget ble imidlertid skrotet, men det ble fremmet forslag om revidering av nåværende gjeldsordningslov. I den forbindelse skrev HOG et lengre høringssvar, hvor vi trakk fram våre klienters behov for og under gjeldsordning. Det er noen ting fremstår særlig viktig for oss.

En ting er at momentet om «nylig stiftet gjeld» bør tas ut av «støtende»-vurderingen. Etter dagens lov skal det i «støtende»-vurderingen ved vurdering av gjeldsordningsåpning legges

vekt på om største delen av gjelden er stiftet nylig, som etter forarbeidene betyr de siste to årene før søknaden fremlegges. Jussbuss erfarer at henvisningen benyttes som en automatisk avslagsgrunn dersom overvekten av gjelden er stiftet de seneste to årene. For å sikre at det foretas en konkret helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle, mener vi «nylig stiftet gjeld» må ut av lovteksten, og at forarbeidene må presisere at man ikke kan legge vekt på gjeld eldre enn ett år og aldri i tilfeller hvor gjelden stammer fra svindel eller andre forhold skyldner ikke kan klandres for.

En annen ting er at det burde legges mindre vekt på straffbare forhold i støtende- vurderingen. Vår erfaring er at namsfgoden automatisk avslår gjeldsordning når deler av gjelden stammer fra straffbare forhold, til tross for at det kan gå på bekostning av rehabiliteringshensynet og vedkommendes mulighet for resosialisering. Terskelen for å åpne gjeldsforhandling for denne persongruppen må senkes. Dette momentet kan og bør også ses i lys av og fremmes sammen med prosjektet om gjeld i fengsel.

En tredje ting er at behovet for gjeldsordning for andre gang også må vurderes reelt og konkret i hver sak. Det må være reell mulighet for gjeldsordning andre gang.

En fjerde ting er at kravet til egenforsøk burde oppheves. Pr. i dag er det nærmest umulig å komme til en løsning med kreditorer, selv ved hjelp av nav, og at dette blir en automatisk avslagsgrunn er håpløst. En opphevelse av kravet om egenforsøk vil også effektivisere søknadsprosessen, bidra til likhet og være ressursbesparende for nav.

Videre burde man åpne for mulighet til å spare under gjeldsordningen. Det gir ikke bare motivasjon, mestring og økonomisk trygghet - det vil gjøre skyldner rustet til å gjennomføre gjeldsordningen til tross uforutsette utgifter. Skal gjeldsordningsinstituttet ivareta sitt formål er det avgjørende at skyldnerne gis en reell mulighet til å overholde gjeldsordningen. Det er også samfunnsøkonomisk gunstig, og vil være ressursbesparende for forvaltningen

Et siste viktig poeng er at gjeldsordningsperioden må reduseres til 2-3 år. For å sikre at gjeldsordningen ivaretar sitt formål bør normalperioden reduseres til to til tre år. En lengre periode øker risikoen for mislighold, ettersom skyldner lever under svært strenge rammer all den tid ordningen pågår. Dersom forholdene tilsier at utvidelse av gjeldsordningsperioden er strengt nødvendig, bør den aldri økes til mer enn fem år. For øvrig går den lange saksbehandlingstiden hardt utover skyldner, og må medføre at gjeldsordningsperioden reduseres

7. Oppsøkende arbeid

Siden oppstarten har Jussbuss i utstrakt grad drevet oppsøkende virksomhet. Blant annet har vi gjennom en årrekke hatt faste, ukentlige saksmottak i fengsler, i tillegg til saksmottak og informasjonsmøter på voksenopplæringa for nyankomne innvandrere og flyktninger, samt et tilbud til studenter i Oslo. Etter vår oppfatning er oppsøkende virksomhet den mest effektive måten å møte vanskeligstilte klienter med et udekket rettshjelpsbehov. Dette underbygges av forskningen vår hvor det er tydelig at terkselen for å søke rettshjelp kan være høy.⁸

7.1 Covid19-pandemien

Jussbuss' oppsøkende virksomhet led under Covid19-pandemien, men i 2022 var vi tilbake til tilnærmet normal drift. Vi fikk gjennomført to oppsøkende uker, holdt foredrag på ulike voksenopplæringssentre, og besøkte slumstasjoner o.l. Man ser effekten av det oppsøkende arbeid klart i statistikken.

7.2 Fengselsgruppa

Denne gruppa har fanger som målgruppe. Jussbuss besøker fengsler på Østlandet hver uke. De mest besøkte fengslene er Ringerike, Oslo, Halden, Ullersmo og Eidsberg.

Under Jussbuss' oppsøkende uker har medarbeiderne vanligvis lagt ut på ukeslange reiser utover vårt normale dekningsområde. Dette er tidskrevende reiser, men vi møter et stort udekket rettshjelpsbehov, som tilsier at vår tilstedeværelse i disse fengslene er viktig for fangenes rettsikkerhet. I tillegg til de overnevnte har vi i løpet av året blant annet besøkt:

- Kongsvinger
- Hamar fengsel og IIseng fengsel
- Sem fengsel
- Berg fengsel
- Trondheim fengsel
- Kroksrud fengsel
- Larvik fengsel
- Froland fengsel
- Mandal fengsel
- Evje fengsel
- Bergen fengsel
- Bjørgvin fengsel
- Haugesund fengsel
- Sandeid fengsel
- Stavanger fengsel
- Åna fengsel
- Verdal fensel
- Gjøvik fengsel
- Bodø fengsel

⁸ Jussbuss sin stensilsérie nr. 85: Rettshjelp 2001

- Vik fengsel
- Bastøy fengsel

7.3 Voksenopplæringsgruppa

Denne gruppa er rettet mot innvandrerbefolkninga. Gruppa tilbyr foredrag og saksmottak bl.a. på voksenopplæringsssentre og asylmottak i østlandsområdet. På besøkene har gruppa holdt foredrag, saksmottak og lagt igjen relevante brosjyrer. Vi tar inn saker på besøket, men opplever også at klienter tar kontakt i etterkant.

I 2022 har vi blant annet vært på:

- Bergen katedralskole
- Tønsberg voksenopplæring
- Bodø voksenopplæring
- Vennesla voksenopplæringsssenter
- Gjøvik voksenopplæring
- Ålesund voksenopplæring
- Hustadvika voksenopplæring

Foredragene har vært godt besøkt, med mellom 30 og 80 publikummere til stede hver gang. Vi anslår at vi har nådd ut til mellom 900 og 1000 personer med rettsinformasjon i dette arbeidet.

7.4 Studentgruppa

Denne gruppa driver oppsøkende virksomhet rettet mot studenter. Her har vi hatt jevnlig besøk ved ulike utdanningsinstitusjoner. Samarbeidsavtalen med Studentsamskipnaden i Oslo (SiO) ble inngått i 1990, og vi besøker Karrieresenteret på Blindern.

Vi har stått på stand flere ganger i løpet av året på både UiO og Oslo Mets foreningsdager. I tillegg har vi fått holde forelesninger om hva Jussbuss kan hjelpe studentene med i forbindelse med forelesninger. Vi har også forsøkt å nå ut til studenter gjennom sosiale medier.

Som det fremgår av statistikken vår har studentene gjerne dårlig økonomi, og det er derfor viktig for oss å nå denne gruppa. Vi satser på fortsatt tilstedeværelse i 2023.

7.5 Gategruppa

Gateruppa er retta mot Oslos fattige. Gruppa har hatt saksmottak bl.a. på «Møtestedet», en café for fattige tilreisende og rusavhengige, Nettverk etter soning, Migrasjonsenteret, og på Slumstasjonen. I tillegg holdes foredrag, og det gis generell informasjon om hva Jussbuss kan bistå med. De ulike kafeene har også liggende brosjyrer med rettsinformasjon fra Jussbuss.

7.6 Oppsøkende uker og annet oppsøkende arbeid

Jussbuss gjennomførte i 2022 to oppsøkende uker. Disse ukene holder vi det avventende rettshjelpstilbudet på kontoret stengt, og fokuserer kun på oppsøkende virksomhet. I tillegg

til det som er nevnt om fengsler, voksenopplæring og studiesteder, er dette noe av det som ble gjort under de oppsøkende ukene i 2022:

- Delte ut brosjyrer på Universitetet i Bergen
- Foredrag og saksmottak hos for økt livskvalitet, Bergen
- Besøk og saksmottak hos frelsesarmeen Arendal
- Foredrag hos kvalifiseringstjenesten grimstad
- Saksmottak hos hjelp oss hjelpe Kristiansand
- Deltakelse på administrasjonsmøte med Røde kors Trondheim

7.7 Erfaringer fra oppsøkende arbeid

Erfaringene fra Voksenopplæringsgruppa, Studentgruppa og Gategruppa er at forholdene ikke alltid ligger til rette for å registrere henvendelsene som vi mottar. Mange vi treffer på oppsøkende tur er i farta, møtet med oss er ofte tilfeldig, og de har ikke tid til annet enn kort rettsinformasjon på stedet. Hvis henvendelsen er komplisert eller forholdene ikke ligger tilrette for klientens diksresjon pleier vi å informere klienten om våre ordinære saksmottakstider og tilby at vi ringer opp igjen når vi er tilbake på kontoret. På grunn av dette er det vanskelig å si noe generelt om hvor mange henvendelser vi mottar fra det oppsøkende arbeidet. I tillegg vil en del nok ikke ha et juridisk problem på det tidspunktet de hører fra oss, men gjennom det oppsøkende arbeidet få kunnskap om tilbudet og dermed få kunnskap om at vi finnes og om hva vi kan hjelpe med.

8. Forskning og utredning

8.1. Generelt

Å bidra til økt forsknings- og utredningsarbeid er en viktig målsetting for Jussbuss. Rettsområdene vi arbeider med vies i mindre grad særlig oppmerksomhet fra de mer etablerte juridiske miljøene.

Studentavhandlingene utgjør den viktigste delen av forskningsarbeidet til medarbeiderne på Jussbuss. I tillegg har vi gjennomført en rekke rettshjelpsundersøkelser gjennom årenes løp. Sist i 2018 gjennomførte Jussbuss datainnsamling til en ny rettshjelpsundersøkelse, rettet mot innsatte i Ullersmo fengsel. Undersøkelsen «Rettshjelp til fanger» ble publisert i 2019.

8.2 Masteroppgaver

I 2022 har Jussbuss publisert to masteroppgaver i vår stensilserie. Masteroppgavene er skrevet av to tidligere medarbeidere på Jussbuss som fikk engasjement for sitt tema da han jobba på Jussbuss.

Ta kontakt med Jussbuss for å få tilsendt oppgavene, eller finn dem under «Publikasjoner» på www.jussbuss.no.

8.3 Brukerundersøkelse

Vi har ikke gjennomført brukerundersøkelse i 2022. I 2017 gjennomførte Jussbuss en småskala brukerundersøkelse til internt bruk. Utvalget av klienter som svarte var for lite til at dette kan brukes eksternt, men svarene klientene ga gir likevel et inntrykk av hvordan Jussbuss og hjelpen vi gir oppleves av klientene.

Våre forbedringspunkter var tilgjengelighet og informasjon om åpningstider. Dette har vi satt i gang tiltak på, blant annet ved å trykke opp nye visittkort som ligger tilgjengelig i alle rom, samt forbedret rutiner for å sikre at alle klienter får informasjon om telefonnummer og åpningstider når de er i kontakt med oss.

De som blir henvist videre fordi vi av ulike grunner ikke kan hjelpe til i saken er de som oftest svarer at de ikke fikk den hjelpen de håpet på fra Jussbuss. Dette er naturlig, men viser et alvorlig rettssikkerhetsproblem. Noen oppgir at de heller ikke fikk hjelp der de ble henvist. Dette viser at til tross for at Jussbuss og andre gratis rettshjelpstiltak etter beste evne forsøker å dekke hullene i den offentlige rettshjelpsordningen, er det fortsatt noen som ikke får hjelp.

De aller fleste klientene oppgir at de fikk den hjelpen de håpet på av Jussbuss. Samtlige oppgir at de opplevde å bli møtt med forståelse av medarbeideren som behandlet saken.

8.4 ID-juristen og Samfunnssikkerhet og digitale identiteter (SODI)

Jussbuss fortsatte i 2022 arbeidet med forskningsprosjektet Samfunnssikkerhet og digitale identiteter (SODI). Som en del av prosjektet danner Jussbuss gjennom ID-juristen, et samarbeid med Gatejuristen, Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK), Forbrukerrådet og Universitetet i Oslo, det empiriske grunnlaget for forskning på hvordan juss og teknologi kan virke sammen for å avdekke og redusere sårbarheter ved bruk og misbruk av eID-systemer.

Systemer for elektronisk identifikasjon (eID) spiller en nøkkelrolle i dagens samfunn. Ved bruk av eID kan vi blant annet få tilgang til private og offentlige tjenester, rapportere til skattemyndighetene, få innsikt i helseopplysninger, gjennomføre betalingstransaksjoner, overføre eiendomsretten til fast eiendom, signere lånekontrakter og registrere skilsmisse. Fordi systemer for eID også kan misbrukes til å gjennomføre en lang rekke kriminelle handlinger, inkludert ulike typer svindel, hvitvasking, korrupsjon og terrorisme, innebærer de også en risiko både for den enkelte og for samfunnet.

Prosjektet er tverrfaglig og involverer et stort antall samarbeidspartnere og forskningsinstitusjoner.

Du kan lese mer om prosjektet [her](#).

9. Utdanning

9.1. Innledning

Frem til 2016 ansatte Jussbuss 10 nye medarbeidere hvert semester. Siden 2016 har vi kunnet ansatt 12 nye medarbeidere hvert semester, med unntak av ett semester hvor vi ansatte 13. Vi har ansatt 12 nye medarbeidere på våren og 12 nye medarbeidere på høsten 2021.

Nye medarbeidere går gjennom en felles opplæringsuke hvor de får opplæring i generell saksbehandlingsteori, klientbehandling og rutiner på Jussbuss. Deretter fordeler de seg på faggruppene, og i de påfølgende ukene begynner de med saksbehandling, samtidig som de får opplæring innen den enkelte gruppes spesialområde.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan opplæringa på Jussbuss er organisert.

9.2. Begynneropplæring

Nye medarbeidere starter med et intensivt kurs på en uke. Her gis det for det første en presentasjon av Jussbuss' virksomhet og de praktiske sidene ved arbeidet, samt en innføring i lov om fri rettshjelp og om Jussbuss i et juridisk og samfunnsvitenskapelig perspektiv.

For det andre gis det en innføring i saksbehandling, klientbehandling, juridiske problemløsningsteknikker og hjelp til selvhjelp. Klientbehandlinga må vies stor oppmerksomhet. Dette er en spesielt viktig side ved juridisk arbeid på Jussbuss, fordi mange av våre klienter kommer fra andre kulturer og sosiale lag enn gjennomsnittsstudenten. Det er derfor viktig å problematisere forutsetningene for kommunikasjon på tvers av kulturelle og sosiale grenser.

9.3. Fadderordning

Nye medarbeidere får tildelt faddere, som har et særlig ansvar for å veilede og hjelpe de nye medarbeiderne med å finne seg til rette. I de første månedene er det svært viktig at ordninga fungerer etter sin hensikt. Dette stiller krav til begge parter. De nye må våge å ta initiativ, og fadderne må ta seg tid til å være imøtekommande.

9.4. Gruppene

I gruppene blir de nyansatte tildelt sine første saker og veiledes i hvordan de skal sette i gang arbeidet. Gruppemøtene fungerer som hjelp og kontroll for å sikre at arbeidet holder et høyt faglig nivå. Alle sakene skal gjennomgås og diskuteres. Dette betyr at gruppa har et kollektivt ansvar for saksbehandlinga, men med enkeltmedarbeidere som klientenes faste kontakt. I gruppemøtene diskuteres og løses en rekke juridiske spørsmål, og møtene har på den måten en viktig opplæringsfunksjon, i tillegg til at det bestemmes hvordan sakene skal løses.

Opplæring i gruppene har som målsetting å forbedre det juridiske nivået hos medarbeiderne. Erfarne medarbeidere, tidligere medarbeidere, advokater, forvaltningsansatte m.v. deltar i denne opplæringa. Ved siden av å få nødvendig innføring i arbeidsrett, gjeldsrett, fengselsrett, utlendingsrett osv., er det viktig at medarbeiderne gjennom opplæringa også får møte motparter og samarbeidspartnere. Det er for eksempel viktig at de som arbeider med innvandrings spørsmål ikke bare blir kjent med regelverket, men også med representanter for

de myndigheter som representerer motparter og hvordan disse forvaltningsorganene fungerer.

9.5. Andresemesters opplæring

I slutten av det første semesteret er det satt av en dag til internseminar. Målsettinga er for det første å gå kritisk gjennom opplæring, saksbehandling, rettspolitikk og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av drifta. Videre er seminaret med på å øke bevisstheten rundt rollen som fadder.

Seminaret munner tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og mye av dette blir fulgt opp i månedene etter seminaret, etter diskusjoner i styret, i gruppene og på plenumsmøter. Seminaret er således et viktig grunnlag for at Jussbuss ikke skal stagnere.

9.6. Tredjesemesters opplæring

I slutten av det andre semesteret er det satt av en dag til internseminar. Målsettinga er for det første å gå kritisk gjennom fadderrollen man har hatt i sitt andre semester, saksbehandling, rettspolitikk og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av driften. Videre er det et mål at rollen som nedtrapper diskuteres, slik at overgangen fra fadder til nedtrapper går lettere.

I likhet med fadderseminaret, munner også dette seminaret tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og er også viktig for at Jussbuss skal videreutvikle seg.

9.7. Veiledning

Det er sjelden at det er nødvendig med veiledning fra faglig leders side i det daglige arbeidet med enkeltsaker. Medarbeiderne utnytter selv sitt kontaktnett av spesialister som kan veilede i tvilsomme spørsmål. Dette kan være ansatte og forelesere ved Det juridiske fakultet i Oslo, advokater, forvaltningsansatte og andre. I tillegg gir daglig leder veiledning i en rekke organisatoriske forhold, og også faglige og rettspolitiske spørsmål der vedkommende har kompetanse.

I spesielle tilfeller blir også faglig leder trukket inn i veiledning i forbindelse med enkeltsaker. Dette gjelder sjelden de rent juridiske problemstillingene, men oftere i tilknytning til for eksempel etiske eller prinsipielle problemstillinger, eller noen ganger i prosessuelle spørsmål.

En annen viktig del av faglig leders arbeid er å rådgi daglig leder i tvilsspørsmål som måtte oppstå, enten det handler om rettspolitikk, drift, personalansvar eller gruppenes saksbehandling.

I tillegg bidrar faglig leders veiledning til at det blir skrevet avhandlinger innenfor Jussbuss' rettsområder. Faglig leder bidrar i de innledende fasene med utarbeidelse av problemstillinger, valg av metoder osv., og bistår med hjelp til å søke finansiering, kontorplass og annen teknisk bistand. I tillegg er det naturlig at faglig leder bidrar til å skaffe en faglig veileder som er nærmere til å veilede i de spesifikke faglige problemene som avhandlinger over et bredt spekter reiser. Han søker likevel å holde kontakten med arbeidet underveis og bidrar til å støtte opp om arbeidet i tillegg til den oppnevnte veileder.

9.8. Fellesseminaret

Fellesseminaret er et faglig arrangement som arrangeres av og for studentrettshjelpstiltakene i Norge; Jussbuss, JURK, Jusshjelpe i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen. Formålet med seminaret er undervisning, erfaringsutveksling og å knytte kontakt mellom tiltakene. Tiltakene ruller på ansvaret for å arrangere seminaret. I 2022 hadde Jusshjelpe ansvaret.

Det er nyttig for medarbeiderene å utveksle erfaringer og diskutere om driften vår kan bli mer effektiv eller sikker ved å få tips fra andre tiltak.

9.9. Annen opplæring

Til slutt nevnes de mer uformelle elementer i opplæringa. Ofte inviteres utenforstående foredragsholdere til å snakke om et dagsaktuelt tema eller som foredragsholderen har spesiell kunnskap om eller interesse for. Det er også blitt en tradisjon med såkalt fredagspils, se punkt 6.1.2. I den forbindelse arrangeres det et faglig program/innlegg i tilknytning til en sosial samling i våre lokaler.

Det arrangeres også møter og seminarer der temaer som angår hele eller deler av Jussbuss blir tatt opp, se punkt 6.1.1. og 6.1.3.

10. Økonomi og drift

10.1. Budsjett og regnskap 2022

JussBuss 2022	
Konto	Regnskap 2022
3033 - Salg av tjenester- avgiftspliktig alminnelig sats	-57 119
3411 - Tilskudd fra statlige virksomheter	-5 900 000
3431 - Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	-1 285 000
3441- Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	-601 000
3670 - Andre driftsrelaterte inntekter	-110 000
SUM inntekter	-7 953 119
5001 - Fast tilsatte	116 589
5081 - Påløpte FP, fast tilsatte	13 991
5104 - Åremålstilsatte	48 725
5106 - Engasjert personale/ekstrahjelp	4 175 944
5121 - Påløpte lønnskostnader time- og oppdragskontrakt	-15 908
5181 - Påløpte feriepenger	505 052
5251 - Fordel gruppelevsforssikring	46 524
5290 - Motkonto for gr. 52	-46 524
5401 - AGA av innb.lønn, honorarer og gruppelev	618 677
5410 - AGA på løpte lønnskostnader	-2 771
5411 - AGA av påløpte feriepenger	73 456
5412 - AGA av påløpt pensjonsinnkudd	54 597
5421 - Arbeidsgivers pensjonstilskudd	385 374
5901 - Gaver til ansatte	121 232
5910 - Kantinekostnad	6 706
5921 - Gruppelivsforssikring	46 524
5961 - Velferdstilskudd	12 240
5962 - Tilskudd foreninger	2 440
5998 - Andre personalkostnader	49 945
Sum personalkostander	6 212 812
3913 - Inntektsført bevilgning benyttet til investering (kontogruppe 12)	74 236
3953 - Inntektsføring av avsetning knyttet til anleggsmidler (avskrivning, kontogruppe 12)	-157 111
6040 - Avskrivning på maskiner og transportmidler	48 750
6050 - Avskrivning på driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	108 361
6101 - Frakt- og transportkostnader	849
6321 - Renovasjon og avfallshåndtering	15 915
6450 - Leie av biler	30 223
6540 - Inventar og utstyr	58 305
6550 - Mobiltelefoner, nettbrett og datamaskiner	23 949
6580 - Forbruks- og driftsmateriell , lab./verksted	447
6585 - Driftsrekvisita	2 718
6660 - Service/vedlikehold/repasasjon av maskiner/utstyr /inventar	8 504
6730 - Andre konsulenttenester	75 650
6791 - Kjøp av andre fremmede tenester	69 560
6801 - Kontorrekvisita	12 182
6802 - Kopiutgifter og Kopinoravgift	8 977

6803 - Datarekvisita	14 671
6831 - Annonser/kunngjøringer	4 375
6861 - Servering ved møter	56 444
6880 - Arrangement av kurs og seminar, eksterne deltakere	51 390
6890 - Annen kontorkostnad	282
6940 - Porto	256
7001 - Drivstoff biler, maskiner, forskningsfartøy	3 741
7020 - Vedlikehold av biler, maskiner, forskningsfartøy	8 542
7040 - Ansvarsforsikring transportmiddel / utstyr	12 110
7090 - Andre kostnader egne transportmidler	6 703
7132 - Tjenestereiser ikke oppgavepliktige	59 280
7152 - Diettkostnad, ikke oppgavepliktig	46 941
7191 - Reisekostnad studenter	39 770
7193 - Husleietilskudd studenter i praksis	5 970
7194 - Reisekostnader fakturert	155 459
7351 - Representasjon iht. Statens personalhåndbok	76
7401 - Kontingenter	54 380
7411 - Gave til eksterne	11 023
7502 - Andre forsikringer	11 214
7791 - Purregebyr, inkassosalær og lignende	2 680
7793 - Annen kostnad	199
9148 - Interne tjenester belastet	164 889
9412 - Indirekte kostnader belastet - automatføringer	1 386 372
9414 - Indirekte kostnader belastet - manuelle føringer	-220 858
9421 - Egenfinansiering godskrevet - automatføringer	-1 125 936
9441 - Prosjektavslutning bidrag godskrevet	0
9451 - Overforbruk BOA godskrevet - manuelle føringer	1 598
SUM driftskostnader	1 133 086
Sum total	-607 221

JUSSBUSS				
Budsjett - Generell drift 2022				
TILTAK		DRIFT SINNTEKTER		
700 032	3437	Oslo kommune	1 300 000	
700 032	3437	Viken fylkeskommune	110 000	
700 032	3426	SiO - Velferdstinget	350 000	
700 032	3451	Bergesenstiftelsen	150 000	
700 032	3451	Advokatforeningen	50 000	
700 032	3460	Justisdepartementet	5 900 000	
700 032		JURK IT	40 500	
		Sum driftsinntekter		7 900 500
		Sum prosjektinntekter		0
		SUM DRIFT SINNTEKTER		7 900 500
		UTGIFTER MEDARBEIDERE		
700 032	5001	Daglig leder	382 300	
		Sum 5001		382 300
700 032	5112	Kontormedarbeider	245 664	
700 032	5112	Medarbeidere	3 374 105	
700 032	5112	Sommergruppa	592 099	
		Sum 5112		4 211 868
				0
700 032	5180	Feriepenger daglig leder	45 876	
700 032	5180	Feriepenger medarbeidere	404 893	
700 032	5180	Feriepenger sommergruppa	71 052	
700 032	5180	Feriepenger kontormedarbeider	29 480	
		Sum 5180		551 300
				0
700 032	5401	AGA daglig leder	60 373	
700 032	5401	AGA medarbeidere	475 749	
700 032	5401	AGA sommergruppa	83 486	
700 032	5401	AGA kontormedarbeider	34 639	
700 032	5411	AGA av feriepenger	77 733	
700 032	5431	AGA av pensjon	79 677	
		Sum 5401, 5411 og 5431		811 656
				0
700 032	5421	Pensjon daglig leder	47 022,90	
700 032	5421	Pensjon medarbeidere	415 014,85	
700 032	5421	Pensjon sommergruppa	72 828,20	
700 032	5421	Pensjon kontormedarbeider	30 217	
		Sum 5421		565 083
		Beverning intern		
700 032	5999	Middag til kveldsvakt	23 400	
700 032	5999	Diverse beverning intern	50 000	
700 032	5999	Ferskingseminar	4 800	
700 032	5999	Fadderseminar	4 800	
700 032	5999	Nedtrapperseminar	4 400	
		Sum beverning		87 400
		SUM UTGIFTER MEDARBEIDERE		6 609 607
		UTSTYR		
700 032	3497	Datamaskiner	39 300	
700 032	6649	Oppussing og kontormøbler	50 000	
700 032	6524	Telefonutstyr	2 000	
		3497, 6649, 6524		91 300
		SUM UTSTYR		91 300

		ANDRE DRIFTSKOSTNADER		
		Lesestoff		
700 032	6846	Dagsavisen	0	
700 032	6846	Aftenposten	0	
700 032	6846	DN	0	
700 032	6846	Klassekampen	0	
700 032	6846	Morgenbladet	0	
	6846	Bøker	3 000	
		Sum aviser		3 000
		Kontor		
700 032	6623	Kopimaskin/printer	22 000	
700 032	6832	Kopimaskin - kopieringskostnader	15 000	
700 032	6800	Kontorrekvisita	30 000	
		Sum kontor		67 000
		Konsulenttjenester		
700 032	6722	Konsulenttjenester, oversettelse	0	
700 032	6799	Tolketjenester	120 000	
700 032	6722	Konsulenttjenester, IT-support	81 000	
		Sum konsulenttjenester		201 000
		Trykking		
700 032	6821	Brosjyrer og omslag	40 000	
700 032	6821	Årsrapport	10 500	
700 032	6821	Avhandlinger	9 000	
		Sum trykking		59 500
		Kursavgifter		
700 032	6863	Fellesseminar	40 000	
700 032	6863	Rettspolitisk forening høstseminar	48 000	
700 032	6863	KROM-seminar	0	
700 032	6863	Kurs i utlendingsrett	5 000	
700 032	6863	Kriminalpolitisk konferanse Sundvollen	5 000	
700 032	7192	Rettspolitisk internseminar (Tømte)	35 000	
700 032	6863	Øvrig faglige kurs og seminarer	5 000	
700 032	6863	Debatter	50 000	
		Sum kursavgifter		188 000
		Frakt		
700 032	6100	Frakt og transport	2 000	
700 032	6941	Porto	4 000	
		Sum frakt		6 000
		Buss		
700 032	7001	Drivstoff til bussen	35 000	
700 032	7021	Vedlikehold av bussen	7 500	
700 032	7099	Årsavgift	4 000	
700 032	7022	Motorvognforsikring	0	
700 032	7099	Bompenger	7 500	
		Sum buss		54 000
		Reiser m.m.		
700 032	7191	Reise daglig ledermøte	4 000	
700 032	7191	Diverse reiseutgifter	50 000	
700 032	7191	Oppsøkende virksomhet	250 000	
700 032	7191	Sommerleir og Arendalsuka	5 000	
		Sum reiser m.m.		309 000
		Beverning ekstern		
700 032	7351	Mat daglig ledermøte	1 000	
		Sum beverning		1 000
		Forsikringer		
700 032	7511	Kontorforsikring	4 000	
700 032	7512	Formuesskedeforsikring for advokater	10 500	
		Sum forsikringer		14 500
700 032	7321	Annonsering, kunngjøring, informasjon	6 000	
		Sum annonsering, kunngjøring, informasjon		6 000
700 032	7411	Gaver	20 000	
		Sum gaver		20 000
700 032	7799	Diverse kostnader	75 000	
		Sum diverse kostnader		75 000
		SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER		1 004 000
		INNTEKTER		7 900 500
		- UTGIFTER		7 704 907
		= RESULTAT		195 593

10.2. Kommentarer til regnskapet

Regnskapet føres av Universitetet i Oslo. Det juridiske fakultets Økonomiseksjon bistår Jussbuss med dette og leverer rapporter til bruk i vår økonomistyring. UiOs regnskapssystem har også et budsjettverktøy der hovedtall for Jussbuss legges inn. Tabellen ovenfor er en sammenfattning av vårt totale regnskap, og kan ha noen unøyaktigheter. For innsikt i vårt fullstendige regnskap, ta kontakt på leder@jussbuss.no.

Behovet for et detaljert budsjett hos Jussbuss medfører at vi benytter lokale budsjettoversikter. Det er en del avvik mellom regnskap og budsjett ovenfor som skyldes at vi ikke har funnet det hensiktsmessig å registrere et helt presist budsjett i UiO's system.

Det bemerkes også at vi i løpet av 2022, som i 2021, gjorde revideringer i budsjettet. Vi har brukt store ressurser både på oppgradering av dataparken og bruk av tolk.

10.2.1. Om inntekter

Den største økonomiske bidragsyteren til Jussbuss er Justisdepartementet. For 2022 fikk vi et tilskudd på kr. 5 900 000 fra Statens sivilrettsforvaltning. Det er en økning fra 2021, da vi fikk innvilget kr. 5 482 210. For 2023 er bevilgningen økt til kr. 6 003 840.

Oslo kommune er også en viktig økonomisk bidragsyter. I 2022 ble beløpet fra 2021 økt, slik at vi mottok kr. 1 300 000. Beløpet er økt til kr 1 800 000 for 2023.

Bergesenstiftelsen støttet driftsåret 2022 med kr. 150 000. Vi har fått innvilget 150 000 for driftsåret 2023.

Viken fylkesskommune innvilget kr. 110 000 til Jussbuss i 2022.

Advokatforeningen ga oss kr. 50 000. Det er kr. 25 000 mindre enn foregående år..

For 2022 fikk Jussbuss støtte fra Velferdstinget (SiO) på kr. 350 000. Dette er en økning på kr. 50 000 fra 2021.

Jussbuss betaler IT-tjenester for oss og JURK samlet, og får derfor kr. 40 500 overført fra JURK til betaling av slike utgifter.

Øvrige inntekter er tildelinger for ulike prosjekter.

10.2.2. Om utgifter

Personalkostnader

Personalkostnader utgjør den klart største utgiftsposten. Vi ønsker samtidig å etterstrebe å øke lønna til alle ansatte, slik at den blir levelig over tid.

Vi hadde et positivt avvik på personalkostnadene på kr. 396 792 i 2022. Avviket er i all hovedsak grunnet tre færre medarbeidere på våren, og to færre medarbeidere på høsten. I

tillegg hadde vi vanskeligheter med å bruke overskuddet på å hyre inn ekstra utredere og saksbehandlere, da de aller fleste av de tidligere medarbeiderne var i full jobb eller ikke hadde muligheten til å hjelpe med saksbehandlingen av andre grunner.

For 2022 ble lønna økt for alle medarbeidere for første gang på flere år. Lønnsnivået er likevel langt lavere enn ideelt. Det er fortsatt slik at de aller fleste medarbeiderne er nødt til å ta på seg lån for å jobbe ideelt med fri rettshjelp. Det er Jussbuss' klare syn at dette er feil av prinsipielle årsaker. Ansvar for å i praksis finansiere rettshjelpsordningen kan ikke ligge til studentene. Dette er også svært uheldig av hensyn til rekruttering, da det er svært mange studenter som ikke har de økonomiske forutsetningene for å ta på seg lån for å jobbe ideelt. Å øke lønna er derfor en forutsetning for at Jussbuss skal kunne fortsette å bidra til å dekke det udekkede rettshjelpsbehovet.

Det er en målsetning å øke lønna ytterligere i 2023.

Driftskostnader

Vi har et negativt avvik på kr. 37 786 på driftskostnadene. Dette skyldes overgang til et nytt økonomisystem, som konsekvens av at UiO gikk over til det såkalte BOTT-samarbeidet. Dette medførte at det var noe vanskelig å holde oversikt over økonomien. Det har imidlertid blitt langt enklere å holde oversikt, noe som tydeliggjøres av det lave avviket sammenliknet med fjorårets merforbruk på kr. 329 968.

10.2.4. Kommentarer fra økonomiavdelingen ved Juridisk fakultet, ved Guro Villanger Lyshaug

Til JussBuss

v/daglig leder Eskil Vik Urdal

Bekreftelse på regnskapsføring 2022

Økonomiseksjonen ved Det juridiske fakultet har i 2022 ført regnskap for JussBuss. Dette er gjort i henhold til gjeldende regler og retningslinjer ved Universitetet i Oslo (UiO) og økonomireglementet i staten.

Samlet viser regnskapet et akkumulert overskudd på 2283028 kroner, og et overskudd i 2022 på 607 221 kroner.

Vi gjør oppmerksom på at det er en liten usikkerhet ift akkumulert saldo grunnet 2 avvik i 2021 da vi byttet regnskapssystem 01.05.2021, som først har blitt oppdaget nå. Vi jobber med å få klarhet i dette, men saldo er uansett minst 2 000 000kr i overskudd.

Jeg mener at regnskapet gjenspeiler JussBuss sin økonomiske situasjon på en god måte.

Det er Riksrevisjonen som reviderer UiO sitt regnskap.

Oslo, 28. mars 2023

Guro V Lyshaug
Rådgiver
Juridisk fakultet
Universitetet i Oslo

Telefon: 22 85 19 66
g.v.lyshaug@jus.uio.no

10.2.5. Avsluttende merknader til regnskapet

Systemet til UiO er lagt opp slik at man ved utgangen av regnskapsåret overfører alle disponible midler i en og samme pott til neste års budsjett og regnskap. Dette medfører at både egenkapital, eventuelt overskudd og andre midler til spesifikke formål blir overført

samlet. Dette gir et unyansert bilde av de reelle inntektene til Jussbuss.

Sluttresultatet i 2022 var på kr. 2 283 028 i 2022, mot kr. 1 843 205 i 2021. I 2020 var sluttresultatet kr. 2 190 404 i 2020. Vi har altså økt egenkapitalen noe, slik at vi har gjort opp for underskuddet fra tidligere år, som følge av kutt. Egenkapitalen er som beskrevet under helt nødvendig for å kunne avvikle driften på en forsvarlig måte dersom all støtte skulle blitt kuttet.

Prosjekter som settes i gang hos Jussbuss, eksempelvis oppdatering, oversettelse og trykking av brosjyrer, er ofte tidkrevende. Samtidig er det lite hensiktsmessig å sette i gang prosjektene før finansieringa er sikret. Økonomisk stabilitet er sentralt for god økonomistyring. Det er derfor en trygghet for oss at vi mottar øremerka midler over statsbudsjettet. Vi håper derfor at man går bort fra dagens modell hvor Statens Sivilrettsforvaltning deler ut fra en pott. Det gir mindre forutsigbarhet. Til tross for at Jussbuss, etter iherdig lobbyvirksomhet, fikk en økning fra 2021, er begrunnelsene mangelfulle og prosessen er utilgjengelig. I tillegg kommer at det gjøres fristutsettelse som Jussbuss ikke orienteres om, og saksbehandligna tar svært lang tid. For 2020 visste vi ikke før på sommeren hvor mye vi hadde å rutte med etter klageomgangen. Dette er ikke holdbart, og vi vil arbeide for at vi, i likhet med de andre studentrettshjelpstiltakene kommer tilbake på statsbudsjettet.

Jussbuss har en egenkapital som dekker drift i ca. et tertial. Dette anser vi som strengt nødvendig for å kunne avvikle drifta på en forsvarlig måte, dersom vi skulle havne i en slik situasjon.

10.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi

Når det gjelder organisasjonenes inntekter synes den kortsiktige finansieringen å være god nok til å sikre videre drift tilsvarende dagens nivå. For å sikre en videre stabil drift av Jussbuss, er det av helt avgjørende betydning at vi kan regne med å motta støtte i samme størrelsesorden hvert år fra våre faste bidragsytere. Medarbeiderne og daglig leder på Jussbuss bruker hvert år mye tid på å sikre bevilgningene våre. Dette er ressurser vi både vil og burde bruke på våre klienter og på rettspolitisk arbeid. For eksempel brukte vi mye tid og ressurser våren 2020 på å reversere det foreslåtte kuttet i bevilgninger fra Statens Sivilrettsforvaltning. Vi håper å unngå å måtte bruke store ressurser på det i fremtiden.

Omtrent 80 prosent av utgiftene til Jussbuss er knytta til lønn, selv om medarbeiderne jobber mer enn det tredobbelte av hva de får betalt for. Andre kostnader holdes på et minimum. Den lave andelen av budsjettet som går til driftsutgifter viser at det er svært vanskelig å stramme inn på utgiftene uten at det går utover lønna til medarbeiderne eller antall medarbeidere.

Medarbeiderne på Jussbuss må bruke studielån fra Lånekassa til å dekke utgifter til livsopphold. For noen medarbeidere medfører dette problemer med den videre studiefinansieringa. I tillegg er det prinsipielt galt at studenter indirekte skal være med på å finansiere rettshjelpstilbudet ved å ta opp lån.

Fulltidsmedarbeiderne mottar om lag kr. 9 375 per måned. Det er uheldig at medarbeiderne må ta opp lån fra Lånekassa når de har permisjon fra studiene, og at de må ta ekstrajobber i tillegg til heltidsstillinger hos Jussbuss.

10.4. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid

Heltidsmedarbeiderne jobba i gjennomsnitt 43 timer per uke i 2022. Dette er en oppgang fra 2021. Da var gjennomsnittet 41,35 timer i uka. Timelistene føres kontinuerlig av medarbeiderne selv. Mye arbeid gjøres i helger og på kveldstid, og timelisteføringa fanger ikke nødvendigvis opp alle nedlagte arbeidstimer. Det er derfor naturlig å anta at det reelle timeantallet er noe høyere enn det som registreres.

Heltidsmedarbeiderne på Jussbuss får betalt kr. 195,30 pr time, opptil 12,5 timer i uka i vanlige driftsuger. Resten er frivillig arbeid.

Daglig leder og faglig leder registrerer ikke timer. Deres arbeids- og overtidstimer kommer i tillegg til de registrerte.

11. Ansatte i Jussbuss i 2022

Faglig leder:

Anders Løvlie

Daglig leder:

Ole Martin Juul Slyngstadli

Kontormedarbeider:

1079 Sanna Ahrabi

Medarbeidere:

1103 Nora Garder Arnkværn	1115 Sanna Vorren
1104 Erlend Smith Elgesem	1116 Gunnhild Østensen Stangervåg
1106 Marie Bjørnstad	1117 Fride Solberg
1107 Maren Synnøve Moe	1118 Kristin Jovall Dahl
1108 Ermal Veliqi	1119 Marte Lindholm
1109 Rana Alihosseinzadeh	1120 Ingeborg Sandvik
1110 Daniel Årskaug Bukkvoll	1121 Ingrida Nazaretian
1111 Tuva Lamei Bøe Gulbrandsen	1122 William Fosdahl
1112 Melissa Sabamali	1123 Guro Pettersen
1113 Rolf Inge Salte	1124 Eskil Vik Urdal
1114 Ida Henriette Toftner	1125 Tomine Edvardsen
	1126 Bjørn Winquist
1127 Jenuthica Yoganathan	1139 Kristina Haga Kjøraas
1128 Jostein Leland	1140 Anahita Jensen
1129 Raha Moafi	1141 Helene Græsholt Svalheim
1130 Reidun Mølmen	1142 Ronja Holtsdalen

1131 Kaisa Jeanett Ervik
1132 Martine Therese Bjørneboe-Øhra
1133 Martine Mellbye
1134 Anna Orskaug
1135 Pauline Ladehoff
1136 Monica Angell
1137 Millie Haga Famestad
1138 Anna Hatlinghus

1143 Adrian Leander Skagen
1144 Kaja Øien Hultgren
1145 Ingebjørg Arneberg Stueland
1146 Ingrid Bjørnberg
1147 Trude Røst Borgestadveien
1148 Ingrid Elise Grigson Eian
1149 Shila Khayrollazadeh

12. Et innblikk i 2023

Jussbuss vil fortsette sitt rettshjelpsarbeid for å sikre nødvendig juridisk bistand til mennesker som ikke kan få gratis rettshjelp andre steder. Vi kommer også til å fortsette med rettspolitisk arbeid for å bedre rettstilstanden for våre klienter når saksbehandlingen ikke strekker til. Det blir spesielt viktig for oss å arbeide med å følge opp behandlingen av NOU 2020:5 – Likhhet for loven i departementet og Stortinget. En stortingsproposisjon er vedtatt fremmet innen våren 2023, og arbeidet med dette, spesielt gjennom Rettshjelpsalliansen, blir avgjørende for rettshjelpsordningas fremtid.

Forskning viser at oppsøkende rettshjelp er viktig for å nå ut til svakerestilte grupper. Da Jussbuss starta i 1971 var rettshjelpstilbudet oppsøkende i sin natur. I 2023 kommer vi til å videreføre satsinga på oppsøkende arbeid gjennom oppsøkende uker og oppsøkende grupper.

Jussbuss vil fortsette å holde sommeråpent, så langt den økonomiske situasjonen tillater det. Sakspågangen har de siste årene vært stor også på sommeren, og vi kommer til å videreføre bemanningsnivået fra 2022.

13. Publikasjoner

13.1. Hefter i Jussbuss' stensilserie

1. Juss-Buss: Virksomheten i Juss-Buss i 1978. 15 sider + tabeller
2. Juss-Buss: Rettssentre i London. 74 sider
3. Hans Petter Graver: Rettshjelp i Kanada. 67 sider
4. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Erfaringer fra virksomheten i 1978. 19 sider
5. Jon T. Johnsen: Desentralisering av rettshjelp i Oslo. 107 sider
6. Jon T. Johnsen: Behovet for offentlige rettshjelpskontorer. 36 sider
7. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1979. 27 sider
8. Juss-Buss: Rettshjelp i Sverige og Finland. Rapport fra Juss-Buss ekskursjon i 1979. 43 sider
9. Boliggruppa i Juss-Buss: Juridiske problemer på boligmarkedet i Oslo. 42 sider
10. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Politisk asyl. 39 sider
11. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelp til straffedømte. 35 sider
12. A. Fosby, S.B. Pedersen, O. Torvund: Leiekontrakter i Gamlebyen. 63 sider
13. Boliggruppa i Juss-Buss: Hjelp eller egeninteresse. En vurdering av 3 "veldig" boligforetak. 32 sider + vedlegg
14. Juss-Buss: Årsrapport 1980. 31 sider
15. Børre Lid: Fangers rettshjelpsbehov. 170 sider + vedlegg
16. Tor G. Birkeland: Rettssenter, et alternativ til dagens fritt rettsrådstilbud? 114 sider + vedlegg
17. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelpsvirksomheten i 1980. 53 sider
18. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Arbeidstillatelse. 64 sider
19. Harald Amundsen: Innvandrere og folketrygdloven. 63 sider
20. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1981. 31 sider
21. Elisabeth Lea: Oppholdstillatelse. 39 sider
22. Juss-Buss i Danmark. 57 sider
23. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1982. 29 sider
24. Bente O. Roli og Ingvild Mestad: Erfaringer med rettshjelp for innvandrere. 37 sider
25. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1983. 35 sider
26. Jon T. Johnsen og Øyvind Aakerøy: Årsrapport for Juss-Buss 1984. 67 sider
27. Juss-Buss: Fattigrettshjelpen i USA. 182 sider
28. Juss-Buss og Rettspolitisk forening: Norge Bare for nordmenn? Kritiske kommentarer til NOU 1983:47 "Ny fremmedlov" 99 sider
29. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Rettshjelp til asylsøkere i Storbritannia. 75 sider
30. Jon T. Johnsen og Halvard Helle: Årsrapport for Juss-Buss 1985. 78 sider
31. Brakkegruppa i Juss-Buss: Jussbutikker i Belgia. 39 sider
32. Brakkegruppa i Juss-Buss: Pris på testament hos advokat. 17 sider
33. Håkon Angell: Årsrapport for Juss-Buss 1986. 58 sider
34. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Kritiske kommentarer/alternativt lovforslag til Ot. prp. nr. 46 (1986-87) om ny utlendingslov. 122 sider
35. Håkon Angell og Ellen Hambro: Rapport fra en måneds arbeid ved rettshjelpskontoret i Indre Finnmark. 24 sider
36. Aursnes, Joranger, Schultz og Johnsen: Praksis som valgfag tilknyttet Juss-Buss. 35 sider
37. Johan Hougen: Årsrapport for Juss-Buss 1987. 52 sider
38. Larsen, Helgeland og Espen: "En rettsstat verdig". Rapport fra et rettshjelpsprosjekt i Nord-Hedemark august -november 1988. 27 sider
39. Morten Holmboe. Utlendingers rettslige stilling i Norge - noen utvalgte emner. 65 sider
40. Geir Helgeland: Årsrapport for Juss-Buss 1988. 45 sider
41. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Mottaksapparatet for asylsøkere i Norge og Sverige - en sammenligning. 32 sider
42. Fengselsgruppa i Juss-Buss. Høringsuttalelse til NOU 1988:37 "Ny fengselslov". 74 sider
43. Mette Larsen og Rita Krøgenes: Omsorgsovertakelse uten samtykke. En undersøkelse av barnevernets saksbehandling i 4 kommuner. 206 sider
44. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Kommentarer til regjeringens forskriftsutkast til den nye fremmedloven. 15 sider

45. Anders Haugland: Årsrapport for Juss-Buss 1989. 40 sider
46. Brakkegruppa i Juss-Buss: Danske regler om gjeldssanering for privatpersoner - noe for Norge? 70 sider
47. Høringsuttalelse om forslag til endringer i Lov om fri rettshjelp. 23 sider
48. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Informasjonsbehov blant flyktninger og innvandrere. En undersøkelse i tilknytning til innføringen av ny tilskuddsordning til kommuner med flyktningmottak. 40 sider
49. Knut Wold: Årsrapport for Juss-Buss 1990. 35 sider.
50. Anne Kvam og Karl Erik Sjøholt: Rapport fra studietur til Genève, oktober 1990. 38 sider.
51. Jon T Johnsen: Juss-Buss and clinical legal education. 80 sider.
52. Brit Gulbjørnrud, Nina Mathisen, Berit Isaksen og Jan Aubert: Høringsuttalelse om gjeldsordning for personer med betalingsvansker. 30 sider.
53. Jan Rune Fagermoen, Anne-Cathrine Haug og Hans-Jacob Sandsberg: Domstolens innvirkning på frihetsberøvelsens innhold. 111 sider
54. Knut F Rasmussen og Terje Svendsen: Om forliksklage 29 sider
55. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport for 1991 44 sider
56. Boliggruppa i Juss-Buss: Tvangsvedlikehold og tvangsadministrasjon av leiegårder - beboerrepresentasjon og medbestemmelsesrett 27 sider
57. Juss-Buss: Noen rettspolitiske arbeider. 75 sider
58. Heidemarie Nordahl og Tove Kristin Farstad: Depositum i husleieforhold. 80 sider
59. Merethe S. Haugen og Elisabeth Vigerust: Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem. 138 sider
- 59b. Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem VEDLEGG 93 sider
60. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport 1992. 32 sider
61. Hege A.Voldsdal Åse Marie Eliassen: "To pee, or not to pee". Om kontraktsoning i fengslene. 194 sider.
62. Gislaug Øygarden, Elin Riise, Kristian Jervell og Christine Bergland:"Fremmedretten i EU". 35 sider.
63. Christine Bergland: Årsrapport for Juss-Buss 1993. 35 sider
64. Elin Riise og Gislaug Øygarden: Asylsøkere og beskyttelsesbehov - forholdet mellom reelle krenkelser og formelle vedtak.
65. Nina Hjort og Sissel Finstad: Forsvarlig levestandard - en undersøkelse av nivået på økonomisk sosialhjelp. 102 sider + vedlegg
66. Cathrine Holm og Karoline Henriksen: Lojal avtaleinngåelse eller bondefangeri? En undersøkelse av låneinstitusjoners praksis ved inngåelsen av kausjonsavtaler. 44 sider + vedlegg
67. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1994. 34 sider + tillegg
68. Henriette Grønn, Marius Thronsen og Rolf Thoresen: Rettscenter -95, en alternativ rettshjelpsordning. 21 sider
69. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1995. 39 sider + tillegg
70. Christine Bergland og Irene Sogn: Innvandringspolitiske hensyn i visumretten. En studie av myndighetenes visumpraksis overfor pakistanske visumsøkere. 115 sider + vedlegg.
71. Redigert av Tore Thallaug og Lars T. Berntsen: "Studietur til Palestina".
72. Stine Dordy Nybø og Therese Liljegren: "One strike and you're out - om utvisning av straffedømte utlendinger"
73. Yvonne Curtis og Liv Marit Øyen: "Fengselsloven § 12"
74. Hans Christian Apenes: "Årsrapport for Juss-Buss 1996"
75. Trine Reitan og Gry Korsnes: "Sosialtjenestens veiledning av personer med økonomiske problemer"
76. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1997"
77. Frode Solberg: "Bosettingstillatelse - en fremstilling av reglene og undersøkelse av forvaltningens praksis"
78. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1998"
79. Bente Mostad: "Foreldres rett til gjenforening med barn i Norge", 137 sider
80. Anniken Gjertsen Skonhoft: "Årsrapport for Juss-Buss 1999"
81. Preben Henriksen: "Ettergivelse av inndragningskrav - en gjennomgang av forvaltningens praksis i årene 1988 - 1997."
82. Thomas Braut Svendsen: "Årsrapport for Juss-Buss 2000"
83. Tone Ljoså: "Utlendingsforskriften § 37, sjettede ledd – Oppholdstillatelse for utenlandske kvinner etter samlivsbrudd."
84. Vårin Hellevik: "Bruk av isolasjon i norske fengsler"
85. Ane Broch Graver, Vegar Skaug, Rannveig Strålberg og Bente Tangen: "Retthjelp 2001 - Behovet for rettshjelp i Oslos befolkning – deriblant et utvalg innvandrerkvinner"
86. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2001"

87. Christian Fredrik Mathiessen og Erlend Dahl: "Et overflateriss av velferdssystemet i Finland - Rapport fra sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppas studietur til Finland høsten 2002"
88. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2002"
89. Irene Palm Hansen og Gunhild Bolstad: "Utvisning 2001 – En undersøkelse av utlendingsforvaltningens praksis i utvisningssaker"
90. Jon T. Johnsen: "Juss-Buss - Et fagkritisk eksperiment. Idégrunnlag, arbeidsprinsipper og erfaringer"
91. Kristoffer Wallan: "Politiopplysninger hos fengselsmyndigheten - skyldig inntil det motsatte er bevist?"
92. Fengselsgruppa ved Eldbjørg H. Martinsen: "Rapport fra fengselsgruppas studietur til Canada 12. -20. november 2003. Fengselsbetjenter som programinstruktører – en dobbeltrolle?"
93. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Pakistan - april 2004"
94. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2003"
95. Kjersti Cecilie Jensen og Marie Nyhus: "Humanitetshensyn i utlendingsretten - en undersøkelse av forvaltningspraksis etter utlendingsloven § 8 annet ledd."
96. Fri rettshjelpsgruppa på Juss-Buss: "Rapport fra studietur til Finland 20. - 24. september 2004"
97. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2004"
98. Karianne Rygh: "Rusmiddelavhengiges rett til helsehjelp - pasienters rettsstilling ved legemiddelassistert rehabilitering"
99. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Etiopia - april 2005"
100. Kine Sperre Horsbøl og Line Voldstad: Samarbeid – evalueringsrapport fra Gatejuristprosjektet og generell samarbeidsveiledning. 81 sider
101. Psykiatri- og gjeldsrettsgruppa på Juss-Buss: Studietur til Stockholm - november 2005.
102. Kjersti Lehmann: "Dømt til forvaring"
103. Heidi Olsen-Nalum: "Årsrapport for Juss-Buss 2005"
104. Kjersti Hillestad Hoff: "Fortrinnsrett for deltidsansatte"
105. Endre S. Refsdal: "Årsrapport for Juss-Buss 2006"
106. Gudmund Røgeberg: "Prøveløslatelse. Om utlirådelighetsvurderingen etter straffegjennomføringsloven § 42"
107. Guro Siljan/Synne Eliassen: "Unge innsatte"
108. Vetle W. Rasmussen: Utvelgelseskrets ved nedbemanning"
109. Silja Aga Rogan: "Lobbing for et bedre lovverk"
110. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Jordan – mai 2007"
111. Endre S. Refsdal: "Årsrapport Juss-Buss 2007"
112. Kine Sperre Horsbøl og Tine Larsen: "Økonomiske vilkår ved familiegjeningforening mellom barn og deres omsorgspersoner - en undersøkelse av forvaltningens praktisering av dispensasjonsskjønnet særlig sterke menneskelige hensyn."
113. Stine Elde: "Opinion og rettssikkerhet: Den alminnelige rettsoppfatning i avgjørelser etter straffegjennomføringsloven."
114. Anne Mette Hårdnes: "Helsetilbudet i norske fengsler: En undersøkelse av regler og praksis. "
115. Martin Eiebakke: "Årsrapport Juss-Buss 2008"
116. Andreas Moen: "Oppsigelse begrunnet i arbeidstakers sykdom"
117. Stian Bonnevie Arntzen: "Årsrapport Juss-Buss 2009"
118. Kirsten Vikesland Mæhle og Olaf Halvorsen Rønning: "Årsrapport Juss-Buss 2010"
119. Ida Husom: "Isolasjon av mindreårige under straffegjennomføring - forholdet til FNs barnekonvensjon" 2011
120. Jørgen Løvdal: "Informasjonsflyt i kriminalomsorgen – en studie av kontradiktorisk underskudd" 2011
121. Innvandringsgruppa på Juss-Buss ved Maria P. Jacobsen og Ida Jordal i samarbeid med Schweizerische Flüchtlingshilfe: "Asylum procedure and reception conditions in Italy - Report on the situation of asylum seekers, refugees, and persons under subsidiary or humanitarian protection, with focus on Dublin returnees" 2011
122. Kirsten Vikesland Mæhle: "Årsrapport Juss-Buss 2011"
123. Maria Pitz Jacobsen: «Utvisning av straffedømte utlendinger med familie i Norge – retten til familieliv etter EMK artikkel 8» 2012
124. Caroline Flaaten: «Vederlagskrav ved endt samboerforhold» 2012
125. Marit Lomundal Sæther: «Årsrapport Juss-Buss 2012»
126. Marit Lomundal Sæther: «Årsrapport Juss-Buss 2013»
127. Benedikte Cecilie Nilsen: «Introduksjonsloven – en fremstilling og vurdering av hovedreglene»
128. Thea Sjuve Johansen: «Pasienten i fengsel. Hvilket rettsvern har innsatte med helseproblemer?»

- 129.** Marit Lomundal Sæther: «Isolert fra rettssikkerhet? Forvaltningens kontroll og overprøving av fengselsbesluttede isolasjonsvedtak»
- 130.** Ida Jordal og Silje S. Hasle: «Retts hjelp 2013»
- 131.** Hedda Larsen Borgan: «Årsrapport Juss-Buss 2014»
- 132.** Kasper Nilsen Ervik: «Straffegjennomføring i annen stat – forholdet til Grunnloven og hensiktsmessigheten av ordningen»
- 133.** Hanna Buer Haddeland: «<Du vet hvor viktig familie er?> Hvordan og i hvilken grad ivaretas retten til familiegjennforening for en person som har fått innvilget asyl i Norge?»
- 134.** Kenneth Solberg, Marie Skjervold, Jens Andresen Osberg og Mathias Stang: «Revideringsutvalget 2015 - En gjennomgang av Juss-Buss sine saksområder, organisering og arbeidsmetoder»
- 135.** Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Juss-Buss 2015»
- 136.** Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Jussbuss 2016»
- 137.** Mina Østmo Rabo: «Begrunnelse for, og vilkår ved bruk av isolasjon. En sammenlignende analyse av isolasjonshjemler i norsk rett»
- 138.** Hilde Firman Fjellså: «Du burde ha flyktet før. Familiegjennforening for flyktninger som ikke rekker ettårsfristen, og unntaket i utlendingsforskriften § 10-8 femte ledd 'forhold utenfor søkerens kontroll'»
- 139.** Hege Aakre: «Forvaltningens rettsoppfatninger i juridisk argumentasjon. Med et særlig blikk på betydningen av rettslige instruksjoner og veiledninger fra overordnede i utlendingsforvaltningen»
- 140.** Tonje Lillaas Larsen: «Årsrapport Jussbuss 2017»
- 141.** Vilde Ø. Hauan: «Forliksrådets domskompetanse. I Lys av retten til rettferdig rettergang i EMK art.6»
- 142.** Ingvild H. Kvanvik: «Parter i familieinnvandringsaker»
- 143.** Ida Tønnessen: «Årsrapport Jussbuss 2018»
- 144.** Tonje Lillaas Larsen og Lousie S. Hannon: «Retts hjelp til fanger»
- 145.** Ida Tønnessen: «Årsrapport Jussbuss 2019»
- 146.** Ida Tønnessen: «Fri flyt av familie»
- 147.** Grethe Kristine Olsen: «Kroppsvitasjon av fanger»
- 148.** Jonathan Leifsson de Lange: «Årsrapport Jussbuss 2020»
- 149.** Ole Martin Juul Slyngstadli: «Ansvar ved misbruk av elektronisk signatur etter ny finansavtalelov»
- 150.** Ole Martin Juul Slyngstadli: «Årsrapport Jussbuss 2021»
- 151.** Lisa Dyrud, Lise Stefanussen og Sveinung Liland Hartveit: «Utlendingers tilgang til banktjenester»
- 152.** Line Utne Norland «Avtalebinding ved misbruk av elektroniske signaturer»
- 153.** Halvard Skarpmoen «Krav til begrunnelse av forliksrådsdommer»
- 154.** Eskil Vik Urdal «Årsrapport Jussbuss 2022»

13.2. Andre publikasjoner

1. Retts hjelp i grisgrendte strøk. Spesialfagsoppgave 1975.
2. Gunnar De Capua: Juss-Buss - første foreløpige virksomhetsrapport. Stensilskrifter fra Institutt for retts sosiologi nr. 8 1972.
3. Gunnar De Capua: Retts hjelpsvirksomhet i Juss-Buss. Stensilskrifter for Institutt for Retts sosiologi nr. 10 1973.
4. Gunnar De Capua: Virksomheten i Juss-Buss i 1977. Stensilskrifter for Institutt for retts sosiologi.
5. Eidesen, Eskeland og Mathiesen (red): Retts hjelp og samfunnsstruktur. Pax 1975.
6. Jon T. Johnsen: Retts hjelp i utkantstrøk. Delrapport I-IV Stensil, Institutt for retts sosiologi 1978 – 1981.
7. Jon T. Johnsen: Retten til Juridisk bistand. Tano 1987.
8. Jon T. Johnsen: Ytringsfriheten i forvaltningen. Tidsskrift for retts vitenskap 1982 s. 785-852.
9. Jon T. Johnsen: Juss-Buss som fagkritisk eksperiment. Institutt for retts sosiologi 1988. Revidert 2003.
10. Juss-Buss: Juss-Buss 1971 - 1981. Oslo 1981.
11. Arne Chr. Stryken: Et år med Juss-Buss. En sosiologisk beskrivelse av jusstudentenes retts informasjon. Hovedoppgave i sosiologi 1973.
12. Andersen, Grønvik og Svoren: Bo trygt, Juss-Buss' veiledning i boligspørsmål. Pax 1984.
13. Fengselsgruppa i Juss-Buss: Fangehåndboka. Oslo 1987 Utvidet og revidert 2002-2003.
14. Fengselsgruppa i Juss-Buss: Prisoners Handbook. Revidert engelsk utgave av Fangehåndboka. Oslo 1990. Utvidet og revidert 2003/2004.
15. Elisabeth Vigerust: Gjeld - hva skjer og hva kan jeg gjøre når gjelden blir for stor. Oslo 1989, revidert og utvidet i desember 1992 og 1997. Revidert 2001 og 2003.

16. Husleiegruppa: Juss-Buss' standardkontrakt i husleieforhold. Oslo 1990, revidert og omarbeidet 1995, 1996, 1999 og 2001.
17. Brakkegruppa: "Det er også mitt barn" brosjyre om samværsrett og foreldreansvar. Oslo 1991.
18. Nina E. Mathisen: "Din vilje skje" brosjyre om hvordan skrive et testament, Oslo 1991. Ny utgave i 1996. Revidert 2002.
19. Boliggruppa i Juss-Buss: "Veiledning i boligspørsmål" Pax forlag 1991.
20. Knut F. Rasmussen og Terje Svendsen: "Forlikrådet - hvorfor, hvordan og hva skjer?" Revidert 1994, 1997 og 2001. Revidert 2004.
21. "Studentopphold i Norge" Brosjyre som fremstiller reglene om oppholdstillatelse i studieøyemed (norsk og engelsk) Oslo, 1993.
22. Trine Reitan og Gry Korsnes: Økonomiske problemer. Brosjyre som framstiller reglene for økonomisk sosialhjelp. Oslo 1994.
23. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Arbeidsavtalen", brosjyre 12 sider, Oslo 1995. Revidert 2003/2004.
24. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Oppsigelse, avskjed og permittering", brosjyre, 16 sider, Oslo 1995. Tilleggskapittel om permittering skrevet 2003, revidert 2004.
25. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Krav på lønn og feriepenger", brosjyre, 14 sider, Oslo 1995. Revidert 2004.
26. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Miljøet på arbeidsplassen", brosjyre, 7 sider, Oslo 1995. Revidert 1999. Revidert 2003/2004.
27. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Den kvinnelige arbeidstakeren", brosjyre, 8 sider, Oslo 1995. Revidert 2003.
28. Oven Egeland og Kenneth Adale Baklund: "Utvisning", brosjyre, 27 sider, Oslo 1996.
29. "Expulsion", engelsk utgave av brosjyren i pkt. 28.
30. Juss-Buss: "1971-1996 Jubileumsfestskrift, Juss-Buss 25 år".
31. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Gjenopptakelse av straffesaker", 22 sider, Oslo 1997.
32. Fengselsgruppa og Innvandringsgruppa: "Juss-Buss` avtale for samboere", Oslo 1997. Revidert 2001.
33. Mona Aarhus og Jostein Greve: "Asyl i Norge", brosjyre, 46 sider, Oslo 1998.
34. Steffen Ravnåsen og Frøydis Heyerdahl: "Familiegjenforening", brosjyre, 28 sider, Oslo 1998.
35. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Reopening criminal cases", brosjyre, 17 sider, Oslo 1999.
36. Anita Asheim og Siri Anne Martinsen: "Ferie og permisjon", brosjyre, 24 sider, Oslo 1999. Revidert 2002
37. Husleiegruppa: "Praktisk husleierett", brosjyre, 47 sider, Oslo 1999. Revidert 2004.
38. Innvandringsgruppa ved Marie Nyhus og Thomas Hovden: "Oppholdstillatelse i Norge for EØS-borgere og deres familiemedlemmer", brosjyre, 11 sider, Oslo 2001.
39. Hans Kristian Otnes Berge og Janicke Wiggen: "Trenger du juridisk hjelp?" Brosjyren inneholder praktisk informasjon om Juss-Buss så som når vi saksmottak og hvilke rettsområder vi arbeider med. 12 sider, Oslo 2001. Oppdatert 2004.
40. Iselin Håvarstein og Lene Køster: "Opphold i institusjon under psykisk helsevern", brosjyre, 11 sider, Oslo 2003
41. Guro Siljan og Synne Eliassen: "Forvaring – en brosjyre til alle fanger som er dømt til forvaringsstraff", brosjyre, 10 sider, Oslo 2005
42. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Oppsigelse, avskjed og permittering – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
43. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Forlikrådet – hvorfor, hvordan og hva skjer"
44. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsforfølgingsrett" (oppdatert 2006)
45. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
46. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Rettigheter ved graviditet og fødsel" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
47. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
48. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "The Prisoner Handbook 2003 – A guide to prison matters by Juss-Buss" (Fourth edition)
49. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "Fangehåndboka 2007 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål (femte utgave)"
50. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Statsborgerskapsbrosjyre", Oslo 2007

51. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Rettigheter ved graviditet og fødsel" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
52. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Oppsigelse, avskjed og permittering – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
53. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
54. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
55. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Ferie og permisjon – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
56. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Gjeld under soning – brevmaler" (2009)
57. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Gjeld under soning – en film om håndtering av gjeldsproblemer for innsatte" (2009)
58. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsrett" (2010)
59. Stian B. Arntzen, Nadin A. Humlen og Fredrik L. Ellingsen: "Legal Aid Management and Training Seminar" Rapport fra Juss-Buss' besøk i Vietnam (2010)
60. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Being dismissed, fired or laid off» - "Oppsigelse, avskjed og permittering" engelsk utgave (2011)
61. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Wypowiedzenie, wypowiedzenie ze skutkiem natychmiastowym i urlop postojowy» - "Oppsigelse, avskjed og permittering" polsk utgave (2011)
62. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «The Employment contract and the working environment» - "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" engelsk utgave (2011)
63. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: Umowa o pracę i środowisko w miejscu pracy - "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" polsk utgave (2011)
64. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Entitlement to pay and holiday benefits» - "Krav på lønn og feriepenger" engelsk utgave (2011)
65. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Prawo do wynagrodzenia i pieniędzy urlopowych" - "Krav på lønn og feriepenger" polsk utgave (2011)
66. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Holidays and leave of absence» - "Ferie og permisjon" engelsk utgave (2011)
67. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: Urlop i urlop okolicznościowy - "Ferie og permisjon" polsk utgave (2011)
68. Juss-Buss, Olaf Halvorsen Rønning (red.): «Med loven mot makta – Juss-Buss førti år», Novus forlag (2011)
69. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: «Rettsforholdet mellom samboere – en brosjyre i familierett» (2011)
70. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: «Rettsforholdet mellom ektefeller – en brosjyre i familierett» (2011)
71. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Utvisning ved brudd på straffeloven – en brosjyre i utlendingsrett» (2011)
72. Gjeld- og familierettsgruppa på Juss-Buss: brosjyre om «Forlikrådet – hvorfor, hvordan og hva skjer?» (2012)
73. Fengselsgruppa på Juss-Buss: «Fangehandboka 2012 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål (sjette utgave)» (oppdatert 2012)
74. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Familieinnvandring – en brosjyre i utlendingsrett» (2012)
75. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Expulsion due to offences under the criminal code» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» engelsk utgave (2012)
76. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Family immigration» - «Familieinnvandring» engelsk utgave (2012)
77. Juss-Buss: «Trenger du juridisk hjelp? – en brosjyre om Juss-Buss» oppdatert utgave 2012
78. Juss-Buss: «Do you need free legal aid? – a brochure about Juss-Buss» (2012)
79. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: "Leiekontrakt for bolig" (2012)
80. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsrett" (2013)
81. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "The Prisoner's Handbook – Juss-Buss' guide to prison matters" – "Fangehandboka" engelsk utgave (oppdatert 2013)
82. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2013)
83. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Entitlement to pay and holiday benefits» - "Krav på lønn og feriepenger" engelsk utgave (oppdatert 2013)
84. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Prawo do wynagrodzenia i pieniędzy urlopowych" - "Krav på lønn og feriepenger" polsk utgave (oppdatert 2013)
85. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Exigencias sobre salarios y pago de vacaciones – folleto sobre el derecho del trabajo" – "Krav på lønn og feriepenger" spansk utgave (2013)
86. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "требования по заработной плате и оплате отпуска" - "Krav på lønn og feriepenger" russisk utgave (2013)

87. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "بالسجون المتعلقة أبا دليل بامور 'Juss-Buss لعام السجين كتاب حول 2012" - "Fangehåndboka 2012 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål" arabisk utgave (oversatt i 2013)
88. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: "Avslutning av husleieforholdet" (2013)
89. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Expulsion en raison des infractions en vertu du code pénal – une brochure sur le droit de l'immigration» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» fransk utgave (2013)
90. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «بسبب الجرائم طرد الجنائي القانون في عليهاصلمنصوا» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» arabisk utgave (2013)
91. Familierettsgruppa på Juss-Buss: «Samboerkontrakt» (2013)
92. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: «Begynnelsen på leieforholdet» (2014)
93. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Oppsigelse, avskjed og permittering» (2014)
94. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Redundancy, dismissal og temporary lay-off» (2014)
95. Juss-Buss: «Ting du bør vite om: Økonomi – bolig – jobb» (2015)
96. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Familieinnvandring – en brosjyre i utlendingsrett» (oppdatert 2017)
97. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Family immigration» Oslo, 2017
98. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Study and work permits» Oslo, 2017
99. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Utvisning av EØS-borgere» Oslo, 2017
100. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Expulsion of EEA citizens» Oslo 2017
101. Arbeidsrettsgruppa på Jussbuss: «Oppsigelse og permittering – en brosjyre i arbeidsrett» (oppdatert 2017)
- 102: Utlendingsgruppa på Jussbuss: «Permanent oppholdstillatelse» Oslo, 2018
- 103: Fangehåndboka, 7. utgave Oslo, 2018
- 104: Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Visum – en brosjyre i utlendingsrett», 2019
- 104: The Prisoner's Handbook – Jussbuss' guide to prison matters, seventh edition, 2020